

Załącznik nr 1 do uchwały Nr
XXXVI/291/2018

Rady Gminy i Miasta Raszków z dnia
08.02.2018 r.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Raszków, luty 2018 r.

SPIS TREŚCI

Spis treści.....	2
1. Wstęp.....	4
1.1. Wprowadzenie.....	4
1.2. Podstawa prawna.....	5
1.3. Terminologia.....	7
2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych Gminy Raszków.....	9
2.1. Położenie geograficzne, powierzchnia.....	9
2.2. Sfera społeczna.....	11
2.3. Sfera gospodarcza.....	32
2.4. Sfera środowiskowa.....	34
2.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	41
2.6. Sfera techniczna.....	44
2.7. Identyfikacja problemów.....	47
3. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji.....	49
3.1. Wybór obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	50
3.2. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji.....	54
4. Założenia LPR.....	57
4.1. Wizja i cele rewitalizacji.....	57
4.2. Mechanizmy integrowania działań.....	59
4.3. Nawiązanie do dokumentów strategicznych.....	64
5. Plan finansowy.....	71
6. System wdrażania, monitoringu i oceny LPR.....	75
6.1. Konsultacje społeczne.....	75
6.2. Wdrażanie.....	78
6.3. Monitoring i ocena LPR.....	82

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

7.	Interesariusze LPR.....	85
8.	Przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne.....	87
8.1.	Podstawowe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	87
8.2.	Pozostałe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	98
8.3.	Harmonogram realizacji podstawowych i pozostałych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych. 100	
9.	Ocena oddziaływania na środowisko.....	101
10.	Spis rysunków.....	106
11.	Spis Tabel.....	106

WSTĘP

WPROWADZENIE

Rewitalizacja definiowana jest jako proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji.

Celem programu rewitalizacji jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych i stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeciwdziałania zjawiskom wykluczenia społecznego na zagrożonych patologiami obszarach. Realizacja programu rewitalizacji ma umożliwić tworzenie warunków lokalowych i infrastrukturalnych do rozwoju przedsiębiorczości, działalności kulturalnej i edukacyjnej. W działaniach tych brane pod uwagę są zagadnienia ochrony stanu środowiska naturalnego i zrównoważony rozwój gospodarczo-społeczny.

Program rewitalizacji jest kompleksowym dokumentem służącym przeciwdziałaniu degradacji niektórych obszarów oraz trwałej marginalizacji określonych grup społecznych. Ma na celu wyznaczenie długofalowych działań na przyszłość poprzez wskazanie zadań inwestycyjnych i skorelowanie ich z polityką regionalną oraz osadzenie w realiach finansowych, które będą zmierzać do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu i stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju. Zadania infrastrukturalne dotyczące rewitalizowanych obszarów są wdrażane w powiązaniu z projektami w zakresie żywienia gospodarczego oraz rozwiązywania problemów społecznych

Do opracowania programu rewitalizacji niezbędne jest przeprowadzenie pełnej diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy służącej wyznaczeniu obszarów zdegradowanych, zdefiniowaniu dotyczących je problemów oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tych obszarów. Diagnoza powinna łącznie objąć kwestie społeczne, gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne. Dobrze przygotowany program rewitalizacji jest dokumentem prognostycznym i jednocześnie narzędziem pomocniczym dla monitorowania wykonania określonej strategii gminy.

Diagnoza dokonana w *Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023 (LPR)* zawiera aktualne dane o sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Raszków oraz wskazuje potrzeby rewitalizacyjne Gminy i Miasta Raszków, spójne z zapisami *Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Raszków na lata 2004-2013* oraz jej celami, takimi jak: podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej gminy, skuteczna promocja gminy, poprawa infrastruktury drogowej, wodno-ściekowej, wsparcie osób bezrobotnych,

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

niepełnosprawnych oraz pozostających w trudnych warunkach życiowych, tworzenie oferty edukacyjnej, poprawa dostępności i różnorodności oferty kulturalnej, przebudowa centrum wsi, budowa miejsc do wypoczynku i rekreacji, rozwój infrastruktury (w tym termomodernizacja budynków) mieszkaniowej, edukacyjnej, kulturalnej, sportowo – rekreacyjnej, rewitalizacja i remont obiektów kultury oraz obiektów zabytkowych.

Od 2024 r. realizacja procesu rewitalizacji będzie możliwa jedynie w oparciu o gminny program rewitalizacji przygotowywany na podstawie ustawy o rewitalizacji. Do końca 2023 r. ustawa daje możliwość opracowania programu rewitalizacji w oparciu o ustawę o samorządzie gminnym oraz *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*. Powyższe rozwiązanie umożliwia realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych zarówno ze środków budżetu jednostki samorządu lokalnego, jak i środków prywatnych, czy też z wykorzystaniem funduszy unijnych i środków krajowych dedykowanych rewitalizacji.

Do opracowania diagnozy stanowiącej element *LPR* wykorzystano informacje pochodzące z następujących źródeł: *Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Raszków na lata 2004-2013*, *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy i Miasta Raszków na lata 2016–2023*, *Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy i Miasta Raszków*, *Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy*.

PODSTAWA PRAWNA

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Raszków na lata 2017-2023 jest zgodny z:

- Art. 18 ust. 2 pkt 6 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446 ze zm.);
- *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (Wytyczne)*.

Podstawowym dokumentem prawnym, służącym jako podstawa do sporządzenia *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023* jest *Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym*. Dokumentem o charakterze pomocniczym są *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*. „Podstawowym celem *Wytycznych* jest ujednoczenie warunków i procedur wdrażania programów operacyjnych na lata 2014-2020 w zakresie projektów realizujących cele rewitalizacji. Dokumentem odniesienia dla *Wytycznych* jest *Umowa Partnerstwa*, która formułuje wyzwania związane z zapewnieniem warunków dla właściwej rewitalizacji, tj. zintegrowanego, kompleksowego oraz przygotowanego i prowadzonego z uwzględnieniem realnej partycypacji społecznej przeciwdziałania procesom degradacji obszarów dotkniętych kryzysem.”

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Dokument ten jasno określa wymaganą zawartość *programu rewitalizacji* w artykule 5 pkt 1 o treści:

„Program rewitalizacji zawiera co najmniej:

- a) opis powiązań z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy;
- b) diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych;
- c) zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów rewitalizacji, tj. określenie, w oparciu o inne dokumenty strategiczne gminy lub diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium/terytoriów najbardziej wymagających wsparcia;
- d) wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji);
- e) cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk;
- f) listę planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z ich opisami zawierającymi, w odniesieniu do każdego projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, co najmniej: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji;
- g) charakterystykę pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową;
- h) mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji;
- i) indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć, o których mowa w lit. f oraz g, z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł;
- j) mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji;
- k) system realizacji (wdrażania);
- l) system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu rewitalizacji."

TERMINOLOGIA

Program rewitalizacji - wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, inicjowany, opracowywany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446 ze zm.).

Obszar zdegradowany¹ – Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, na którym występuje ponadto co najmniej jedno z następujących zjawisk:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz нефункционowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

1

Obszar rewitalizacji² - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny przemysłowe (w tym poportowe i powydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

Projekty i przedsięwzięcie rewitalizacyjne - przedsięwzięcie, wynikające z programu rewitalizacji, tj. zaplanowane w programie rewitalizacji i ukierunkowane na osiągnięcie jego celów w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcyjnym lub technicznym.

2

Ibidem

DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH GMINY RASZKÓW

POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE, POWIERZCHNIA

Rysunek 1. Gmina i Miasto Raszków i powiat ostrowski na tle województwa wielkopolskiego.

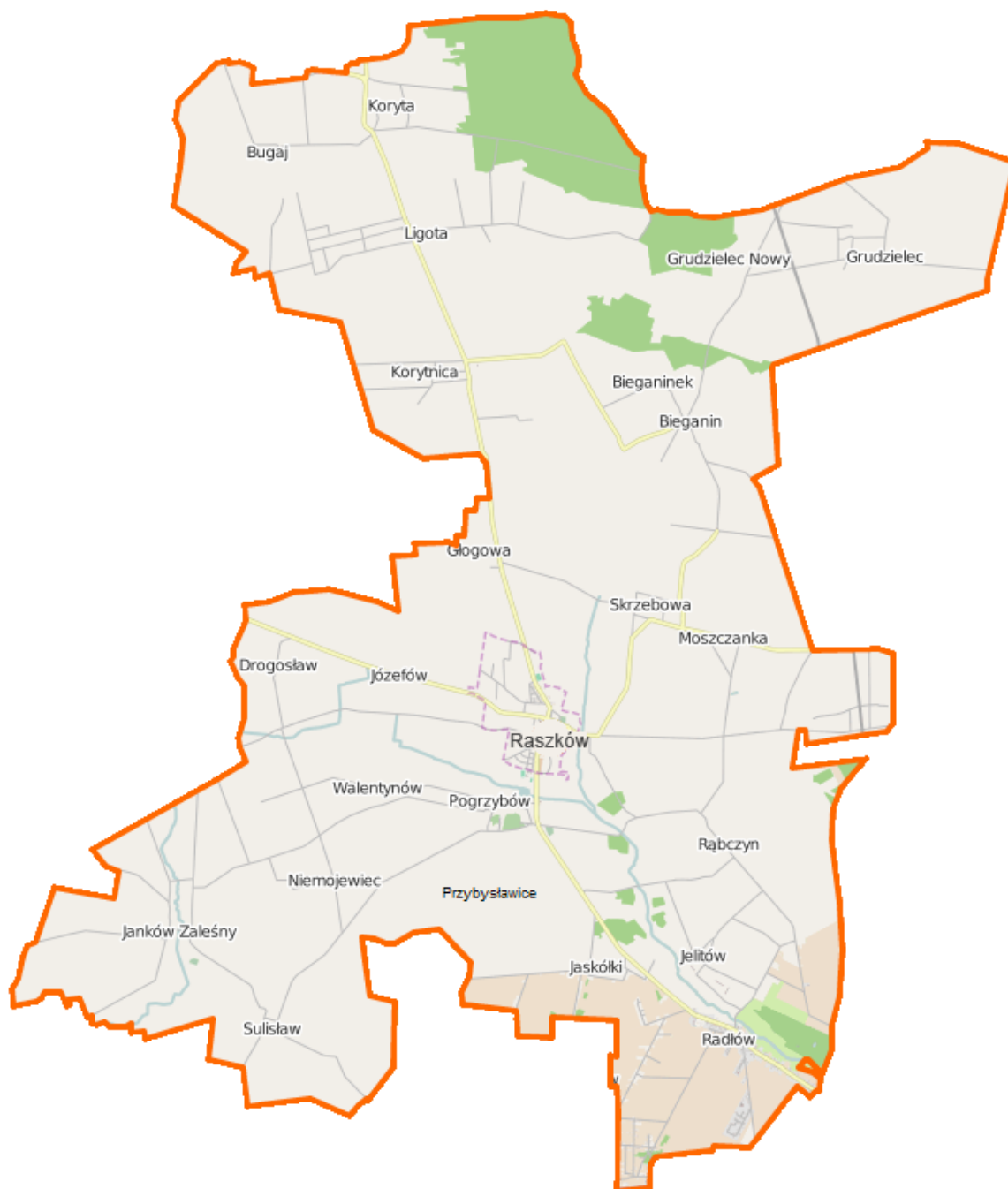

Źródło: www.albumpolski.pl

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Gmina miejsko-wiejska Raszków położona jest w północno-zachodniej części powiatu ostrowskiego, w południowej części województwa wielkopolskiego. Powierzchnia gminy zajmuje 134,46 km², co stanowi 11,6% powierzchni powiatu. Sąsiaduje z Gminą Dobrzyca, Gminą Krotoszyn, Gminą Pleszew, Gminą Ostrów Wielkopolski (gmina wiejska), oraz z Gminą Miejską Ostrów Wielkopolski. Siedzibą gminy jest miasto Raszków.

Rysunek 2. Gmina i Miasto Raszków.

Źródło: <https://pl.wikipedia.org/>

Tabela 1. Wykaz miejscowości Gminy i Miasta Raszków.

Lp.	Nazwa miejscowości
1	BIEGANIN
2	BUGAJ
3	DROGOSŁAW
4	GŁOGOWA
5	GRUDZIELEC
6	GRUDZIELEC NOWY
7	JANKÓW ZALEŚNY
8	JASKÓŁKI
9	JELITÓW
10	JÓZEFÓW
11	KORYTA
12	KORYTNICA
13	LIGOTA
14	MOSZCZANKA
15	NIEMOJEWIEC
16	POGRZYBÓW
17	PRZYBYSŁAWICE
18	RADŁÓW
19	RASZKÓW
20	RĄBCZYN
21	SKRZEBOWA
22	SULISŁAW
23	SZCZURAWICE
24	WALENTYNÓW

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Raszków.

W skład Gminy i Miasta Raszków wchodzi 24 miejscowości. Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy i Miasta Raszków dokonana w *LPR* opiera się na danych charakteryzujących ww. miejscowości. Ze względu na dostępność danych w powyższym podziale jest on podstawą do wyłonienia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

SFERA SPOŁECZNA

Według danych Urzędu Gminy i Miasta Raszków ludność gminy w 2016 r. wynosiła 11871 osoby (w tym mieszkańcy stali 11788, a czasowi 83), czyli zamieszkuje ją 7,3% ludności powiatu ostrowskiego. Mimo, iż wszelkie statystyki odnoszące się do sytuacji w kraju, wskazują iż licznie zauważa się dominację płci damskiej nad męską, w Gminie liczba kobiet

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

i mężczyzn jest zbliżona. Gęstość zaludnienia gminy wynosi 88 osób na 1km² (województwo wielkopolskie 117 osób na 1km², powiat ostrowski 139 osób na 1km²).

Tabela 2. Ludność Gminy i Miasta Raszków w poszczególnych miejscowościach w 2016 r.

Lp.	Nazwa miejscowości	Mieszkańcy ogółem	% mieszkańców gminy
1	m. RASZKÓW	2123	17,88
2	BIEGANIN	427	3,60
3	BUGAJ	128	1,08
4	DROGOSŁAW	90	0,76
5	GŁOGOWA	347	2,92
6	GRUDZIELEC	539	4,54
7	GRUDZIELEC NOWY	265	2,23
8	JANKÓW ZALEŚNY	510	4,30
9	JASKÓŁKI	528	4,45
10	JELITÓW	136	1,15
11	JÓZEFÓW	85	0,72
12	KORYTA	360	3,03
13	KORYTNICA	633	5,33
14	LIGOTA	910	7,67
15	MOSZCZANKA	581	4,89
16	NIEMOJEWIEC	112	0,94
17	POGRZYBÓW	329	2,77
18	PRZYBYSŁAWICE	813	6,85
19	RADŁÓW	1383	11,65
20	RĄBCZYN	440	3,71
21	SKRZEBOWA	276	2,32
22	SULISŁAW	253	2,13
23	SZCZURAWICE	386	3,25
24	WALENTYNÓW	217	1,83
	RAZEM	11871	100

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Raszków.

Pod względem ludnościowym Gmina i Miasto Raszków rozwija się w sposób charakterystyczny dla tego typu gmin wiejskich, zarówno w powiecie ostrowskim, jak i całym województwie wielkopolskim. Występują obszary mniej lub gęściej zaludnione, co uzależnione jest przede wszystkim historycznie, ale również lokalizacyjnie, w zależności od możliwości komunikacyjnych oraz bliskości większych skupisk ludności, np. miasto Ostrów Wielkopolski. Jest to jednak normalny stan rzeczy. Nie wykazuje się w tym obszarze szczególnych sytuacji kryzysowych. Również liczba ludności wykazuje tendencję rosnącą, tożsamą jak dla całego województwa wielkopolskiego oraz typową dla powiatu ostrowskiego. W latach 2002-2016 liczba mieszkańców Gminy wzrosła o 6,5%. Średni wiek mieszkańców wynosi 38,2 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa wielkopolskiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców Polski.

Tabela 3. Liczba ludności w Gminie i Mieście Raszków w latach 2012-2016.

Lata	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Liczba kobiet	5877	5906	5885	5882	5909
Liczba mężczyzn	5935	5927	5950	5947	5962
Ogółem	11812	11833	11835	11829	11871

Źródło: <http://www.polskawliczbach.pl/>

EKONOMICZNE GRUPY WIEKU

W strukturze wieku ludności wyróżnia się trzy podstawowe kategorie, które są istotne z punktu widzenia rynku pracy i zasobów siły roboczej:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym tj. w wieku od 0 do 17 lat,
- ludność w wieku produkcyjnym, w tym: kobiety od 18 do 59 lat, a mężczyźni od 18 do 64 lat,
- ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym: kobiety od 60 lat i więcej, a mężczyźni od 65 lat i więcej.

Przedstawiony powyżej podział ludności względem grup wiekowych obowiązuje dla danych do 2013 r. Od 2013 r. powszechny wiek emerytalny w Polsce uległ wydłużeniu – docelowo do 67 lat (zarówno dla kobiet jak i dla mężczyzn). Zmianie ulegnie zatem struktura ludności względem ekonomicznych grup wieku (zwiększy się odsetek osób w wieku produkcyjnym). Średni wiek mieszkańców wynosi 38,2 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa wielkopolskiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców Polski. Strukturę ludności w gminie w latach 2012-2016 przedstawia tabela poniżej.

Tabela 4. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w Gminie i Mieście Raszków w latach 2012-2016.

Lata	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
2012	58,3
2013	58,5
2014	59,1
2015	58,9
2016	60,0

Źródło: <http://strateg.stat.gov.pl/>

Wskaźnik charakteryzujący relacje liczby ludności w wieku poprodukcyjnym i w wieku produkcyjnym wypada w gminie niekorzystnie. Zgodnie z powyższą tabelą

widoczny jest w ostatnich latach stosunkowy wzrost liczby osób w wieku nieprodukcyjnym. Wskaźnik ludności w wieku produkcyjnym ma tendencję malejącą natomiast wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym rośnie, może to świadczyć o starzeniu się społeczeństwa lub o występowaniu zjawiska migracji ludzi młodych z terenów wiejskich do pobliskich miast co za tym idzie wskaźnik ludności w wieku przedprodukcyjnym również ma tendencję malejącą. Starzenie się społeczeństwa spowodowane jest spadkiem liczby urodzeń, a tym samym mniejszą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym, a wzrostem odsetka osób w wieku poprodukcyjnym. Nie jest to zjawisko korzystne z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego całej gminy. Większa liczba osób w wieku starszym w poszczególnych miejscowościach stwarza problemy i może być przyczynkiem do powstawania sytuacji kryzysowych.

Tabela 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2016 r.

Obszar	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2016 r.
Gmina i Miasto Raszków	60,0
Powiat ostrowski	60,2
Województwo wielkopolskie	60,3

Źródło: <http://strateg.stat.gov.pl/>

Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym jest poniżej tożsamego wskaźnika dla powiatu ostrowskiego oraz województwa wielkopolskiego. Sytuacja jest więc w gminie w tym zakresie lepsza.

PRZYRÓST NATURALNY LUDNOŚCI

Tabela 6. Przyrost naturalny w Gminie i Mieście Raszków w latach 2012-2016.

Lata	Przyrost naturalny
2012	35
2013	6
2014	40
2015	7
2016	35

Źródło: <http://www.polskawliczbach.pl/>

Powyżej przedstawiono kształtowanie się przyrostu naturalnego w Gminie i Mieście Raszków w latach 2012–2016. W całym okresie można zaobserwować dodatni przyrost

naturalny. W 2016 r. wskaźnik odpowiada przyrostowi naturalnemu 3,0 na 1000 mieszkańców. Powodem zaistniałej sytuacji jest wyższy odsetek urodzin niż zgonów na terenie gminy. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,14 i jest nieznacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

WYKSZTAŁCENIE

3 366 mieszkańców Gminy i Miasta Raszków jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 1 574 kobiet oraz 1 792 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 13,4% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,1% wykształcenie policealne, 11,4% średnie ogólnokształcące, a 20,7% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 29,7% mieszkańców Gminy i Miasta Raszków, gimnazjalnym 6,0%, natomiast 16,0% podstawowym ukończonym. 0,8% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. W porównaniu do całego województwa wielkopolskiego mieszkańcy Gminy i Miasta Raszków mają analogiczny poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Gminie i Mieście Raszków największy odsetek ma wykształcenie zasadnicze zawodowe (21,7%) oraz podstawowe ukończone (19,7%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (38,2%) oraz średnie zawodowe (23,3%). 17,5% mieszkańców Gminy i Miasta Raszków w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) zalicza się do przedziału 3-6 lat - wychowanie przedszkolne (17,7% wśród dziewczynek i 17,3% wśród chłopców).

Na tysiąc dzieci w wieku przedszkolnym 671 uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego. Na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypada 2,24 dzieci w wieku przedszkolnym.

W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie podstawowym (7-12 lat) kształcą się 25,1% ludności (25,9% wśród dziewczynek i 24,3% wśród chłopców). Na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada około 17 uczniów. Wśród mieszkańców w wieku potencjalnej nauki 12,7% zalicza się do przedziału 13-15 lat - kształcenie na poziomie gimnazjalnym (12,3% wśród dziewczyn i 12,9% wśród chłopaków).

Na 1 oddział w szkołach gimnazjalnych przypada około 22 uczniów. W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie ponadgimnazjalnym (16-18 lat) kształcą się 18,5% mieszkańców (17,4% wśród dziewczyn i 19,6% wśród chłopaków). W przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (19-24 lat) znajduje się 26,3% mieszkańców Gminy i Miasta Raszków w wieku potencjalnej nauki (26,6% kobiet i 26,0% mężczyzn). (Źródło www.polskawliczbach.pl).

Z zakresu oświaty - procesy edukacyjno-wychowawcze na terenie Gminy i Miasta Raszków realizowane są w :

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

- 6 szkołach podstawowych:
  - Szkole Podstawowej im. Arkadego Fiedlera w Raszkowie,
  - Szkole Podstawowej w Ligocie,
  - Zespole Szkół im. Orła Białego w Korytach,
  - Szkole Podstawowej w Bieganinie ,
  - Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Radłowie,
  - Szkole Podstawowej w Jankowie Zaleśnym ,
- 2 szkołach filialnych – w Korytnicy i Grudzielcu,
  - Publicznym Przedszkolu „Smerfy” w Raszkowie oraz Filii w Przybysławicach,
  - Filii Przedszkola w Korytnicy i Jaskótkach,

Placówki oświatowe stwarzają bardzo dobre warunki do rozwijania zainteresowań uczniów. Stan szkół jest dobry, obiekty są wyremontowane z nowoczesną bazą dydaktyczną, wyposażone w pracownie komputerowe z dostępem do internetu. W ostatnim okresie powstały dwie nowe sale gimnastyczne przy Zespole Szkół w Korytach oraz Szkole Podstawowej w Raszkowie. Wychowanie przedszkolne jest realizowane w przedszkolach oraz oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych.

ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE

Podstawową placówką stacjonarnej pomocy społecznej jest Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (MGOPS) w Raszkowie. MGOPS jest jednostką organizacyjną Gminy i Miasta Raszków i działa na jej terenie. Statut reguluje podstawę prawną działania Ośrodka. Zgodnie z celami w nim określonymi, Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raszkowie prowadzi działania w zakresie rozpoznawania i zaspokajania niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin, które własnym staraniem nie są w stanie pokonać trudności życiowych oraz umożliwienia im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Staraniem Ośrodka jest dążenie do życiowego usamodzielnienia się osób oraz ich integracji ze środowiskiem, jak również zapobieganie powstawaniu nowych problemów społecznych rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej.

Głównymi celami pomocy społecznej są, m.in.:

- wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie w miarę możliwości do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej – dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

- integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej osoby i rodziny, które korzystają z pomocy społecznej są zobowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej. Stwierdza się, że wiele rodzin jest biernych w podejmowaniu działań zmierzających do poprawy ich sytuacji. Uważają, że to na Ośrodku Pomocy spoczywa obowiązek utrzymania rodziny. Nie szukają, np. pracy bo uważają, że i tak jej nie znajdą, nie wykorzystują również innych swoich uprawnień, m.in. dochodzenia swoich praw w innych instytucjach.

MGOPS realizuje zadania z zakresu zadań zleconych jak i zadań własnych gminy, wynikających bezpośrednio z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej środki finansowe na zadania zlecone przeznaczane są na następujące świadczenia: zasiłki stałe, które są przyznawane za względu na wiek oraz niepełnosprawność oraz składkę na ubezpieczenie zdrowotne.

Świadczenia z pomocy społecznej to:

- 1) świadczenia pieniężne,
  - a) zasiłek stały,
  - b) zasiłek okresowy,
  - c) zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
  - d) zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie.
- 2) świadczenia niepieniężne,
  - a) praca socjalna,
  - b) bilet kredytowany,
  - c) składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne,
  - d) pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
  - e) sprawianie pogrzebu,
  - f) interwencja kryzysowa,
  - g) schronienie,
  - h) posiłek,
  - i) niezbędne ubranie,
  - j) usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania,
  - k) pobyt i usługi w domu pomocy społecznej.

Ośrodek realizuje również świadczenia wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 r. Są to zasiłki rodzinne oraz przysługujące do tych zasiłków dodatki a mianowicie dodatki:

- z tytułu urodzenia dziecka,
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- samotnego wychowania dziecka,
- wychowanie dziecka w rodzinie wielodzietnej,

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- rozpoczęcia roku szkolnego,
- pokrycia wydatków związanych z zamieszkaniem w miejscowości, w której znajduje się szkoła.

W ramach świadczeń rodzinnych wypłacane są zaliczki alimentacyjne.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej w gminie Raszków w 2016 r. miały rodziny o niskich dochodach, przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Powodem tym są m.in.: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczpospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa, alkoholizm lub narkomania, klęska żywiołowa lub ekologiczna.

W zakresie zadań własnych są świadczone również usługi opiekuńcze, jest to zadanie obowiązkowe. Usługi były i są świadczone dla osób samotnie gospodarujących w ilości kilku godzin dziennie. Usługi świadczone są za częściowym zwrotem usługobiorcy. Bardzo pracochłonne są zajęcia z podopiecznymi.

Przy realizacji zadań MGOPS współdziała z organami administracji publicznej oraz organami samorządu terytorialnego i innymi instytucjami, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi.

Formy pomocy pomimo zadań własnych gminy były finansowane z budżetu Wojewody, jak i budżetu gminy.

Świadczenia społeczne w znacznej mierze obrazują poziom problemów istniejących na danym terenie. Ze względu na dane wrażliwe informacje na ten temat w poszczególnych miejscowościach zostały zebrane w Załączniku 1 i Załączniku 2 (który, nie będą publikowane).

Z danych zawartych w Załączniku 1 i Załącznika 2 wynika, że około 8% mieszkańców Gminy i Miasta Raszków boryka się z problemami społecznymi i otrzymuje świadczenia społeczne. Można również w gminie wyróżnić obszary o znacznej degradacji, gdzie poziom świadczeń społecznych przekracza średnie wartości dla gminy.

Tabela 7. Liczba świadczeń społecznych ogółem w poszczególnych miejscowościach Gminy i Miasta Raszków w 2016 r.

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba świadczeń społecznych ogółem
1	BIEGANIN	210
2	BUGAJ	108
3	DROGOSŁAW	60
4	GŁOGOWA	254
5	GRUDZIELEC	357
6	GRUDZIELEC NOWY	172
7	JANKÓW ZALEŚNY	279
8	JASKÓŁKI	341
9	JELITÓW	73
10	JÓZEFÓW	40
11	KORYTA	219
12	KORYTNICA	373
13	LIGOTA	678
14	MOSZCZANKA	331
15	NIEMOJEWIEC	84
16	POGRZYBÓW	181
17	PRZYBYSŁAWICE	500
18	RADŁÓW	762
19	RASZKÓW	1364
20	RĄBCZYN	227
21	SKRZEBOWA	124
22	SULISŁAW	167
23	SZCZURAWICE	198
24	WALENTYNÓW	119
	Razem	7221

Źródło: MGOPS w Raszkowie.

Liczba świadczeń społecznych daje obraz sytuacji w zakresie ubóstwa na danym terenie. Pod tym względem Gmina i Miasto Raszków nie wyróżnia się ani negatywnie, ani pozytywnie na tle powiatu, sąsiednich gmin, czy też innych gmin wiejskich na terenie województwa wielkopolskiego. Widać jednak znaczne natężenie świadczonych usług społecznych w niektórych miejscowościach gminy, w następujących miejscowościach przekroczona jest średnia wartość dla Gminy i Miasta Raszków (w powyższej tabeli zaznaczono pogrubionym tekstem): Bugaj, Drogosław, Głogowa, Grudzielec, Jaskółki, Jelitów, Ligota, Moszczanka Pogrzybów, Przybysławice, Raszków, Sulisław.

Wśród osób korzystających z pomocy największą liczbę stanowiły osoby zagrożone ubóstwem, bezrobotni, osoby niepełnosprawne, osoby dotknięte ciężką i długotrwałą chorobą, rodziny posiadające małe dzieci, rodziny w których występowały problemy

opiekuńczo-wychowawcze, rodziny wielodzietne, matki samotnie wychowujące dzieci, rodziny dotknięte problemem alkoholowym i przemocą w rodzinie. Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamknięty katalog powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo korzystać z systemu pomocy społecznej. Sam niski dochód nie jest wystarczającą przesłanką do korzystania z pomocy społecznej.

Rodziny korzystające z pomocy społecznej w 2015 r. najczęściej dotknięte były następującymi problemami:

- Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych – 67
- Bezrobocie – 97
- Alkoholizm – 34
- Niepełnosprawność – 129
- Przewlekła choroba – 50
- Potrzeba ochrony macierzyństwa – 73
- Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – 5
- Ubóstwo - 178

Rozpoczęta w 1989 r. transformacja ustrojowa uruchomiła szereg zjawisk, których ubocznym skutkiem jest obniżenia poziomu i warunków życia części społeczeństwa. Ubóstwo i patologie społeczne stały się coraz częstym zjawiskiem wśród ludności zamieszkałej na terenie Gminy i Miasta Raszków. Wciąż, pomimo nakładów na politykę społeczną, potrzeby są duże. Na przestrzeni ostatnich lat można jednak zauważyć, iż liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną utrzymuje się praktycznie na stałym poziomie z niewielką tendencją spadkową od 2014 r. Jako przyczynę spadku należy upatrywać niskie kryterium dochodowe uprawniające do doświadczeń z pomocy społecznej, spadek liczby osób bezrobotnych, wyjazd do pracy zagranicę.

ALKOHOLIZM i NARKOMANIA

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia populacji, obniża zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, zaburza relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym. Z danych MGOPS wynika, że w 2015 r. udzielono pomocy 34 rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym. W rodzinach tych najbardziej cierpią osoby współzależnione. Z posiadanych danych wynika, iż 119 osób korzystających z pomocy, bądź będących w strukturze rodzin posiada problemy alkoholowe. W porównaniu do 2014 r. nastąpił spadek o 10 rodzin z problemem alkoholowym ubiegających się o pomoc.

Tabela 8. Populacja osób, u których występują różne kategorie problemów uzależnień.

		W Polsce	W województwie wielkopolskim	W Gminie i Mieście Raszków
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	Ok. 2-3% populacji	Ok. 800 tys.	Ok. 85 tys. osób	Ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	Okolo 4 % populacji	Ok. 1,5 mln	Ok. 140 tys. osób	Ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	Okolo 4 % populacji	Ok. 1,5 mln	Ok. 140 tys. osób	Ok.400 osób
Osoby pijące ryzykownie i szkodliwie	13 % populacji	Ponad 2 mln.	Ok. 200 tys. osób	Ok. 1100 osób

Źródło: dane szacunkowe wg. Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Analizując powyższą tabelę należałoby przyjąć, że liczba osób uzależnionych od alkoholu w stosunku do liczby mieszkańców gminy i miasta Raszków wynosi 1,68%. Udział osób współuzależnionych, do których zaliczamy osoby dorosłe (współmałżonków, rodziców) żyjące w otoczeniu alkoholika wynosi 3,37%. Udział dzieci wychowujących się w rodzinach alkoholików wynosi również 3,37%. Rodziny osoby nadużywającej to osoby, które wymagają szczególnego wsparcia.

Tabela 9. Liczba osób korzystających z pomocy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2016 r.

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba osób korzystających z pomocy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
1	BIEGANIN	3
2	BUGAJ	0
3	DROGOSŁAW	1
4	GŁOGOWA	1
5	GRUDZIELEC	2
6	GRUDZIELEC NOWY	0
7	JANKÓW ZALEŚNY	0
8	JASKÓŁKI	0
9	JELITÓW	0
10	JÓZEFÓW	1

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

11	KORYTA	0
12	KORYTNICA	0
13	LIGOTA	5
14	MOSZCZANKA	2
15	NIEMOJEWIEC	1
16	POGRZYBÓW	0
17	PRZYBYSŁAWICE	0
18	RADŁÓW	0
19	RASZKÓW	5
20	RĄBCZYN	1
21	SKRZEBOWA	0
22	SULISŁAW	0
23	SZCZURAWICE	1
24	WALENTYNÓW	0
	Razem	23

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Raszków.

Do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wpłynęło 21 wniosków w sprawie skierowania osoby nadużywającej picia alkoholu na leczenie. 19 wniosków zostało skierowanych do Sądu Rejonowego w Ostrowie Wielkopolskim, natomiast 21 wniosków zostało skierowanych w celu wydania opinii o uzależnieniu przez lekarzy biegłych psychologa i psychiatrę. Z obserwacji pracowników socjalnych wynika, że obniża się wiek osób spożywających alkoholu, głównie piwo. Z przeprowadzanych ankiet w szkołach gimnazjalnych wynikało, że około 50 % uczniów klas II miało kontakt z alkoholem głównie z piwem. Częściej chłopcy, niż dziewczęta. Okresem inicjacji są zazwyczaj wakacje.

Z przedłożonego sprawozdania Punktu Konsultacyjnego ds. osób uzależnionych i ich rodzin wynika, że w 2015 r. terapeuta uzależnień udzielił 368 porad osobom z problemem alkoholowym/narkotykowym, jak i ich najbliższym. Natomiast w 2014 r. udzielił 218 porad oraz przeprowadził 109 rozmów z członkami rodzin osób uzależnionych. Do Punktu coraz częściej trafiają osoby narkotyzujące się różnymi substancjami psychoaktywnymi, które poszukują odpowiedzi na zaistniałe problemy życiowe. Przedział wiekowy tych osób to 16-22 lata. W każdy poniedziałek odbywa się grupa zabezpieczenia abstynencji dla osób uzależnionych, w których uczestniczą osoby po programie terapeutycznym utrzymujący abstynencję od różnego rodzajów uzależnień. Praca Rodzinnego Punktu Konsultacyjnego nastawiona jest na udzieleniu osobom uzależnionym od alkoholu i innych środków odurzających kompleksowej pomocy.

Aby eliminować niekorzystny wpływ uzależnień na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane przez Radę Gminy i Miasta Raszków co roku programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, a także prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej

i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, udział w lokalnych kampaniach, jak również akcjach informacyjno -edukacyjnych skierowanych m.in. do sprzedawców alkoholu (szkolenia).

Nie bez znaczenia jest też wpływ alkoholizmu członka rodziny na rozwój dzieci, które żyją w atmosferze ciągłego niepokoju, lęku i napięcia. W rodzinach, w których jeden z rodziców nadużywa alkoholu, wszystko się kręci wokół tego właśnie rodzica. Pozostali członkowie rodziny zadają sobie wciąż te same pytania: Co on teraz robi? Czy pije? W jakim stanie wróci do domu? O której wróci? Jaki będzie miał humor? Czy straci wszystkie pieniądze? Itd. Całe życie rodziny koncentruje się na ojcu / lub matce/ i jego piciu, podczas gdy inne osoby - w tym również dziecko - pozostają w cieniu. Sprawy i problemy dziecka wydają się nieistotne. Dziecko jest zostawione samemu sobie. Dlatego tak ważna jest kwestia zagospodarowania czasu wolnego dzieciom i terapeutyczna pomoc. Świetlice opiekuńczo – wychowawcze działające w Gminie i Mieście Raszków są usytuowane głównie przy szkołach i pełnią taką funkcję ciekawego spędzania wolnego czasu, prowadzą działalność wychowawczą, opiekuńczą. W 2015 r. do 10 świetlic uczęszczało 220 dzieci.

Na terenie Gminy i Miasta Raszków działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejsko-Gminny Zespół ds. przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Rodzinny Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin, psycholog, które wspierają działalność Ośrodka Pomocy Społecznej w rozwiązywaniu różnych problemów uzależnień i pomocy osobom i rodzinom. Działa również grupa zabezpieczenia abstynencji.

Sprzedaż alkoholu wymaga posiadania odpowiedniego zezwolenia wydanego przez burmistrza.

Ze względu na zawartość alkoholu w napoju wydawane są trzy odrębne rodzaje zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych:

- do 4,5% zawartości alkoholu oraz piwo;
- od 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa);
- powyżej 18% zawartości alkoholu.

Przedsiębiorca zobowiązany jest do złożenia pisemnego oświadczenia dot. wartości sprzedaży alkoholu. Dlatego na tej podstawie można określić wartość sprzedaży alkoholu. Z posiadanych przez Urząd Gminy i Miasta Raszków oświadczeń złożonych przez przedsiębiorców sprzedających alkohol na terenie Gminy i Miasta Raszków w latach 2013-2015 wynika, że największa sprzedaż alkoholu, obejmująca gastronomię i detal miała miejsce w 2014 r. W 2015 r. nastąpił nieznaczny spadek wartości sprzedanego alkoholu.

Środki finansowe wpłacane do budżetu przeznaczane są na działania profilaktyczne i realizację gminnych programów.

PRZEMOC

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 29 lipca 2005 r., przemoc należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste (osób najbliższych, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Przemoc we współczesnym świecie jest problemem powszechnym, który dotyczy ludzi bez względu na ich wiek, płeć, status materialny, poziom wykształcenia, czy wykonywany zawód. Jest ponadto zjawiskiem złożonym i wieloczynnikowym, dlatego aby skutecznie przeciwdziałać przemocy, a tym samym pomagać rodzinom, w których występuje ten problem, potrzebne jest interdyscyplinarne spojrzenie na rodzinę. Doświadczanie przemocy wywołuje u ofiar lęk i wstyd przed ujawnieniem takich przypadków, dlatego zebrane dane mogą nie odzwierciedlać rzeczywistej skali zjawiska.

Zarządzeniem nr 0050.54.2015 Burmistrza Gminy i Miasta Raszków z dnia 12 lutego 2015 r. powołano nowy Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Raszkowie na 4 letnią kadencję. Kadencja poprzedniego Zespołu Interdyscyplinarnego po 4 letnim okresie działania wygasła. Skład Zespołu jest 11-osobowy i składa się z przedstawicieli wszystkich służb działających w zakresie przemocy (m.in. OPS, Komisariatu Policji, GKRPA, oświaty, przedstawiciela kuratorów, stowarzyszenia). Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego pełnią swoje zadania w ramach obowiązków służbowych i zawodowych, nie pobierając wynagrodzenia za pracę w zespole lub grupie roboczej.

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieska Karta” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

W celu rozwiązania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach na terenie Gminy i Miasta Raszków zostały powołane Grupy Robocze współpracujące z Zespołem Interdyscyplinarnym. Z uwagi na fakt, że długotrwała przemoc rodzi w ofierze określone skutki psychiczne: strach, wstyd, bezradność, udzielana pomoc idzie wielotorowo, od rozmowy ze sprawcą przemocy, poprzez kontakt z psychologiem, monitoring pracownika socjalnego i dzielnicowego. W skrajnych przypadkach orzekany jest zakaz zbliżania się do rodziny i eksmisja na określony czas ze środowiska rodzinnego. Jednym z podstawowych aspektów oddziaływań podejmowanych przez Zespół Interdyscyplinarny i Grupy Robocze jest powstrzymanie przemocy.

Liczbę wszczętych procedur „Niebieska Karta” przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta” w latach 2013-2015.

Rok	Liczba Liczbę wszczętych procedur „Niebieska Karta”
2013	7
2014	13
2015	6

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Raszków.

Po widocznym znaczącym wzroście w 2014 r. liczby wszczętych procedur „Niebieska Karta”, w 2015 r. nastąpił spadek. Ale już w I półroczu 2016 r. do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 7 Niebieskich Kart. Każda wszczęta procedura ma swoją kontynuację w pracy indywidualnej z osobami doznającymi przemocy, ale również z osobami stosującymi przemoc, w czasie tzw. grup roboczych. W 2015 r. MGOPS udzielił pomocy 8 rodzinom dotkniętym przemocą.

BEZROBOCIE

Trudnym problemem społecznym Gminy i Miasta Raszków jest bezrobocie. Jest to problem dominujący, utrudniający lub wręcz uniemożliwiający prawidłowe funkcjonowanie osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. W ujęciu podmiotowym, bezrobocie oznacza stan beczynności zawodowej osób zdolnych do pracy i zgłaszających gotowość jej podjęcia, przy czym dochody z pracy są dla tych osób podstawą egzystencji. Konsekwencjami bezrobocia dla społeczeństwa są: znaczne koszty świadczeń na rzecz osób bezrobotnych, które obciążają budżet państwa i samorządu lokalnego. Bezrobocie wywiera także piętno w codziennym funkcjonowaniu osób bezrobotnych. Powoduje przede wszystkim pogorszenie standardu życia, a w związku z czym poczucia bezsilności, beznadziejności, niepewność prowadzących często do izolacji społecznej, problemów rodzinnych oraz zdrowotnych. Wiele osób popada w alkoholizm i depresje.

Wśród najbardziej groźnych skutków bezrobocia należy wymienić:

- destabilizację i dewastację rynku pracy,
- zmniejszenie wpływów budżetowych (zarówno do budżetu centralnego jak i lokalnego),
- emigrację kadr, zwłaszcza wysoko wykwalifikowanych,
- zahamowanie popytu i zubożenie rynku dóbr i usług, a co za tym idzie zmniejszenie obrotów handlu,
- zmniejszenie atrakcyjności regionu i zniechęcenie inwestorów,
- bezrobocie godzi w rodziny i powoduje tworzenie się zjawisk patologii społecznej.

Według danych statystycznych w Gminie i Mieście Raszków na 1.000 mieszkańców pracuje 97 osób. 40,8% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 59,2% mężczyźni.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Bezrobocie rejestrowane w Gminie i Mieście Raszków wynosiło w 2016 r. 4,6% (6,2% wśród kobiet i 3,1% wśród mężczyzn).

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy i Miasta Raszków 1.182 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 559 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -623.

22,8% aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy i Miasta Raszków pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 41,1% w przemyśle i budownictwie, a 15,2% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,2% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości) (źródło:).

Tabela 11. Pracujący na 1000 mieszkańców.

	Pracujący na 1000 mieszkańców
Gmina i Miasto Raszków	97,0
Województwo wielkopolskie	271,0
Polska	240,0

Źródło: <http://www.polskawliczbach.pl/>

Cechą charakterystyczną osób bezrobotnych w Gminie i Mieście Raszków jest niskie wykształcenie, bezradność w poszukiwaniu pracy, bariery komunikacyjne. Dominującą grupą wśród osób bezrobotnych stanowią tzw. osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, do których zaliczamy: długotrwale bezrobotnych i bez prawa do zasiłku, osoby po 50 roku życia i absolwenci szkół do 25 roku życia, które nie weszły jeszcze na rynek pracy oraz osoby nadużywające alkoholu. Wynikiem długotrwałego bezrobocia może być izolacja społeczna, zagrożenie patologią społeczną oraz degradacja materialna i społeczna jednostek dotkniętych tym problemem, a także ich rodzin. Jak wynika z analizy oraz obserwacji problem bezrobocia rzadko występuje w odosobnieniu, najczęściej obok niego, jako przyczyna lub skutek pojawia się problem: ubóstwa, alkoholizmu, przemocy, przestępczości, bezdomności. W 2015 r. MGOPS udzielił pomocy w różnych formach pieniężnych i niepieniężnych 97 rodzinom dotkniętym bezrobociem.

Tabela 12. Liczba rodzin bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej w latach 2012-2015.

ROK	Liczba rodzin
2012	163
2013	154
2014	129

2015	97
------	----

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Raszków.

Liczba rodzin z problemem bezrobocia korzystających z pomocy społecznej systematycznie spada, jest to powiązane z liczbą osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrowie Wielkopolskim.

Analizując powyższą tabelę wyraźnie widać, że w 2015 r. nastąpił wyraźny spadek liczby osób bezrobotnych, co może wskazywać na ożywienie gospodarcze i popyt na pracowników.

Wiele osób zarejestrowanych jako osoby bezrobotne nie wyraża chęci na podjęcie pracy, albo pracują na czarno i chcą tylko korzystać z ubezpieczenia zdrowotnego.

Ponadto w gminie wiejskiej statystyki nie odzwierciedlają właściwie skali problemu, bowiem oprócz bezrobocia rejestrowanego występuje tu bezrobocie ukryte. Jest ono wynikiem braku motywacji do rejestrowania się w celu uzyskania statusu bezrobotnego, wynika również z faktu, że duża część ludności wiejskiej, z racji posiadania gospodarstwa rolnego o powierzchni powyżej 2 ha przeliczeniowe, nie może nabyć statusu osoby bezrobotnej.

Tabela 13. Liczba bezrobotnych w poszczególnych miejscowościach w 2016 r.

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba bezrobotnych
1	BIEGANIN	22
2	BUGAJ	9
3	DROGOSŁAW	5
4	GŁOGOWA	24
5	GRUDZIELEC	22
6	GRUDZIELEC NOWY	13
7	JANKÓW ZALEŚNY	6
8	JASKÓŁKI	18
9	JELITÓW	5
10	JÓZEFÓW	4
11	KORYTA	14
12	KORYTNICA	31
13	LIGOTA	39
14	MOSZCZANKA	24
15	NIEMOJEWIEC	5
16	POGRZYBÓW	24
17	PRZYBYSŁAWICE	54
18	RADŁÓW	51
19	RASZKÓW	105
20	RĄBCZYN	19

21	SKRZEBOWA	5
22	SULISŁAW	9
23	SZCZURAWICE	20
24	WALENTYNÓW	11
	Razem	539

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Raszków.

Dla złagodzenia skutków bezrobocia Gmina i Miasto Raszków współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy w Ostrowie Wielkopolskim w zakresie organizacji prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych.

Walka z bezrobociem jest trudnym i długofalowym przedsięwzięciem, które wymaga współdziałania wielu instytucji, firm i organizacji. W tym miejscu należy się uwaga, iż poprzez pojęcie walki z bezrobociem rozumiemy tworzenie nowych miejsc pracy, profilaktykę w miejscach zagrożonych bezrobociem oraz zapobieganie patologiom społecznym, jakie towarzyszą zjawisku utraty pracy.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ , PRZEWLEKŁA CHOROBA, STAROŚĆ

Zgodnie z ustawą z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych niepełnosprawność to trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodująca niezdolność do pracy. Niepełnosprawność może być od urodzenia, powstała w wyniku choroby lub wypadku oraz związana z wiekiem. W zależności od okresu w jakim niepełnosprawność powstała to osoby niepełnosprawne mają różne problemy. Od problemu ze swobodnym poruszaniem się, załatwianiem niezbędnych potrzeb życiowych, dostępu do rehabilitacji i leczenia, barierami architektonicznymi, barierami psychicznymi, aż po dostęp do edukacji. Bardzo ważnym problemem jest umożliwienie dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej posiadającej specjalne potrzeby edukacyjne – kształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym, które stanowi ich życiową szansę na usamodzielnienie się. Szczególne zadania do zrealizowania leżą po stronie oświaty i samych rodziców.

Dla osób niepełnosprawnych ważna jest rehabilitacja, jest to proces, którego celem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym osiągnięcia i utrzymania optymalnego poziomu funkcjonowania fizycznego, intelektualnego, psychicznego i społecznego poprzez udostępnienie urządzeń umożliwiających im niezależność. Rehabilitacja tych osób powinna być działaniem kompleksowym z włączeniem środowiska lokalnego, Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowie Wielkopolskim, PFRON oraz rozwiązań architektonicznych.

Rodzina, w skład której wchodzi osoba niepełnosprawna stoi przed problemami życiowymi odnoszącymi się zarówno do materialnej sfery jej życia jak i konieczności sprawowania opieki, niejednokrotnie do świadczenia usług pielęgnacyjnych, pomocy

w wykonywaniu codziennych czynności oraz zapewnienia w warunkach domowych rehabilitacji osobie niepełnosprawnej.

Działania podejmowane na rzecz rodzin, w których żyją osoby niepełnosprawne powinny być zróżnicowane. Inaczej bowiem kształtują się potrzeby samotnych osób niepełnosprawnych, starszych tworzących jednoosobowe gospodarstwa domowe, a inaczej potrzeby rodzin wieloosobowych opiekujących się niepełnosprawnym członkiem rodziny.

W 2015 r. ze wsparcia MGOPS skorzystało 129 rodzin, w których wystąpił problem niepełnosprawności oraz 50 rodzin, w których występowała przewlekła lub ciężka choroba. Obecnie obserwuje się pogłębiającą się tendencję starzenia się społeczeństwa. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym oraz jej procentowy udział w całości populacji naszego państwa wciąż rośnie. Rodzi to nowe problemy: ludzie starsi znajdują się często w trudnej sytuacji materialnej, łączy się to dodatkowo z problemami zdrowotnymi, wydatkami na leki oraz brakiem ofert spędzania czasu wolnego dla ludzi starszych i samotnych. Starzenie się człowieka prowadzi do zmiany jego sytuacji społecznej. Zaprzestając pracować zawodowo, traci wpływ na wiele spraw, dotychczasową pozycję w środowisku. Typowe trudności wieku starczego to: poczucie osamotnienia, pogarszanie się stanu zdrowia, niewystarczające emerytury i renty, złe warunki materialne i mieszkaniowe, niezaspokojenie podstawowych potrzeb. Potrzeby osób starszych to między innymi: opieka, leki, odpowiednie zabezpieczenie finansowe, towarzystwo, zagospodarowanie czasu wolnego.

W przypadku osób długotrwale chorych niezbędna jest pomoc pielęgniarstwa, opieki społecznej i ciągłego kontaktu z ośrodkiem zdrowia. Osoby te nie tyle wymagają wsparcia finansowego, ile szeroko pojętej opieki: medycznej, pielęgniarstwa, społecznej oraz pomocy w załatwianiu podstawowych spraw bytowych. Formą wsparcia dla tych osób są usługi opiekuńcze, medyczne i specjalistyczne w domu podopiecznego oraz pomoc w załatwianiu codziennych spraw życiowych.

Zmiany w strukturze demograficznej i wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym uzasadnia potrzebę podjęcia działań w zakresie różnorodnych form aktywizacji osób starszych, m.in. poprzez specjalistyczne programy aktywizacyjne, projekty socjalne. Głównymi celami takich działań winny być m.in.: utrzymanie sprawności i samodzielności osób starszych poprzez aktywizację fizyczną i psychiczną, poprawa bezpieczeństwa osobistego osób starszych, zwiększenie jakości i dostępu do edukacji społecznej seniorów, kreowanie w środowisku integracji międzypokoleniowej oraz wykorzystywanie aktywności i doświadczenia osób starszych w działalności na rzecz gminy. Również ważna jest pomoc skierowana do rodziców dzieci niepełnosprawnych.

Reasumując, osoba niepełnosprawna mieszka wśród nas, ale czy żyje jej się dobrze? Musimy o nich pamiętać, stwarzać im warunki do godnego życia w społeczeństwie, stwarzać jak najwięcej miejsc pracy dla niepełnosprawnych, musimy konsekwentnie likwidować bariery architektoniczne, komunikacyjne utrudniające osobom niepełnosprawnym

funkcjonowanie w społeczeństwie. Instytucje publiczne przystosowane dla osób niepełnosprawnych to: Urząd Gminy i Miasta Raszków, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrówko”, Dom Kultury i Biblioteka, Bank Spółdzielczy w Raszkowie. Ale nadal brak podjazdów dla osób niepełnosprawnych w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, Policji, niektórych szkołach z terenu Gminy i Miasta, sklepach, itp.

PRZESTĘPCZOŚĆ

Statystyki policyjne i praktyka pokazuje, że alkohol jest jednym z podstawowych czynników kryminogennych. Często jest on motywem, dla którego przestępstwo zostaje popełnione oraz w dużej mierze oddziałuje na sposób jego realizacji. Pod jego wpływem obniża się poziom krytycyzmu, maleje możliwość obiektywnej oceny własnego zachowania oraz wyzwała się agresja, która często idzie w parze z przemocą na gruncie grupy rówieśniczej lub rodziny.

Z danych Komisariatu Policji w Raszkowie wynika, że funkcjonariusze policji przeprowadzili w 2015 r. 134 interwencje domowych, w tym 39 interwencji w związku z założonymi „Niebieskimi Kartami”, w 2014 r. ilość interwencji domowych wynosiła 120, w tym 42 w związku z „Niebieskimi Kartami”.

Komisariat Policji w Raszkowie prowadził postępowania na podstawie art. 178a § 1 czyli prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, zakończonych aktem oskarżenia: w 2015 r. - 32, natomiast w 2014 r. - 31 postępowań. Nie prowadził natomiast postępowań dotyczących posiadania lub sprzedaży narkotyków, dopalaczy. Postępowania tej kategorii z terenu działania KP prowadził Wydział Dochodzeniowo-Śledczy KPP w Ostrowie Wlkp. I tak w 2015 r. – 3 postępowania, w 2014 r. - 5 postępowań. Komisariat Policji stwierdził 94 przestępstwa w 2015 r., natomiast w 2014 r. – 96. Ujawnił 320 wykroczeń w 2015 r. i 362 w 2014 r. Z analizy powyższych danych wynika, że w 2015 r. nastąpił znaczny spadek ilości przestępstw i wykroczeń, natomiast wzrosły interwencje domowe. Można więc potwierdzić, iż generalnie alkohol stymuluje do zachowań naruszających ogólnie przyjęte normy społeczne. Zapobieganie jego nadużywaniu można w znacznym uproszczeniu traktować jako jedną z metod zapobiegania przestępczości.

W 2016 r. w Gminie i Mieście Raszków stwierdzono szacunkowo 318 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1.000 mieszkańców odnotowano 26,82 przestępstw. Jest to wartość większa od wartości dla województwa wielkopolskiego oraz większa od średniej dla całej Polski [].

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Raszków wynosi 86,60% i jest znacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa wielkopolskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Raszków najwięcej stwierdzono przestępstw przeciwko mieniu - 19,10 (wykrywalność 83%) oraz o charakterze gospodarczym - 14,57 (wykrywalność 94%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa o charakterze kryminalnym - 9,40 (70%), drogowe - 1,70 (98%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,39 (93%).

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Tabela 14. Liczba organizacji porządowych w poszczególnych miejscowościach Gminy i Miasta Raszków w 2016 r.

Lp.	Nazwa miejscowości	Organizacje porządowe - stowarzyszenia	Ilość osób w stowarzyszeniu
1	BIEGANIN	0	0
2	BUGAJ	0	0
3	DROGOSŁAW	0	0
4	GŁOGOWA	0	0
5	GRUDZIELEC	0	0
6	GRUDZIELEC NOWY	0	0
7	JANKÓW ZALEŚNY	0	0
8	JASKÓŁKI	0	0
9	JELITÓW	0	0
10	JÓZEFÓW	0	0
11	KORYTA	1	22
12	KORYTNICA	0	0
13	LIGOTA	0	0
14	MOSZCZANKA	1	55
15	NIEMOJEWIEC	0	0
16	POGRZYBÓW	1	26
17	PRZYBYSŁAWICE	1	16
18	RADŁÓW	1	30
19	RASZKÓW	10	417
20	RĄBCZYN	0	0
21	SKRZEBOWA	0	0
22	SULISŁAW	0	0
23	SZCZURAWICE	0	0
24	WALENTYNÓW	0	0
	Razem	15	566

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Raszków.

ROLNICTWO

Gmina i Miasto Raszków ma charakter typowo rolniczy. Prawie 78% powierzchni gminy zajmują grunty orne. Lesistość gminy wynosi jedynie 6,5%. Wartość ta jest blisko 5-krotnie niższa od średniej krajowej. Sytuacja rolnictwa w gminie charakteryzuje się następującymi cechami:

- grunty orne w większości należą do średnich i niższych klas bonitacyjnych,
- w strukturze własności dominują gospodarstwa indywidualne,
- w strukturze upraw dominuje produkcja zbóż - 75% powierzchni zasiewów, produkcja roślin przemysłowych – 14,4% powierzchni zasiewów, rośliny pastewne – 7,1%,
- w hodowli zwierząt gospodarskich najwyższą rolę odgrywa chów bydła i trzody chlewnej oraz kurcząt.

Grunty orne Gminy i Miasta Raszków w większości należą do średnich i niższych klas bonitacyjnych. Znaczny procent, bo 43,81% stanowią ziemie IV klas (31,90% klasa IVa i 11,91% klasa IVb), gleby klasy III stanowią 23,76% (odpowiednio klasa IIIa – 5,63%, klasa IIIb – 18,13%), klasy V – 21,92%, klasy VI – 10,45%. Ziemie I i II klasy bonitacyjnej nie występują. Do średnich i niższych klas bonitacyjnych zostały zaklasyfikowane również łąki. Największy areał zajmują na glebach V klasy (54,13%) oraz IV klasy (40,79%), najmniejszy – klasy III (1,55%) oraz VI (3,52%).

Przydatność rolniczą gleb określają kompleksy, będące typami siedliskowymi rolniczej powierzchni produkcyjnej. Według badań przeprowadzonych przez Instytut Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG) w Puławach na terenie Gminy i Miasta Raszków przeważają gleby kompleksu pszennego dobrego – 15% gruntów ornych. Są to najczęściej gleby brunatne, brunatne wyługowane i płowe. Są one zasobne w próchnicę i przyswajalne składniki mineralne. Należą do gleb potencjalnie wysoko produktywnych, o dobrym stopniu kultury, są odpowiednie do prowadzenia intensywnej gospodarki rolnej. Największy procent gruntów ornych zajmują grunty kompleksu żytniego bardzo dobrego – 36%. W gminie obecne są również gleby kompleksu żytniego dobrego – 15% oraz słabego – 21%, do których należą przeważnie gleby bielcowe lub czarne ziemie wykształcone z piasków. Są to gleby na ogół mało urodzajne ze względu na słabo rozwinięty kompleks sorpcyjny, dużą przepuszczalność, a tym samym niską przyswajalność składników odżywczych dla roślin. Około 11% gruntów ornych zajmują gleby kompleksu żytniego bardzo słabego oraz po 1% gruntów ornych zajmują gleby kompleksu zbożowo-pastewnego mocnego oraz słabego.

Czynnikiem decydującym o rentowności gospodarstw rolnych jest m.in. ich wielkość. W Gminie i Mieście Raszków 34,7% gospodarstw posiada pow. do 5ha, co przy obecnym stanie rentowności w tym sektorze powoduje większe ubożenie społeczeństwa. Szansą dla mniejszych gospodarstw jest tworzenie grup producenckich oraz pozyskiwanie alternatywnych źródeł dochodu (można tu wymienić przykładowo agroturystykę, różnego rodzaju usługi, produkcję żywności ekologicznej oraz energii odnawialnej). Zagadnienie jest

tym bardziej godne uwagi, że rolnictwo w Gminie i Mieście Raszków jest ważną branżą gospodarczą i zatrudnia 39,5% ogółu pracujących.

POZAROLNICZA DZIAŁALNOŚĆ

Na terenie gminy w 2014 r. zarejestrowane były 1002 podmioty gospodarcze (wg klasyfikacji REGON). W ciągu ostatnich 19 lat liczba ta wzrosła niespełna 2,5-krotnie. Najwięcej z nich działa w sektorze usług i handlu. Są to głównie małe i średnie przedsiębiorstwa, które w przeciwieństwie do dużych, nastawionych na produkcję wieloseryjną i masową, łatwiej dostosowują się do zmieniających postaw konsumpcyjnych. Stanowią ważne ogniwo w lokalnej gospodarce, są w stanie szybko reagować na zmiany popytu, a w razie jego zwiększenia wypełnić braki na rynku. Pozostała działalność opiera się funkcjonowaniu zakładów zajmujących się produkcją.

Tabela 15. Liczba podmiotów gospodarczych w poszczególnych miejscowościach Gminy i Miasta Raszków w 2016 r.

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą
1	BIEGANIN	21
2	BUGAJ	0
3	DROGOSŁAW	3
4	GŁOGOWA	26
5	GRUDZIELEC	17
6	GRUDZIELEC NOWY	10
7	JANKÓW ZALEŚNY	26
8	JASKÓŁKI	26
9	JELITÓW	7
10	JÓZEFÓW	2
11	KORYTA	15
12	KORYTNICA	22
13	LIGOTA	20
14	MOSZCZANKA	36
15	NIEMOJEWIEC	0
16	POGRZYBÓW	15
17	PRZYBYSŁAWICE	59
18	RADŁÓW	107
19	RASZKÓW	201
20	RĄBCZYN	19
21	SKRZEBOWA	7
22	SULISŁAW	20
23	SZCZURAWICE	22
24	WALENTYNÓW	11

	Razem	692
--	-------	-----

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Raszków.

Najwięcej firm działa w Raszkowie (201), Radłowie (107) oraz Przybysławicach i Moszczance (odpowiednio 59 i 36). W Bieganinie, Głogowej, Grudzielcu, Jankowie Zalesnym, Jaskółkach, Korytnicy, Ligocie, Sulisławiu, Szczurawicach i Rąbczynie funkcjonuje po około 20 firm.

SFERA ŚRODOWISKOWA

KLIMAT

Warunki klimatyczne gminy należą do umiarkowanych i są uwarunkowane głównie wpływami mas powietrza polarno-morskiego oraz polarno-kontynentalnego. Amplitudy temperatury na terenie gminy są mniejsze niż przeciętne w Polsce, wiosny i lata są wczesne i ciepłe, zimy łagodne z nietrwałą pokrywą śnieżną, zalegającą od 40 do 60 dni. Opisywany obszar charakteryzuje się obecnością 105-118 dni przymrozkowych, 30-50 dni mroźnych oraz 2-3 dni bardzo mroźnych. Ostatnie przymrozki zdarzają się nawet do końca kwietnia. Charakterystyczna dla tego terenu jest także dość duża liczba dni ciepłych z pogodą pochmurną bez opadu, która wynosi około 60 dni. Dni słonecznych rejestruje się średnio około 40, natomiast pochmurnych około 205.

Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 18,2°C, najchłodniejszym styczeń – 2,2°C. Ujemne temperatury występują od grudnia do marca. Średnie roczne temperatury wynoszą od 7,5-8°C. Okres wegetacyjny trwa 210-218 dni.

Najwyższe opady w ciągu roku, odnotowywane są w miesiącach letnich, a najniższe w miesiącach zimowych, od stycznia do marca. W okresie wegetacyjnym (od kwietnia do września) średnie opady wynoszą 333 mm. Średnia roczna wilgotność powietrza przekracza 80%. Przeważają wiatry z kierunków zachodnich.

Teren gminy Raszków nie wykazuje znacznych dysproporcji w lokalnych warunkach klimatycznych (topoklimatycznych).

Na terenie Gminy i Miasta Raszków mało jest terenów leśnych o odmiennych cechach klimatu lokalnego, mało jest więc powierzchni chronionych przed nadmiernym przewietrzaniem. Z uwagi na występowanie dużych powierzchni gleb o wysokiej przydatności rolniczej zwiększenie zadrzewień powinno być zrealizowane poprzez wprowadzenie ciągów zieleni przydrożnej, wzdłuż cieków oraz zalesianie gruntów o najniższej klasie bonitacyjnej.

GLEBY I SUROWCE MINERALNE

Gmina i Miasto Raszków pod względem morfologicznym należy do terenów mało urozmaiconych, położona jest w zachodniej części rejonu kaliskiego, w obrębie jednej jednostki morfologicznej – Wysoczyzny Leszczyńskiej.

Na terenie Gminy i Miasta Raszków brak jest kopalni o ważniejszym znaczeniu gospodarczym. W podłożu geologicznym występują złoża piasków, glin i iłów. Zasoby piasków na terenie gminy są niewielkie, zalegając w podłożu, w formie płatów o niewielkiej miąższości. Ich jakość sprawia, że są nieprzydatne do celów budownictwa. W miejscowości Moszczanka znajduje się złożo kopaliny pospolitej – iłów, nieczynne od 1996 r., poddane rekultywacji w kierunku rolniczym.

Przepisy szczególne oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Raszków ograniczają wprowadzanie trwałej zabudowy na tych glebach, które zalicza się do chronionych. Grunty o słabszych klasach nie podlegają takiej ochronie, a ze względu na niską przydatność rolniczą wskazane są do zalesienia lub przeznaczone na cele nierolnicze.

STOSUNKI WODNE

Zasoby wód podziemnych na terenie gminy zaliczane są do wystarczających i pokrywają potrzeby ludności Gminy i Miasta Raszków. Z badań prowadzonych w ramach monitoringu wód podziemnych wynika, że użytkowy czwartorzędowy poziom wodonośny na terenie gminy posiada wody dobrej jakości. Woda ta przed wykorzystaniem wymaga usunięcia żelaza i manganu. Są to w szczególności zanieczyszczenia określane jako naturalne, pochodzące od złoża, w którym wody występują. Pierwszy poziom wód gruntowych jest słabo izolowany i ulega zanieczyszczeniom pochodzącym z zabudowy mieszkalno – gospodarczej oraz z działalności rolniczej.

Niewielkie zasoby wodne są również wynikiem niskich rocznych sum opadów atmosferycznych występujących na tym terenie. Średni odpływ powierzchniowy wynosi około 3,74 l/s/km². Sieć rzeczna ma charakter rozproszony. Dna dolin są na ogół okresowo podmokłe, w ich obrębie występują liczne rowy melioracyjne (północna i środkowa część gminy), których zadaniem jest odprowadzanie nadmiaru wód. Łączna długość cieków wynosi 30 km, natomiast długość rowów szczegółowych wynosi 178 km.

Wody powierzchniowe należą do dorzecza Odry. Przez teren gminy przebiega dział wodny II rzędu. Południowa część Gminy i Miasta Raszków położona jest w zlewni rzeki Proсны, której dopływami są rzeki: Ołobok i Kuroch. Głównym ciekim tego obszaru jest rzeka Ołobok, będąca lewobrzeżnym dopływem Proсны (w km 81,7) o długości 36 km - w tym na terenie gminy Raszków rzeka płynie na odcinku długości 18 km. W okolicach Korytnicy i Bieganina mają swoje źródła rzeki: Lutynia i Ołobok.

Wszystkie ciekie, jako typowo nizinne, charakteryzują wyższe stany wód w okresie wiosennych roztopów i zwiększonych opadów jesienią. Charakterystycznymi elementami sieci wodnej gminy są obiekty małej retencji wodnej – stawy, śródpolne oczka wodne zlokalizowane w dolinach rzecznych oraz wyrobiska poeksploatacyjne wypełnione wodą, w których w większości dno osiągnęło strop gliny.

Wody stojące na terenie Gminy i Miasta Raszków zajmują niewielkie powierzchnie, łącznie stanowią one obszar o powierzchni 8,59 ha. Na omawianym terenie brak dużych zbiorników wodnych. Do wód stojących należą przede wszystkim małe zbiorniki zaliczane do obiektów małej retencji wodnej. Są to stawy, śródpolne oczka wodne zlokalizowane w dolinach rzecznych. W 2012 r. Gmina i Miasto Raszków wybudowała Kąpielkę i dwa stawy w Pogrzybowie. Zbiorniki mają charakter rekreacyjnym. Można z nich korzystać przez cały rok. Znajduje się tam m.in. ścieka rowerowa, plac zabaw i boisko do siatkówki.

Stan czystości wód powierzchniowych na terenie Gminy i Miasta Raszków budzi zastrzeżenia. Zanieczyszczenia wód rzek mogą także pochodzić ze spływów powierzchniowych z terenów rolniczych (nawożenie, gromadzenie obornika, wylwanie gnojowicy). W zlewni rzeki dominuje rolniczy sposób użytkowania ziemi.

POWIETRZE

Dla Gminy i Miasta Raszków oraz w odniesieniu do *Planu Gospodarki Niskoemisyjnej* obszarami szczególnie problemowymi są:

- emisja substancji szkodliwych z budynków mieszkalnych – na terenie Gminy i Miasta Raszków nie działa sieć ciepłownicza, domy i budynki wielorodzinne są zasilane z indywidualnych kotłowni na paliwo stałe (przy czym często stosuje się paliwo złej jakości); jedynie niewielka część budynków korzysta z sieci gazowej i jest ogrzewana nowoczesnymi piecami na paliwo gazowe;
- emisja z transportu – podobnie jak w wielu innych gminach, liczba pojazdów zarejestrowanych na terenie Gminy i Miasta Raszków dynamicznie rośnie; zarejestrowane są pojazdy samochodowe z silnikami o przestarzałej konstrukcji, emitującymi znaczącą ilość substancji szkodliwych;
- brak termomodernizacji budynków użyteczności publicznej oraz brak wykorzystania odnawialnych źródeł energii w zasobach komunalnych;
- daleka od optymalnej sieć dróg rowerowych, które mogą częściowo zmniejszyć zapotrzebowanie na transport samochodowy.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza na terenie Gminy i Miasta Raszków jest komunikacja, tzw. niska emisja, pochodząca głównie z gospodarstw domowych, oraz w mniejszym stopniu działalność produkcyjno-usługowa. Mimo, iż na terenie Gminy i Miasta

Raszków nie ma autostrad, dróg ekspresowych, krajowych, a nawet wojewódzkich, to właśnie emisja gazów i pyłów pochodząca z komunikacji drogowej jest zaliczana do jednych z najbardziej zanieczyszczających powietrze w Gminie i Mieście Raszków.

Najwięcej zanieczyszczeń w Gminie i Mieście Raszków pochodzi jednak z niskiej emisji. Związane jest to w dużej mierze z niewłaściwą eksploatacją urządzeń grzewczych w budynkach mieszkalnych, w których często w celach grzewczych spala się paliwa niskiej jakości, oraz emitujące znacznie większe zanieczyszczenia od paliw, odpady komunalne.

Do podstawowych źródeł zanieczyszczających powietrze w Gminie i Mieście Raszków należą także największe zakłady z sektora produkcyjno-usługowego.

OBSZARY OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU

Na terenie Gminy i Miasta Raszków znajdują się następujące formy ochrony przyrody i krajobrazu:

1. Obszar Chronionego Krajobrazu „Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków - Rochy”

Obszar ten utworzono na podstawie Rozporządzenia Nr 6 Wojewody Kaliskiego z dnia 22 stycznia 1993 roku, opublikowanego w Dzienniku Urzędowym Województwa Kaliskiego Nr 2, poz. 14.

Celem powołania była ochrona unikalnych w skali Europy starych drzewostanów dębowych z charakterystycznymi zespołami roślinnymi (kwaśne dąbrowy, grądy).

Powierzchnia tego obszaru wynosi 55 800 ha, w tym lasy zajmują 15 600 ha – 28% całości obszaru chronionego. Położony jest on na terenie gmin: Zduny, Krotoszyn, Rozdrażew, Dobrzyca, Pleszew, Raszków, Ostrów Wlkp. i Odolanów.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Krotoszyn obszar ten zajmuje powierzchnię 37 413,14 ha, co stanowi 67,2% ogólnej powierzchni obszaru.

2. Pomnik przyrody ożywionej.

Zgodnie z art. 40 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie. Rozporządzeniem nr 61 Wojewody Kaliskiego z dnia 21 listopada 1991r w sprawie uznania za pomnik przyrody określonych tworów przyrody i wpisania ich do wojewódzkiego rejestru pomników przyrody objęto

ochroną sosnę czarną (*Pinus nigra*) w Przybysławicach. Obwód jej pnia wynosi 270 cm, przy wysokości 12 m.

3. Obszary NATURA 2000 – Dąbrowy Krotoszyńskie obszar PLH300002 oraz PLB300007.

Na terenie Gminy i Miasta Raszków zlokalizowane są dwa obszary NATURA 2000:

- specjalny obszar siedlisk (roślin i zwierząt) PLH 300002 Dąbrowy Krotoszyńskie;
- obszar specjalnej ochrony ptaków PLB 300007 Dąbrowy Krotoszyńskie.

Obszar Dąbrowy Krotoszyńskie PLH 300002 ustanowiony ze względu na ochronę siedlisk jest jednym z największych i najbardziej znanych w Europie zwartych kompleksów lasów dębowych – tym samym stanowi wybitne znaczenie z punktu widzenia Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Na omawianym obszarze stwierdzono dotychczas występowanie 12 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy, w tym 3 uznano za priorytetowe. Obszar cechuje się dużym bogactwem florystycznym (ponad 850 taksonów) oraz występowaniem licznych roślin zagrożonych i ginących w skali kraju i regionu (ponad 80). Wśród tych pierwszych na szczególne wyróżnienie zasługuje populacja turzycy (*Buxbauma Carex buxbaumii*) – taksonu zagrożonego w Polsce i do niedawna uważanego za wymarły w Wielkopolsce. Ponadto obszar stanowi ważne, z choreologicznego punktu widzenia, skupienie flory górskiej na niżu. Do stwierdzonych tu gatunków z centrum występowania na obszarach górskich należą między innymi: przywrotnik prawie nagi *Alchemilla glabra*, jarzianka większa *Astrantia major*, ostrożeń łąkowy *Cirsium rivulare*, *Cruciata glabra*, *Equisetum telmateia*, przytulia *Schultesia Galium schultesii*, wiechlina *Chaixa Poa chaixii*, bez koralowy *Sambucus racemosa*, starzec Fuchsa *Senecio fuchsii*, starzec gajowy *S. nemorensis* oraz starzec kędzierzawy *S. rivularis*. Rezultaty dotychczasowych badań faunistycznych wskazują na obecność w granicach obszaru co najmniej 3 gatunków kręgowców z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 17 gatunków bezkręgowców uznanych za zagrożone w Polsce.

Na terenie obszaru NATURA 2000 Dąbrowy Krotoszyńskie PLB 300007, ustanowionego ze względu na ochronę ptaków występuje 11 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, jeden gatunek znajduje się w Polskiej czerwonej księdze zwierząt. Jest to bardzo ważna ostoja dzięcioła średniego osiągającego tu liczebność ponad 300 par (ponad 2% populacji krajowej). Do innych cennych gatunków ptaków należą m.in. bocian czarny (*Ciconia nigra*), bielik (*Haliaeetus albicilla*), żuraw (*Grus grus*), dzięcioł zielonosiwy (*Picus canus*), dzięcioł czarny (*Dryocopus martius*), dzięcioł średni (*Dendrocopos medius*), muchołówka mała (*Ficedula parva*), muchołówka białoszyja (*Ficedula albicollis*) oraz samotnik (*Tringa ochropus*). NATURA 2000 zlokalizowane są w północno-zachodniej, zachodniej i południowo-zachodniej części Gminy i Miasta Raszków. Obszary chronione obejmują przede wszystkim tereny użytkowane rolniczo, jedynie na północy pokrywają się z przebiegiem zbiorowisk leśnych.

GOSPODARKA ODPADAMI

Odpady komunalne pochodzące z nieruchomości zamieszkałych trafiają do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Ostrowie Wielkopolskim.

Ilość zebranych zmieszanych odpadów komunalnych w Gminie i Mieście Raszków w 2013 r. wyniosła 2310,12 ton. Jest to o 1433,4 tony więcej niż w roku 2005. Ilość zebranych odpadów w latach 2005-2011 kształtowała się na stosunkowo stabilnym poziomie (858,44 – 1108,12 t). Dopiero w latach 2012-2013 nastąpił znaczny ich wzrost.

Właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku na terenie nieruchomości, poprzez:

- wyposażenie nieruchomości w pojemniki i worki służące do zbierania odpadów komunalnych oraz utrzymywanie tych urządzeń w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym;
- selektywne zbieranie i przekazywanie przedsiębiorcy następujących rodzajów odpadów: papieru i tektury, metali, tworzyw sztucznych, opakowań wielomateriałowych, szkła, odpadów ulegających biodegradacji, w tym zielonych, przeterminowanych leków i chemikaliów, zużytych baterii i akumulatorów, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, mebli i innych odpadów wielkogabarytowych, odpadów budowlanych i rozbiórkowych, zużytych opon,
- zbieranie innych odpadów stanowiących niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne do pojemników o wielkości i liczbie dostosowanej do ilości wytwarzanych na danej nieruchomości odpadów;
- przekazywanie przedsiębiorcy odpadów zebranych selektywnie i odpadów zmieszanych, w terminach wyznaczonych w harmonogramie odbioru.

W Gminie i Mieście Raszków funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

Tabela 16. Liczba gospodarstw domowych segregujących odpady w latach 2013-2016.

Miejscowość	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Bieganin	80	80	83	88
Bugaj	28	29	30	34
Drogosław	15	16	17	19
Głogowa	60	61	66	73
Grudzielec	105	108	111	115
Grudzielec Nowy	45	46	47	48
Janków Zalesny	80	82	90	98
Jaskółki	102	109	114	121
Jelitów	30	31	32	33
Józefów	13	13	21	21

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Koryta	64	66	71	73
Korytnica	112	114	119	128
Ligota	162	165	173	184
Moszczanka	113	115	121	126
Niemojewiec	22	22	22	22
Pogrzebów	63	64	73	77
Przybysławice	163	165	177	188
Radłów	287	298	322	351
Raszków	375	392	422	451
Rąbczyn	80	83	88	94
Skrzebowa	48	48	48	52
Sulisław	33	34	35	39
Szczurawice	69	71	73	76
Walentynów	36	38	40	43
Suma	2185	2250	2395	2554

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Raszków.

Tabela 17. Liczba gospodarstw domowych niesegregujących odpady [31 grudnia 2016 r.].

Miejscowość	Liczba gospodarstw domowych niesegregujących odpady
Bieganin	2
Bugaj	0
Drogosław	0
Głogowa	4
Grudzielec	3
Grudzielec Nowy	3
Janków Zalesny	4
Jaskółki	2
Jelitów	0
Józefów	0
Koryta	1
Korytnica	4
Ligota	10

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Moszczanka	4
Niemojewiec	0
Pogrzebów	2
Przybysławice	12
Radłów	16
Raszków	26
Rąbczyn	5
Skrzebowa	4
Sulisław	4
Szczurawice	3
Walentynów	0
Suma	109

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Raszków.

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

INFRASTRUKTURA MIESZKANIOWA

W Gminie i Mieście Raszków dominuje zabudowa jednorodzinna wolnostojąca z towarzyszącą zabudową gospodarczą, z czego 91,79% mieszkań w 2007 r., należało do osób fizycznych, 3,39% znajdowało się w zasobach spółdzielni mieszkaniowych, 2,86% w zasobach Gminy i Miasta Raszków, 1,69% w zasobach zakładów pracy, a 0,28% stanowiły pozostałe podmioty. Na terenie Gminy i Miasta Raszków funkcjonuje Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko-Własnościowa. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego zauważalny jest minimalny wzrost ilości mieszkań na przełomie ostatnich lat.

Tabela 18. Wykaz lokali mieszkalnych, użytkowych, socjalnych (stan na 31 stycznia 2017 r.).

Lp	Miejscowość	Lokale mieszkalne komunalne		Lokale socjalne		Lokale użytkowe		Pustostany	
		Ilość mieszkań	m2	Ilość mieszkań	m2	Ilość lokali	m2	Ilość mieszkań	m2
1	Raszków ul. Rynek 1	12	489,09						
						1	101,76		
2	Raszków ul. Pleszewska 1	3	147,86						
3	Raszków ul. Koźmińska 20 Zdrówko	4	222,49						
						1	332,35		

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

	Vena					1	15,84		
	Medicor					1	49,86		
	Jag-Ko					1	3,96		
	Farmed					1	104,73		
4	Raszków ul. Krotoszyńska 2	4	236,74					1	66,60
5	Raszków ul. Jarocińska 5	5	238,02						
6	Jelitów 20	2	95,53						
7	Walentynów 25	1	65,43						
8	Niemojewiec 18	1	64,86						
9	Janków Zalesny 78	2	105,12						
10	Przybysławice 88	2	158,93						
11	Przybysławice 100	4	166,55	1	10,50				
12	Przybysławice 101	5	168,82						
13	Ligota ul. Ostrowska 14	5	167,49						
14	Ligota ul. Krotoszyńska 10	1	69,93						
	Medyk-Dent					1	103,30		
15	Rąbczyn 59	3	196,18	1	71,09				
16	Drogosław 13	5	145,54						
17	Moszczanka 69	4	281,53						
18	Pogrzybów 7a	1	45,19						
	Razem	64	3065,30	2	81,59	7	711,80	1	66,60

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Raszków.

Z powyższej tabeli można wnioskować o małej ilości lokali socjalnych (są tylko dwa). Dla tej wielkości jednostki samorządu terytorialnego jest to liczba skromna i niewystarczająca.

Z danych uzyskanych natomiast z Urzędu Gminy i Miasta Raszków, wynika, że duża część lokali mieszkalnych komunalnych jest w złym stanie technicznym.

KULTURA

W zakresie kultury na terenie Gminy i Miasta Raszków działa Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Raszkowie. Przy MGOK działają zespoły:

- DUET – taniec towarzyski,

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

- PULS – taniec nowoczesny;
- Teatrzyk dziecięcy IGRASZKA ;
- Teatr „TRZY PO TRZY”
- EFFASCINATO – zespół muzyki dawnej;
- TREMA
- TOWARZYSTWO ŚPIEWU W RASZKOWIE
- SWOJACY – Zespół Tańca Ludowego
- GŁOGOWIANIE – Zespół Tańca Ludowego

Ponadto działają pracownie plastyczne, aerobic, organizowane są warsztaty, wystawy. Dzień dyni. Do najważniejszych wydarzeń kulturalnych należą: „Powitanie lata” oraz „Dożynki Gminne” .

Ponadto funkcjonuje Raszkowska Biblioteka Publiczna im. Adama Mickiewicza w Raszkowie z filią w Ligocie.

Ww. instytucje zajmują się realizacją zadań z zakresu zaspokajania potrzeb czytelniczych na terenie Gminy i Miasta Raszków, współpracują z placówkami oświatowymi na terenie gminy i miasta.

ZDROWIE

W zakresie zdrowia funkcjonują:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrówko” Przychodnia Lekarzy Rodzinnych i Pediatrów s.c. "ZDRÓWKO" w Raszkowie – zapewniająca usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. Najbliższe ośrodki specjalistyczne mieszczą się w Ostrowie Wlkp.
- Prywatny gabinet fizykoterapii;
- Centrum diagnostyki laboratoryjnej;
- prywatny gabinet dentystyczny Stomatologia Żukowski (stomatologia ogólna, chirurgia stomatologiczna i periodontologia);
- Gabinet ginekologiczny;
- 3 apteki;
- Zespół Pielęgniarek środowiskowych „Vena”.

SFERA TECHNICZNA

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Wszystkie miejscowości w Gminie i Mieście Raszków są zaopatrzone w wodę z sieci wodociągowej poprzez sześć studni głębinowych zlokalizowanych w Raszkowie, Moszczance, Skrzebowej i Grudzielcu oraz z dwóch hydroforni zlokalizowanych w Raszkowie i w Grudzielcu. Zakłada się wzrost jednostkowego zużycia wody oraz ilość wytwarzanych ścieków. Rozbudowa sieci wodociągowej odbywać się będzie w miarę przyrostu terenów zabudowanych. Podejmowane są działań służące zapewnieniu właściwej jakości dostarczanej użytkownikom wody.

Systemem wodno-kanalizacyjnym zarządza Zakład Gospodarki Komunalnej, powołany uchwałą Rady Gminy i Miasta Raszków Nr 179/93 z dnia 19 lutego 1993 r.

Zakład działa w strukturze organizacyjnej Gminy i Miasta Raszków jako samorządowy zakład budżetowy nie posiadający osobowości prawnej. Zakład zarządza wydzielonym mieniem komunalnym stanowiącym własność Gminy.

W zakresie realizowania zadań związanych z produkcją wody pitnej zakład posiada dwie hydrofornie zlokalizowane w miejscowościach Raszków oraz Grudzielec i zarządza siecią wodociągową o długości 157,9 km, w tym na terenie gminy Raszków magistrala 16,2 km oraz sieć rozdzielcza 135 km (według poniższej tabeli) oraz 6,7 km na terenie gminy Ostrów Wlkp. w miejscowości Górzeńko i Cegły.

Tabela 19. Długość sieci rozdzielczej wodociągowej obsługiwanej przez Zakład Gospodarki Komunalnej na terenie Gminy i Miasta Raszków w poszczególnych miejscowościach.

Miejscowość	Długość sieci
1. Raszków	17,8 km
2. Bieganin	10,3 km
3. Drogosław	3,4 km
4. Grudzielec	5,1 km
5. Grudzielec Nowy	3,8 km
6. Głogowa	3,4 km
7. Janków Zalesny	13,3 km
8. Józefów	2,2 km
9. Koryta – Bugaj	9,0 km
10. Korytnica	6,6 km
11. Ligota	14,6 km
12. Moszczanka	8,4 km
13. Niemojewiec	0,7 km
14. Przybysławice	5,7 km
15. Pogrzybów	2,9 km
16. Radłów	8,6 km
17. Rąbczyn –Jelitów	11,6 km
18. Skrzebowa	2,6 km
19. Szczurawice-Szczury	2,4 km

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

20. Walentynów	2,6 km
Razem	135 km

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Raszków.

Na terenie Gminy i Miasta Raszków skanalizowane są miejscowości: Raszków, Przybysławice, Jaskółki, Radłów, Pogrzybów oraz w części Jelitów i Rąbczyn. Na terenie Gminy i Miasta Raszków, w miejscowości Rąbczyn, funkcjonuje nowoczesna oczyszczalnia ścieków zapewniająca oczyszczanie ścieków wielostopniowo poprzez czyszczenie mechaniczne, biologiczne oraz chemiczne. Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej wynikać będzie z przyrostu nowych terenów zwodociągowanych oraz z sukcesywnego wyposażania istniejących terenów zwodociągowanych a dotychczas nieskanalizowanych. Na terenach nie wyposażonych w sieć kanalizacji sanitarnej powstają indywidualne instalacje oczyszczalnia ścieków (przydomowe oczyszczalnie), które mogą być dofinansowane z budżetu Gminy i Miasta Raszków.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosiła 45,4 km i zwiększyła się w stosunku do 2015 r. o 86 mb. w miejscowości Radłów.

Tabela 20. Długość sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie i Mieście Raszków w latach 2015-2016.

Miejscowość	na 31.12.2015 r.	na 31.12.2016 r.
1. Raszków-Drogosław	10,0 km	10,0 km
2. Przybysławice-Pogrzybów	9,8 km	9,8 km
3. Jelitów	2,1 km	2,1 km
4. Radłów	18,9 km	19,0 km
5. Jaskółki	4,2 km	4,2 km
6. Rąbczyn Osiedle	0,3 km	0,3 km

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Raszków.

Ogółem na terenie gminy Raszków wybudowano 1.089 przykanalików do kanalizacji sanitarnej, w tym 38 przykanalików zostało wybudowanych przez dostawców ścieków we własnym zakresie.

Podłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej na dzień 31 grudnia 2016 r. według poszczególnych miejscowości to 904 przykanalików, w porównaniu do stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. nastąpił wzrost o 28 podłączeń.

Na istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej zbudowane są 22 przepompownie ścieków (w tym 6 przepompowni indywidualnych tzn. wybudowanych tylko dla jednego budynku). Ścieki przesyłane są do oczyszczalni w Rąbczynie, której właścicielem jest WODKAN Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A. w Ostrowie Wlkp.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

W Gminie i Mieście Raszków nie funkcjonuje scentralizowany system ciepłowniczy. Budynki na terenie Gminy i Miasta Raszków są zasilane przez kotłownie lokalne i indywidualne, będące własnością mieszkańców Gminy i Miasta Raszków.

Jedna kotłownia lokalna – zasilająca obiekty Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko-Własnościowej w Raszkowie przy ul. Polnej – jest własnością Ostrowskiego Zakładu Ciepłowniczego S.A. Kotłownia ma moc 0,625 MW i jest zasilana na węgiel.

Głównym dostawcą energii elektrycznej na terenie Gminy i Miasta Raszków jest Energa-Operator S.A., odpowiadający za eksploatację i sprawność działania sieci elektroenergetycznej.

Na terenie Gminy i Miasta Raszków nie znajdują się sieci elektroenergetyczne wysokiego napięcia WN 110 kV. Zasilanie w energię elektryczną odbywa się za pomocą linii SN wyprowadzonych ze stacji transformatorowo-rozdzielczych WN/SN 110/15 kV Ostrów Północ oraz Krotoszyn Północ.

Na terenie Gminy i Miasta Raszków nie przebiega przesyłowa sieć gazownicza wysokiego ciśnienia. Według zapisów dokumentu „Plan Rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na paliwa gazowe na lata 2014-2023” sporządzonego przez GAZ-SYSTEM S.A., na terenie Gminy i Miasta Raszków nie jest planowana budowa w ww. okresie sieci gazowniczych wysokiego ciśnienia.

Na terenie Gminy i Miasta Raszków dystrybuowany jest gaz ziemny grupy E; dystrybucja jest realizowana przez Polską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o. siecią gazociągów średniego ciśnienia, zasilanych ze stacji gazowej w miejscowości Czekanów, o przepustowości 6500 m³/h.

Sieć gazowa średniego ciśnienia eksploatowana na terenie Gminy i Miasta Raszków jest w całości wykonana z materiału polietylenowego. Stan sieci gazowej średniego ciśnienia jest dobry. Awarie sieci gazowej notowane w ostatnich latach wynikały wyłącznie z uszkodzeń w związku z robotami ziemnymi w obrębie sieci gazowej.

Na terenie Gminy i Miasta Raszków funkcjonuje dobrze rozwinięta sieć dróg. Podstawowym układem komunikacyjny są drogi powiatowe oraz gminne. Do dróg o znaczeniu komunikacji ponadlokalnej należą jedynie drogi powiatowe, gdyż droga krajowa nr 36 relacji Ostrów Wielkopolski – Prochowice, przebiegająca po południowej granicy Gminy i Miasta Raszków, zlokalizowana jest na terenie Gminy Ostrów Wielkopolski, natomiast drogi wojewódzkie nie występują w Gminie i Mieście Raszków.

IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW

Problemy społeczne Gminy I Miasta Raszków

1. Ciągły wzrost liczby ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.
2. Duże potrzeby w zakresie pomocy społecznej.
3. Znaczne natężenie świadczonych usług społecznych w niektórych miejscowościach gminy.
4. Duże bezrobocie w niektórych miejscowościach Gminy I Miasta Raszków.

Problemy gospodarcze Gminy I Miasta Raszków

1. Rolniczy charakter gminy.
2. Rozdrobnienie gospodarstw rolnych.
3. Niska aktywność gospodarcza.

Problemy środowiskowe Gminy I Miasta Raszków

1. Niska świadomość mieszkańców o potrzebie ochrony środowiska naturalnego w niektórych miejscowościach Gminy I Miasta Raszków.
2. Słabe wykorzystanie krajobrazu gminy, powiatu oraz walorów przyrodniczych i kulturowych.
3. Niska świadomość niektórych mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami i ich segregacji.

Problemy środowiska przestrzenno-funkcjonalnego Gminy I Miasta Raszków

1. Niedostatecznie rozwinięta baza sportowo-rekreacyjna i kulturalna w niektórych miejscowościach Gminy I Miasta Raszków.
2. Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna oraz mała baza noclegowa.
3. Niska aktywność społeczności lokalnych w sferze organizacji przedsięwzięć kulturalnych w niektórych miejscowościach Gminy I Miasta Raszków.
4. Ubogie dostępne materiały informacyjno-promocyjne.
5. Niewystarczająca działalność edukacyjna, mająca na celu rozwój świadomości historycznej i kulturowej wśród dzieci i młodzieży.

Problemy związane z infrastrukturą techniczną Gminy I Miasta Raszków

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

1. Zbyt duży udział znajdujących się w złej kondycji technicznej komunalnych zasobów mieszkaniowych.
2. Brak lokali socjalnych.

Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji

Fundamentem diagnozy mającej na celu wyłonienie obszaru zdegradowanego jest przede wszystkim identyfikacja negatywnych zjawisk społecznych. Ponadto konieczne jest występowanie na obszarze co najmniej jednego z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych.

W Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023 obszar zdegradowany zostanie wyłoniony w przypadku identyfikacji największej liczby analizowanych zjawisk kryzysowych w obszarze społecznym oraz współwystępowania jednego zjawiska kryzysowego w sferze gospodarczej oraz dwóch zjawisk kryzysowych w sferze środowiskowej.

Ze względu na brak porównywalnych danych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i sferze technicznej nie są one brane pod uwagę. Nie jest to zresztą konieczne, ponieważ zgodnie z *Wytycznymi* do wyznaczenia obszaru zdegradowanego wystarczy, aby na wyżej wskazanych obszarach o największej koncentracji społecznych zjawisk kryzysowych występowało co najmniej jedno zjawisko z pozostałych stref.

Obszar rewitalizacji jest to zgodnie z definicją „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.”.

Na terenie Gminy i Miasta Raszków planuje się wyznaczenie obszaru rewitalizacji w całym obszarze zdegradowanym, o ile spełniał on będzie ww. kryteria.

3.1. WYBÓR OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Tabela 21. Zestawienie wskaźników społecznych.

Lp.	Nazwa miejscowości	Osoby korzystające z Pomocy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 100 mieszkańców	Bezrobotni na 100 mieszkańców	Liczba świadczeń społecznych na 100 mieszkańców	Ilość osób w stowarzyszeniu na 100 mieszkańców	Liczba wskaźników gorszych od średniej wartości dla gminy
1	2	3	4	5	6	7
1	BIEGANIN	0,70	0,47	49,18	0,00	2
2	BUGAJ	0,78	3,13	84,38	0,00	4
3	DROGOSŁAW	1,11	2,22	66,67	0,00	4
4	GŁOGOWA	0,00	3,46	73,20	0,00	3
5	GRUDZIELEC	0,37	1,48	66,23	0,00	3
6	GRUDZIELEC NOWY	0,38	1,89	64,91	0,00	4
7	JANKÓW ZALEŚNY	0,20	0,39	54,71	0,00	1
8	JASKÓŁKI	0,19	1,52	64,58	0,00	2
9	JELITÓW	0,00	2,94	53,68	0,00	2
10	JÓZEFÓW	0,00	0,00	47,06	0,00	1
11	KORYTA	0,00	1,94	60,83	6,11	2
12	KORYTNICA	0,79	2,53	58,93	0,00	3
13	LIGOTA	0,33	1,65	74,51	0,00	3
14	MOSZCZANKA	0,34	1,38	56,97	9,47	1
15	NIEMOJEWIEC	0,00	5,36	75,00	0,00	3
16	POGRZYBÓW	0,32	2,13	65,02	4,70	4
17	PRZYBYSŁAWICE	0,37	2,58	61,50	1,97	4
18	RADŁÓW	0,14	1,81	55,10	2,17	1
19	RASZKÓW	0,00	1,93	64,25	19,64	2
20	RĄBCZYN	0,91	2,27	51,59	0,00	3
21	SKRZEBOWA	0,00	2,17	44,93	0,00	2
22	SULISŁAW	1,19	0,40	66,01	0,00	3
23	SZCZURAWICE	0,26	2,07	51,30	0,00	2
24	WALENTYNÓW	0,00	2,76	54,84	0,00	2
	Średnia	0,28	1,89	60,83	4,77	

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Raszków.

W powyższej tabeli pogrubiono wskaźniki w poszczególnych miejscowościach, które są gorsze lub równe od wyliczonej średniej dla Gminy i Miasta Raszków, tj. niższe lub równe w przypadku stymulanty oraz wyższe lub równe w przypadku destymulanty (UWAGA:

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

przyjęto zaokrąglenie wartości wskaźników do dwóch miejsc po przecinku). Pozwoliło to na określenie w kolumnie Nr 7 liczby takich wskaźników. Wg powyższej analizy terenami, na których występuje największa koncentracja społecznych zjawisk kryzysowych (liczba zjawisk kryzysowych równa 4) w Gminie i Mieście Raszków są miejscowości: Bugaj, Drogosław, Grudzielec Nowy, Pogrzebów, Przybysławice.

Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*: „Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz нефункционowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Poniżej zebrano dostępne dane ze sfery gospodarczej i ze sfery środowiskowej.

Tabela 22. Zestawienie wskaźników gospodarczych i środowiskowych.

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców	Liczba gospodarstw domowych segregujących odpady na 100 mieszkańców	Problem niskiej emisji	Liczba wskaźników gorszych od średniej wartości dla gminy
1	BIEGANIN	5,02	20,61	+	3

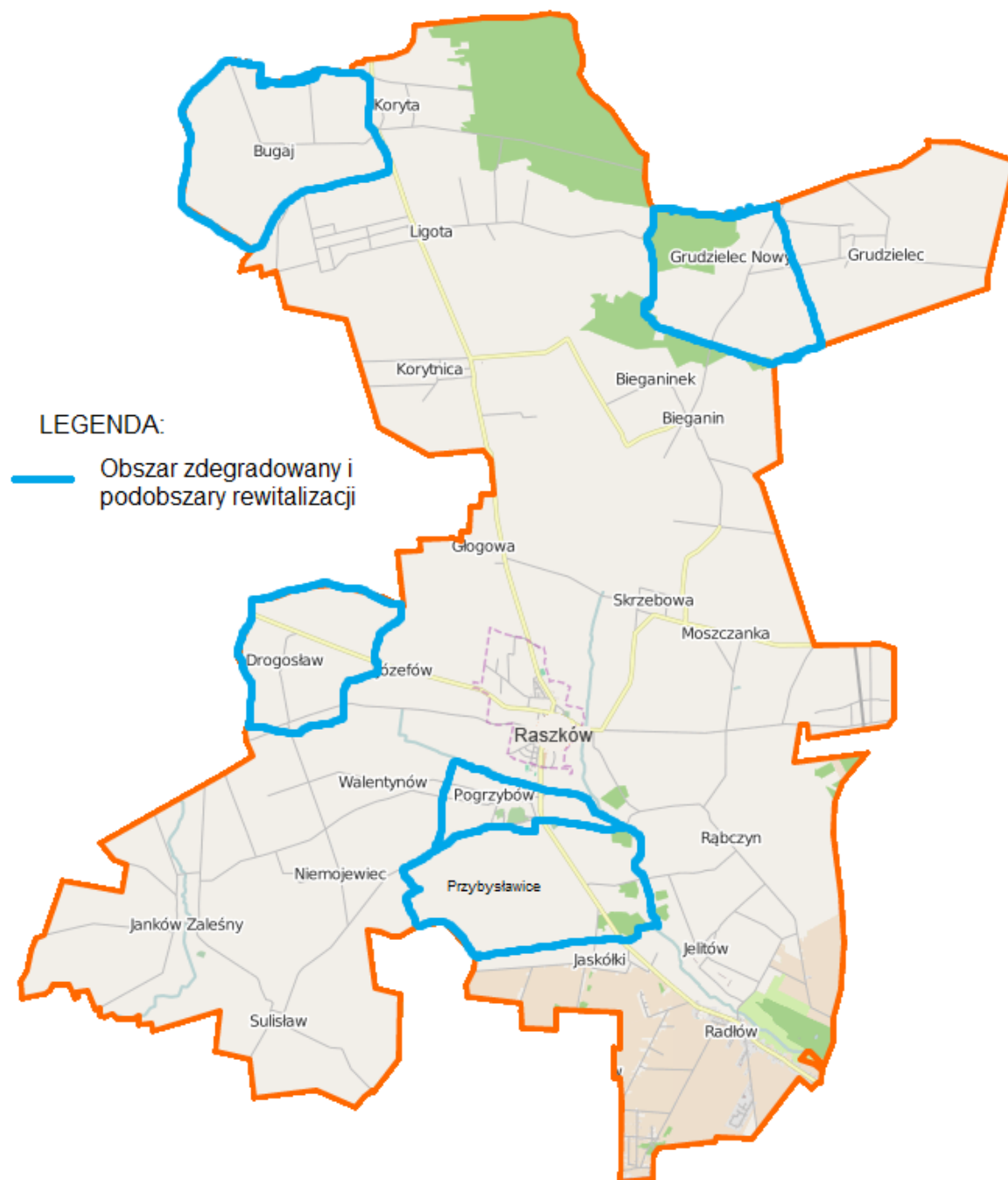
Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

2	BUGAJ	0,00	26,56	+	2
3	DROGOSŁAW	3,30	21,11	+	3
4	GŁOGOWA	7,32	21,04	+	2
5	GRUDZIELEC	3,04	21,34	+	3
6	GRUDZIELEC NOWY	2,00	18,11	+	3
7	JANKÓW ZALESNY	5,13	19,22	+	3
8	JASKÓŁKI	18,98	22,92	+	1
9	JELITÓW	8,75	24,26	+	1
10	JÓZEFÓW	0,53	24,71	+	2
11	KORYTA	2,33	20,28	+	3
12	KORYTNICA	2,37	20,22	+	3
13	LIGOTA	3,42	20,22	+	3
14	MOSZCZANKA	33,03	21,69	+	1
15	NIEMOJEWIEC	0,00	19,64	+	3
16	POGRZYBÓW	4,62	21,40	+	3
17	PRZYBYSŁAWICE	7,19	21,12	+	2
18	RADŁÓW	7,64	25,38	+	1
19	RASZKÓW	9,54	21,24	+	2
20	RĄBCZYN	4,39	21,36	+	3
21	SKRZEBOWA	2,61	18,84	+	3
22	SULISŁAW	7,97	15,42	+	2
23	SZCZURAWICE	5,77	19,69	+	3
24	WALENTYNÓW	4,82	19,82	+	3
	Średnia	5,81	21,51		

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Raszków.

W toku dalszych analiz pogłębionych, w zakresie analizy wybranych wskaźników gospodarczych i środowiskowych można stwierdzić, że na wskazanych obszarach o największej koncentracji społecznych zjawisk kryzysowych, tj. miejscowościach: Bugaj, Drogosław, Grudzielec Nowy, Pogrzebów, Przybysławice, występuje również natężenie niekorzystnych zjawiska w innych sferach, i to w obu analizowanych. Miejscowości Drogosław, Grudzielec Nowy, Pogrzebów i Przybysławice stanowią więc obszar zdegradowany.

Rysunek 3. Schematyczna prezentacja miejscowości zakwalifikowanych do obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji.

Źródło: Opracowanie własne.

Miejscowości te obejmują tereny o powierzchni 2.566,6060 ha, co stanowi 19,39% powierzchni Gminy i Miasta Raszków. Powierzchnia wskazanych miejscowości w hektarach:

- Bugaj - 320,5789
- Drogośląw - 740,6751

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

- Grudzielec Nowy - 510,3942
- Pogrzebów - 190, 8229
- Przybysławice - 804, 1349
- łącznie wskazane miejscowości - 2.866,6060
- Powierzchnia ogólna całej gminy - 13.235,9913.

Wskazane miejscowości zamieszkałe są przez nie więcej niż 30% mieszkańców Gminy i Miasta Raszków (1.625 osób, tj. 13,68%).

W związku z powyższym miejscowości Bugaj, Drogosław, Grudzielec Nowy, Pogrzebów i Przybysławice wskazuje się jako obszar rewitalizacji. Ze względu na fakt, że nie wszystkie one mają wspólne granice, mówi się o powyższych obszarach jako o podobszarach rewitalizacji.

3.2. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

Wszystkie cztery wymienione miejscowości dotknięte są problemami społecznymi, gospodarczymi, przestrzenno-funkcjonalnymi oraz technicznymi. Problemy społeczne wynikają głównie z niskich dochodów mieszkańców, ubóstwa, uzależnień i powiązanej z tym przemocy, ukrytego i rzeczywistego bezrobocia, niskiego poziomu wykształcenia mieszkańców, upadku dużych ośrodków rolniczych. Na wymienionych podobszarach można zaobserwować następujące problemy m.in. w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: mała liczba osób aktywnych społecznie, w sferze środowiskowej: niska świadomość mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami i ich segregacji, wysoki poziom niskiej emisji. Obszar rewitalizacji posiada szereg lokalnych potencjałów, takich jak dziedzictwo zabytkowo-kulturowe ściśle związane z historią regionu, dogodne połączenia komunikacyjne, możliwości rozwoju turystyki, warunki do rozwoju działalności gospodarczej.

Bugaj - zamieszkuje 128 osób, co stanowi 1,08% mieszkańców Gminy i Miasta Raszków, jest to czwarta najmniejsza pod względem ludności miejscowość w gminie. Bugaj położony jest na zachodnio-północnych obrzeżach Gminy i Miasta Raszków. W odległości około 10 km od Raszkowa, tym samym jest to podobszar rewitalizacji o najmniejszym skomunikowaniu z Raszkowem. Utrudnia to mieszkańcom dostęp do różnych usług i obiektów: kulturalnych, sportowych, placówek medycznych, placówek opieki społecznej. Jest to miejscowość typowo wiejska, nie wyróżniająca się niczym szczególnym. W miejscowości działa koło gospodyń wiejskich. Znajduje się tu świetlica wiejska, ogródek jordanowski i plac zabaw dla dzieci. Złą sytuację społeczną potwierdzają wszystkie analizowane wskaźniki społeczne, które znacznie odbiegają od średnich wartości dla gminy. Ponadto problemy występują również w sferze gospodarczej i sferze środowiskowej. Na uwagę zasługuje fakt, że sytuacja zwłaszcza w sferze gospodarczej jest zła - nie notuje się prowadzenia żadnej działalności gospodarczej.

Drogosław - zamieszkuje 90 osób, co stanowi 0,76% mieszkańców Gminy i Miasta Raszków, jest to druga najmniejsza pod względem ludności miejscowość w gminie. Drogosław położony jest na zachód od Raszkowa, w odległości około 4 km. Jest to miejscowość typowo wiejska, nie wyróżniająca się niczym szczególnym. W miejscowości działa koło gospodyń wiejskich. W 2012 r. poddana termomodernizacji została sala wiejska, będąca miejscem spotkań mieszkańców. Ponadto znajduje się tam remiza strażacka, świetlica, siłownia zewnętrzna i plac zabaw dla dzieci. Analizowane wskaźniki społeczne niezbyt znacząco są gorsze od średnich wartości dla gminy, zła sytuacja dotyczy jednak wszystkich wskaźników. Ponadto problemy występują również w sferze gospodarczej i sferze środowiskowej.

Grudzielec Nowy - zamieszkuje 265 osób, co stanowi 2,23% mieszkańców Gminy i Miasta Raszków, jest to średnia pod względem ludności miejscowość w gminie. Grudzielec Nowy położony jest na północ od Raszkowa, w odległości około 8 km. Znaczna, jak na warunki gminy, odległość od Raszkowa utrudnia mieszkańcom dostęp do różnych usług i obiektów: kulturalnych, sportowych, placówek medycznych, placówek opieki społecznej. Grudzielec Nowy jest miejscowością typowo wiejską. W miejscowości działa koło gospodyń wiejskich. W 2016 r. poddana termomodernizacji została sala wiejska, będąca miejscem spotkań mieszkańców. Znajduje się tu również ogródek jordanowski. Analizowane wskaźniki społeczne niezbyt znacząco są gorsze od średnich wartości dla gminy, zła sytuacja dotyczy jednak wszystkich wskaźników. Ponadto problemy występują również w sferze gospodarczej i sferze środowiskowej.

Pogrzebów - zamieszkuje 329 osób, co stanowi 2,77% mieszkańców Gminy i Miasta Raszków, jest to jedna z większych miejscowości w gminie. Pogrzebów graniczy z Raszkowem od strony południowej. Z racji bliskości ze „stolicą” gminy granice z Raszkowem ulegają zatarciu. Miejscowość jest dość dobrze zaopatrzona w infrastrukturę sportową dla mieszkańców, działa siłownia, plac zabaw i skatepark, jest również dostępne boisko. W 2014 r. wyremontowano halę sportową oraz wybudowano domek z sanitariatami przy zalewie Kąpielka, tzw. „Rybakówka”. W miejscowości działa koło gospodyń wiejskich. W Pogrzebowie działa również Towarzystwo Przyjaciół Kościoła Parafialnego w Pogrzebowie. Celami stowarzyszenia są: Podkreślenie zabytkowego charakteru kościoła parafialnego w Pogrzebowie, który jest jednym z obiektów sakralnych na terenie gminy Raszków wpisanych do rejestru zabytków; Upowszechnienie wiedzy o historycznym znaczeniu kościoła dla rozwoju wspólnoty i społeczności lokalnej i kraju na przestrzeni 800 letniej jego działalności; Pielęgnowanie dóbr kultury i tradycji oraz integracja społeczności lokalnej. Niskie wartości w zakresie analizowanych wskaźników społecznych potwierdzają, pomimo bliskości Raszkowa, słabą aktywność mieszkańców. Problemy widać również po analizie wszystkich wskaźników w sferze gospodarczej i sferze środowiskowej.

Przybysławice - zamieszkuje 813 osób, co stanowi 6,85% mieszkańców Gminy i Miasta Raszków, jest to czwarta pod względem mieszkańców miejscowość w gminie. Przybysławice graniczą z Pogrzebowem od strony południowej. W miejscowości znajduje się zabytkowy pałac, w którym znajduje się świetlica wiejska - miejsce spotkań mieszkańców, remiza

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

strażacka, ogrodowa altana, ogródek jordanowski, zewnętrzna siłownia oraz karuzela. W miejscowości działa koło gospodyń wiejskich. W 2017 r. poddana termomodernizacji została sala wiejska, będąca miejscem spotkań mieszkańców. Niskie wartości w zakresie analizowanych wskaźników społecznych potwierdzają, pomimo bliskości Raszkowa, słaby aktywność mieszkańców. Problemy widać również po analizie wszystkich wskaźników w sferze środowiskowej. Miejscowość ta ma jednak potencjał w postaci dużej aktywności gospodarczej mieszkańców.

Słuszność wyboru wymienionych obszarów potwierdzona została podczas konsultacji społecznych. Generalnie nie wniesiono uwag, a powszechna akceptacja wskazanego w konsultacjach społecznych obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji wskazuje na dokonanie właściwego wyboru na etapie diagnozy i przygotowania projektu uchwały.

ZAŁOŻENIA LPR

WIZJA I CELE REWITALIZACJI

Wizja i cele rewitalizacji

Wizja realizacji *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023* to oczekiwany obraz obszaru rewitalizacji Gminy Raszków, jaki społeczność lokalna chciałaby osiągnąć po wdrożeniu LPR. Aby określić ten obraz trzeba odpowiedzieć na pytanie: Co chcemy poprawić naszymi działaniami? Można wówczas określić główne kierunki zmian, takie jak: lepsza przyszłość, godniejsze warunki mieszkania, pracy i wypoczynku. Jednym z podstawowych założeń rewitalizacji, jest ożywianie obszarów będących w stagnacji. Ożywianie w znaczeniu wyrównywania. Celem rewitalizacji jest więc wsparcie obszarów będących w sytuacji kryzysowej.

Punktem wyjścia do opracowania poniżej przedstawionej wizji obszaru rewitalizowanego oraz celów i kierunków działań rewitalizacyjnych była przedstawiona w poprzednich rozdziałach diagnoza potrzeb rewitalizacyjnych Gminy i Miasta Raszków. Punkty odniesienia stanowiły misja i cele sformułowane w obowiązujących dokumentach strategicznych i planistycznych gminy, w szczególności w *Wieloletnim Programie Finansowym Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2028*, *Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Raszków na lata 2004-2013* oraz *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy i Miasta Raszków na lata 2016–2023*.

Udział mieszkańców w tworzeniu wizji obszaru rewitalizowanego oraz celów i kierunków rewitalizacji realizowany był poprzez ich udział w ankietach oraz konsultacjach społecznych projektu całego dokumentu. Ostatecznie przyjęto następującą **wizję obszaru rewitalizacji** po zakończeniu działań rewitalizacyjnych:

Obszar miejscowości Bugaj, Drogosław, Grudzielec Nowy, Pogrzybów i Przybysławice zamieszkuje zintegrowana i dumna ze swoich osiągnięć społeczność, która dzięki walorom kulturowym i przyrodniczym najbliższego otoczenia oraz odzyskanemu poczuciu sprawstwa dostrzega w swojej gminie szanse na godne i szczęśliwe życie.

Zrewitalizowane przestrzenie publiczne dzięki swojej funkcjonalności i estetyce stały się ulubionymi miejscami mieszkańców. Toczy się w nich harmonijne życie osób w różnym wieku, różnych zawodów i zainteresowań, także grup wcześniej defaworyzowanych. Integracji społecznej sprzyja aktywność organizacji pozarządowych i spontaniczne działania nieformalnych grup mieszkańców na rzecz społeczności lokalnej.

Problemy komunikacyjne oraz niedostatki w infrastrukturze technicznej i społecznej przestały być bolączką mieszkańców. Młodzi ludzie odnajdują w swoim bezpośrednim

otoczeniu ofertę edukacyjną, dorośli – szanse na rozwój gospodarczy, seniorzy – usługi opiekuńcze.

Wszyscy, niezależnie od wieku, korzystają ze zmodernizowanej infrastruktury komunikacyjnej, sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej. Dzięki inwestycjom w infrastrukturę kulturalną i edukacyjną na obszarze rewitalizowanym wzmocnił się centrotwórczy potencjał Raszkowa, a działania podjęte na terenie Pogrzybowa i Przybysławic znajdują naśladowców w innych miejscowościach gminy.

Wizja taka to pewnego rodzaju zobowiązanie na przyszłość, które nie tylko wskazuje dalekosiężne cele i motywuje całą społeczność lokalną do wspólnej pracy, ale również pozwala wyznaczyć Cel strategiczny i Cele szczegółowe. Służą one uporządkowaniu działań. Suma Celów szczegółowych tworzy zdefiniowany nadrzędny Cel strategiczny.

Cele szczegółowe określono na podstawie przeprowadzonych analiz, w zgodzie z dokumentami lokalnymi, w tym przede wszystkim ze *Strategią Rozwoju Gminy i Miasta Raszków na lata 2004-2013* oraz *Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy i Miasta Raszków na lata 2016–2023*, w oparciu o doświadczenie i wiedzę specjalistyczną, a także kierując się potrzebami lokalnej społeczności wynikającymi z konsultacji społecznych. Dla każdego z celów szczegółowych określono główne działania o największym potencjale oddziaływania i odpowiadające im przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Cele szczegółowe

Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Główne działania:

1. Rozwój różnych form działalności społecznej skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
2. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem;
3. Poprawa jakości życia seniorów;
4. Zaangażowanie społeczności lokalnej przy projektowaniu i pielęgnowaniu przestrzeni wspólnych oraz tworzenie miejsc potrzebnych i atrakcyjnych dla mieszkańców;
5. Poprawa warunków dla rozwoju przedsiębiorczości;
6. Tworzenie uwarunkowań do rozwoju oddolnych inicjatyw gospodarczych, m.in. w formie targowisk, festynów, jarmarków, wystaw i innych.

Cel szczegółowy 2. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Główne działania:

1. Rozwój infrastruktury;

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

2. Ograniczenie niskiej emisji (termomodernizacja, wymiana źródła ciepła);
3. Zachowanie, rewaloryzacja i modernizacja substancji budowlanej, szczególnie o znaczeniu historycznym, architektonicznym, przestrzenno-funkcyjnym (renowacja i modernizacja zabytkowych obiektów);
4. Utworzenie miejsc spotkań, wypoczynku i rekreacji.

W ten sposób zapewni się elastyczność postępowania na poziomie konkretnych działań, przy jednoczesnym respektowaniu nadrzędnego **Celu strategicznego**:

Poprawa jakości życia mieszkańców i prowadzenia działalności gospodarczej na podobszarach rewitalizacji Gminy i Miasta Raszków.

Przedsięwzięcia zaplanowane i zrealizowane w ramach tak postawionych celów pozwolą na osiągnięcie następujących zamierzonych rezultatów na obszarze rewitalizacji:

- Zmniejszenie natężenia problemów społecznych;
- Wzrost aktywności społecznej mieszkańców;
- Rozwój gospodarczy;
- Poprawa jakości przestrzeni publicznej.

MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023 zapewnia mechanizmy komplementarności między poszczególnymi przedsięwzięciami i projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarach rewitalizacji. Umożliwia realizację przedsięwzięć kompleksowych, mających wpływ na szerokie spektrum życia na wskazanych obszarach.

Powiązania oczekiwanych rezultatów realizacji przedstawianych projektów z celami *LPR* zobrazowano w Rozdziale 8. Należy zwrócić uwagę, iż przewidziane do realizacji projekty „inwestycyjne” będą jedynie materialną bazą już funkcjonujących (z konieczności w ograniczonym zakresie) i planowanych do realizacji projektów „nieinwestycyjnych”. Wsparcie lokalowo-organizacyjne, z oczywistych względów, będzie nastawiona na intensyfikację aktywizacji lokalnych instytucji, organizacji pozarządowych oraz różnego typu inicjatyw społecznych, w tym tworzonych przez grupy docelowe interwencji publicznej.

Wszystkie projekty rewitalizacyjne podstawowe i pozostałe były formułowane w warunkach ostrego rygoru zachowania wzajemnej komplementarności, z czym bezpośrednio wiąże się spodziewane uzyskanie zjawiska ich synergii, tzn. wzajemnego wzmacniania oddziaływania między projektami podstawowymi, między projektami pozostałymi oraz między projektami podstawowymi a pozostałymi. Działania przewidziane

w *LPR* mają formę oddzielnych projektów, które są jednak wzajemnie ściśle powiązane. Osiąganie poszczególnych celów rewitalizacji z założenia ma wynikać z realizacji różnych projektów, które uzupełniają, dopełniają i wzmacniają się wzajemnie (częściowo nawet warunkują się).

Zakłada się komplementarność:

➤ problemową:

- realizacja projektów rewitalizacyjnych służących poprawie sytuacji na podobszarach rewitalizacji,
- realizacja projektów rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, we wszystkich aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym) – powiązania takie wskazano w Rozdziale 8,
- nie dopuszczono do fragmentacji działań, przy braku powiązań między różnymi sferami oddziaływania rewitalizacji (techniczną, społeczną, funkcjonalno-przestrzenną), bez całościowego ujęcia przyczyn kryzysu podobszarów rewitalizacji,
- określono pożądany stan, do jakiego mają doprowadzić podobszary rewitalizacji projekty rewitalizacyjne - dla poszczególnych projektów określono wskaźniki oraz określono wskaźniki monitorowania osiągnięcia celów *LPR*,
- poszczególne projekty rewitalizacyjne zwiększają zakres „oddziaływań na sytuacje kryzysowe”, a nie zastępują działań już podejmowanych,
- powiązano działania rewitalizacyjne ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach - koordynacja tematyczna i organizacyjna działań władz lokalnych – wynika to z wykazanej zgodności celów i poszczególnych projektów *LPR* z działaniami i celami przedstawianymi w lokalnych dokumentach strategicznych,
- kontynuacja niektórych dotychczasowych działań,

➤ przestrzenną:

- realizacja projektów rewitalizacyjnych na podobszarach rewitalizacji, koncentrujących się w zespołach funkcjonalno-przestrzennych;
- oddziaływanie projektów rewitalizacyjnych na wszystkie dotknięte kryzysem podobszary, a nie punktowo, w pojedynczych miejscach,
- wzajemne powiązania pomiędzy i projektami rewitalizacyjnymi zarówno realizowanymi na podobszarach rewitalizacji, jak i znajdujących się poza nim, ale oddziałującymi na podobszar rewitalizacji – wynika to z wykazanej zgodności celów całego *LPR* i poszczególnych projektów rewitalizacyjnych z działaniami przedstawianymi w podstawowych lokalnych dokumentach strategicznych,
- prowadzone działania nie będą skutkować przenoszeniem problemów na inne obszary i nie będą prowadziły do segregacji społecznej i wykluczenia,
- ciągła analiza następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia jest podstawą skuteczności programu rewitalizacji – wynika to z przyjętych zasad monitoringu i aktualizacji *LPR*,

- finansową:
  - zapewnienie współfinansowania projektów rewitalizacyjnych z różnych źródeł finansowania;
  - oparcie finansowania projektów rewitalizacyjnych w głównej mierze na wsparciu ze środków funduszy strukturalnych z wykluczeniem podwójnego dofinansowania,
  - w strukturze finansowania przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych starano się wykorzystać efekt synergii projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (*RPO WM 2014-2020*), a także innych źródeł środków publicznych (fundusze Ministerstw, środki własne budżetu Gminy i Miasta Raszków);
  - zastosowano w części projektów – stosownie do struktury beneficjentów, łączenie prywatnych i publicznych źródeł finansowania;
- proceduralno-instytucjonalną:
  - zaprojektowano system zarządzania *LPR (Rozdział 6.2. Wdrażanie)*, który pozwoli na efektywne współdziałanie różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur,
- czasową (międzyokresową):
  - projekty rewitalizacyjne uzupełniają działania zmierzające do realizacji założeń *Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Raszków na lata 2004-2013 oraz Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy i Miasta Raszków na lata 2016–2023*,
  - planuje się "rozszerzenie" działań rewitalizacyjnych na lata 2024 i późniejsze, w miarę potrzeb.

Koncepcja doboru projektów rewitalizacyjnych jest spójna z celami *LPR* w wymiarze:

- społecznym – przedmiotem wyboru projektów są wyłącznie przewidywane do realizacji w poszczególnych obiektach działania w zakresie szeroko rozumianych usług społecznych w tym publicznych;
- infrastrukturalnym i przestrzenno-funkcjonalnym – wszystkie projekty dotyczą obiektów i planowanych w nich działań zlokalizowanych na podobszarach rewitalizacji, przy tym dobrane są w taki sposób, aby tworzyły wzajemnie uzupełniająca się merytorycznie i przestrzennie sieć działań w zakresie szeroko rozumianej aktywizacji i interwencji społecznej;
- gospodarczym – wszystkie projekty z założenia mają wzmacniać i budować nie tylko kapitał ludzki podobszarów rewitalizacji, ale również – w układzie skoncentrowanym przestrzennie – budować swoisty „kapitał fizyczny” gminy wzmacniając i podnosząc atrakcyjność inwestycyjną i osiedleńczą;
- środowiskowym - projekty infrastrukturalne mają wpływ na poprawę środowiska naturalnego na terenach zdegradowanych.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Z uwagi na fakt, że niniejszy dokument jest pierwszym dokumentem w Gminie i Mieście Raszków wyznaczającym tak szczegółowe cele i projekty w obszarze rewitalizacji trudno jest jednoznacznie wykazać bezpośrednią spójność i komplementarność z zadaniami dotychczas realizowanym lub też planowanymi na terenie gminy. Jednakże władze gminy od dawna widzą potrzebę wsparcia społeczności lokalnej w zakresie działań rewitalizacyjnych. Znajduje to odzwierciedlenie w zapisach dokumentów strategicznych o charakterze lokalnych oraz realizowanej dotychczas polityce, programach i projektach społecznych.

W Gminie i Mieście Raszków zrealizowano w 2017 r. (realizator - MGOPS) następujące programy

1. Programy realizowane przez MGOPS w Raszkowie w roku 2017 :

- Program FEAD 2014-2020 - Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (PO PŻ) jest krajowym programem operacyjnym współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Najbardziej Potrzebującym, który realizowany jest w oparciu o rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 223/2014 z dnia 11 marca 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (Dz. Urz. UE L 72 z 12.03.2014 r., str. 1). PO PŻ jest finansowany ze środków Unii Europejskiej (FEAD) i ze środków krajowych (budżet państwa) w podziale 85% i 15%. Pomoc w ramach PO PŻ kierowana jest do tych osób i rodzin, które z powodu niskich dochodów nie mogą zapewnić sobie/rodzinie odpowiednich produktów żywnościowych. W Gminie i Mieście Raszków z Programu FEAD korzysta ok. 320 osób. Wartość programu za 2017 r. wynosi 83.979,35 zł.
- Program „Asystent Rodziny i Koordynator pieczy zastępczej” - środki na ww. Program pochodzą z rezerwy celowej budżetu państwa, środków Funduszu Pracy oraz środków własnych Gminy i Miasta Raszków:
  - ilość rodzin pod opieką - 14,
  - kwota programu 36.191,00 zł z tego środki budżetu państwa 4.179,00 zł oraz Funduszu Pracy 8.484,00 zł.
- Wieloletni program w zakresie dożywiania: „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”, Program osłonowy „Pomoc Gminy Raszków w zakresie dożywiania”; program współfinansowany z dotacji budżetu państwa oraz środków własnych Gminy i Miasta Raszków. Koszt programu: 139.611,00 zł, z tego środki budżetu państwa wynoszą 116.889,00 zł, środki własne 22.722,00 zł. Ilość uczniów korzystających z tego programu - 155 oraz 22 osoby dorosłe.
- Spotkanie integracyjne osób starszych, niepełnosprawnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach „Wigilii senioralnej” – ilość uczestników 65, wartość spotkania 5.000,00 zł – środki własne Gminy i Miasta Raszków.
- Program przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla Gminy i Miasta Raszków - ilość uczestników 119 osób – wartość programu 5.950,00 zł – środki własne Gminy i Miasta Raszków

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Ponadto od kilku lat realizowane są w gminie zarówno przez Urząd Gminy i Miasta Raszków, jak i inne podmioty, zadania służące celom rewitalizacji. Są to np. projekty:

- kultywowanie dziedzictwa kulturowego i tradycji,
- integracja mieszkańców Gminy poprzez cykl imprez rekreacyjno - kulturalnych,
- akcja promująca segregację odpadów,
- działania termomodernizacyjne na obiektach gminnych.

W 2018 r. Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej będzie kontynuował wszystkie realizowane w 2017 r. Programy wymienione powyżej. Będzie ubiegał się również o środki w ramach innych Programów, m.in. Opieka 75+.

Można wskazać więc komplementarność przedstawionych programów i przedsięwzięć do projektów wymienionych w niniejszym *LPR* w zakresie komplementarności międzyokresowej i międzypodmiotowej.

Ponadto, zgodnie z założeniami *LPR*, po 2023 r., tj. roku zakończenia obowiązywania *LPR*, zostanie przeprowadzona kompleksowa ocena efektów realizacji *LPR*, porównanie osiągniętych wskaźników z prognozowanymi, a także zostaną podjęte kroki w celu wyznaczenia kierunków rewitalizacji na następne lata. Wtedy też zostaną zaplanowane nowe projekty realizujące założenia rewitalizacji. Będą one bezpośrednio wykazywać komplementarność międzyokresową, międzypodmiotową i międzyfunduszową do obecnie planowanych do realizacji projektów.

W Rozdziale 6.2. Wdrażanie przewidziano utworzenie Zespołu ds. rewitalizacji, który oparte będzie na partycypacyjnym modelu współpracy pomiędzy przedstawicielami samorządu gminnego oraz interesariuszami procesu rewitalizacji. Poszczególni interesariusze, w tym mieszkańcy, za pomocą swoich przedstawicieli będą uczestniczyć w pracach przy *LPR*, w tym będą mogli:

- uczestniczyć w realizacji samych projektów,
- oceniać przeprowadzone działania poprzez zgłaszanie swoich opinii,
- zgłaszać uwagi do sposobu przeprowadzania projektów,
- zgłaszać nowe propozycje projektów i przedsięwzięć.

NAWIĄZANIE DO DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020 jest aktualizacją dokumentu przyjętego w 2005 r. *Strategia* określa potencjały rozwojowe Województwa Wielkopolskiego w perspektywie najbliższych lat. W dokumencie sprecyzowano cel generalny oraz 9 celów strategicznych i doprecyzowujące je cele operacyjne

Założenia *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023* korespondują z poniższymi celami *Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku*:

- Cel strategiczny 2. Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami.

Poprawa stanu środowiska oraz jak najbardziej efektywne wykorzystanie zasobów jest jednym z podstawowych założeń LPR.

- Cel strategiczny 3. Lepsze zarządzanie energią.

W ramach LPR zostały zaplanowane działania z zakresu zwiększenia efektywności energetycznej budynków poprzez ich termomodernizację.

- Cel strategiczny 6. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu.

Założenia LPR dotyczą pobudzania aktywności gospodarczej ludności oraz wzrostu potencjału gospodarczego Gminy i Miasta Raszków.

- Cel strategiczny 7. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia.

W kontekście zdiagnozowanego w procesie delimitacji bezrobocia działania mające na celu aktywizację zawodową i społeczną osób bezrobotnych i wykluczonych wkomponowują się w przedmiotowy Cel strategiczny *Strategii*.

- Cel strategiczny 8. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa.

LPR zakłada zwiększenie zaangażowania mieszkańców w życie społeczne i ich aktywizację, tam gdzie sfera ta nie jest dostatecznie rozwinięta. Tym samym będzie realizował założenia *Strategii* w zakresie wyrównywania i polepszenia sytuacji, w tym także w sferze społecznej.

- Cel strategiczny 9. Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem

Kwestie zawarte w powyższym celu komplementarne są z założeniami LPR, który przewiduje tworzenie warunków dla zarządzania rozwojem obszaru oraz budowę i wzmocnienie jego wizerunku.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego przyjęty został przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego 26 kwietnia 2010 r. W jego opracowaniu zastosowano "zintegrowane planowanie strategiczne", według którego *Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020* określa założenia *Planu*, a sam *Plan* jest wyrazem przestrzennym tejże *Strategii*.

Równocześnie *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego* pełni rolę ogniwa łączącego krajowe planowanie przestrzenne z planowaniem miejscowym. Dokument ten określa uwarunkowania oraz kierunki rozwoju przestrzennego województwa.

Celem głównym *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego* jest: zrównoważony rozwój przestrzenny regionu, jako jedna z podstaw wzrostu poziomu życia mieszkańców, osiągniany przez realizację wielu celów szczegółowych.

W szczególności, w świetle zapisów *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego* dotyczących lokalizacji Gminy i Miasto Raszków w:

- Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej.
- Obszarze Chronionego Krajobrazu,
- obszarach Natura 2000,
- obszarach mających znaczenie dla Wspólnoty,
- obszarach ograniczonego użytkowania wzdłuż linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 400kV Plewiska – Ostrów Wielkopolski
- strefie rolno-leśnej,
- strefie potencjalnej urbanizacji,
- strefie wielofunkcyjnego rozwoju terenów otwartych,

niniejszy *LPR* pozostaje spójny z *Planem zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego* na poziomie zadań oraz realizuje cel główny oraz poniższe cele szczegółowe na poziomie lokalnym wpływając pośrednio na ich osiągnięcie na poziomie województwa:

- Dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI w. przez:
  - Poprawę stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi.
  - Wzrost znaczenia i zachowanie dziedzictwa kulturowego.
  - Wielofunkcyjny rozwój ośrodków regionalnych i lokalnych.
  - Restrukturyzację obszarów o ograniczonym potencjale rozwojowym.
- Zwiększenie efektywności wykorzystania potencjałów rozwojowych województwa przez:
  - Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw.
  - Wzmocnienie gospodarstw rolnych oraz gospodarki żywnościowej.

Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Raszków na lata 2004-2013

W *Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Raszków na lata 2004-2013* określona została wizja, misja, wyznaczone zostały cele strategiczne i operacyjne, a także zadania do realizacji.

Wizja Gminy i Miasta Raszków określa wyobrażenie wizerunku gminy jako władze lokalne oraz ich partnerzy chcieliby osiągnąć za kilka lat, przy założeniu wystąpienia korzystnych uwarunkowań oraz wykorzystując możliwości płynące z posiadanego własnego potencjału.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej Gminy i Miasta Raszków oraz przeprowadzona analiza SWOT pozwoliły na określenie stanu docelowego, do którego dążyć będzie cała wspólnota gminy, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych atutów i szans pojawiających się w otoczeniu. Wizja ukierunkowana jest prognostycznie, określa stan rzeczywistości lokalnej w perspektywie.

Wskazane w *Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Raszków na lata 2004-2013* obszary rozwoju dotyczyły całej gminy, w tym również podobszarów rewitalizacji wskazanych w niniejszym *LPR*. Realizacja *Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Raszków na lata 2004-2013* ma bezpośredni wpływ na efekty realizacji *LPR*, jak również działania realizowane w ramach *LPR*, pomimo, że dotyczą one jedynie fragmentów gminy, będą sprzyjać realizacji wizji i celów gminy określonych w *Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Raszków na lata 2004-2013*.

Diagnoza niniejszego *LPR* zawiera aktualne dane o sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy i Miasta Raszków oraz szczegółową analizę wskaźników obrazujących sytuację problemową. Wskazuje potrzeby rewitalizacyjne gminy, spójne z zapisami *Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Raszków na lata 2004-2013* oraz jej celami, które zmierzają m.in. do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu, stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju oraz są zgodne z koncepcją planowanych kierunków działań rewitalizacyjnych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy i Miasta Raszków na lata 2016–2023

Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy i Miasta Raszków na lata 2016–2023 jest wieloletnim dokumentem programowym, którego rolą jest zapewnienie bezpieczeństwa społecznego mieszkańców oraz integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Jest dokumentem wyznaczającym główne kierunki działań mających na celu zapewnienie mieszkańcom Gminy i Miasta Raszków odpowiedniej jakości życia. Jakość życia oznacza wszystkie elementy składające się na zdolność prowadzenia stabilnej egzystencji, osiągnięcie poczucia bezpieczeństwa i własnej wartości oraz możliwość wykorzystania zdolności intelektualnych i psychofizycznych w dążeniu do realizacji celów osobistych, a także szansę na ich

urzeczywistnienie. Jest to produkt wzajemnego oddziaływania warunków społecznych, zdrowotnych, ekonomicznych i środowiskowych, które wpływają na rozwój indywidualny i społeczny.

Spełnienie oczekiwań w tym zakresie wymaga podejmowania wielorakich działań strategicznych, w tym zwłaszcza:

- interwencyjnych – o cechach ratownictwa i likwidacji niedoborów, których źródłem jest niedostatek, ubóstwo, nierówności społeczne, niedostosowanie, patologie społeczne;
- asekuracyjnych – uprzedzających pojawienie się sytuacji zagrażających bezpieczeństwu socjalnemu;
- kompensacyjnych – niwelujących luki i deficyty;
- partycypacyjnych – poszerzających uczestnictwo społeczne w życiu publicznym i zapobiegających wszelkim przejawom dyskryminacji, wykluczeniu socjalnemu i marginalizacji.

Dokument w swoich założeniach programowych odnosi się do innych dokumentów z zakresu polityki społecznej funkcjonujących na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym, i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów realizowanych w sferze społecznej.

Strategia zakłada także kontynuację aktualnie realizowanych programów szczegółowych, m.in.:

- Miejsko-Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2016-2018.
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy i Miasta Raszków na rok 2017.
- Gminny Program Profilaktyki Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy i Miasta Raszków na rok 2017.
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2012-2017.
- Program osłonowy w zakresie dożywiania „Pomoc Gminy Raszków w zakresie dożywiania” na lata 2015-2020”.
- Program Współpracy Gminy i Miasta Raszków z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art.3, ust.3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2016.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy i Miasta Raszków na lata 2016–2023 zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki, który obejmuje: edukację, politykę zdrowotną, bezpieczeństwo publiczne, pomoc niepełnosprawnym,

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

zapobieganie wykluczeniu społecznemu, politykę równego statusu kobiet i mężczyzn. Działania będą kierowane głównie do środowisk, które pozostają na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem. Przyjęcie przez Samorząd Gminy i Miasta Raszków *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy i Miasta Raszków na lata 2016–2023* ma istotne znaczenie dla realizacji lokalnej polityki społecznej.

W *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy i Miasta Raszków na lata 2016–2023* przedstawiono cele, z których w szczególności dwa przedstawione poniżej są spójne z planowanymi w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023* przedsięwzięciami.

Cel główny to:

Gmina i Miasto Raszków gminą zapewniającą mieszkańcom równe szanse i warunki rozwoju we wszystkich sferach życia społecznego ze szczególnym uwzględnieniem działań na rzecz osób, rodzin i grup zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Cele strategiczne:

- 1) Wspieranie rodziny ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży.
- 2) Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i integracji społecznej osób wymagających szczególnego wsparcia.
- 3) Efektywne rozwiązywanie problemów zdrowotnych oraz poprawa bezpieczeństwa publicznego.
- 4) Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2015-2020

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Raszków i Miasta Raszków na lata 2015-2020 (PGN), przyjęty uchwałą nr XV/107/2016 Rady Gminy i Miasta Raszków z dnia 24 lutego 2016 r., wykorzystuje rezultaty bazowej inwentaryzacji emisji przeprowadzonej na terenie gminy w celu określenia kluczowych obszarów działań oraz możliwości osiągnięcia przyjętego przez gminę celu w zakresie redukcji emisji CO₂. Dodatkowo definiuje on konkretne środki służące osiągnięciu tego celu, wraz z ich ramami czasowymi i wskazuje osoby odpowiedzialne za ich wprowadzenie, co pozwala przełożyć długoterminową strategię na działania.

Plany gospodarki niskoemisyjnej mają m.in. przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w pakiecie klimatyczno-energetycznym do roku 2020³, tj.:

3

Zgodnie z przyjętym w 2009 r. pakietem energetyczno-klimatycznym do 2020 r. Unia Europejska:

- o 20% zredukuje emisję gazów cieplarnianych w stosunku do poziomu emisji z 1990 r.;
- o 20% zwiększy udział energii odnawialnej w finalnej konsumpcji energii (dla Polski 15 %);

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

- redukcji emisji gazów cieplarnianych;
- zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych;
- redukcji zużycia energii finalnej, co ma zostać zrealizowane poprzez podniesienie efektywności energetycznej,

a także do poprawy jakości powietrza na obszarach, na których odnotowano przekroczenia jakości poziomów dopuszczalnych stężeń w powietrzu.

Na obszarze gminy Raszków powietrze atmosferyczne i klimat w największym stopniu pozostają pod wpływem lokalnych palenisk domowych. Najbardziej uciążliwymi, szczególnie w okresie zimowym, są domowe piece (w przewadze opalane węglem, następnie ekogroszkiem), Źródłem emisji zanieczyszczeń do atmosfery jest również transport, wytwarzający, m.in. tlenki węgla, związki ołowiu, tlenki azotu. W oparciu o wykonaną analizę stanu obecnego wskazano obszary problemowe występujące na obszarze gminy w zakresie zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Dla Gminy i Miasta Raszków oraz w odniesieniu do PGN obszarami szczególnie problemowymi są:

- emisja substancji szkodliwych z budynków mieszkalnych – na terenie Gminy i Miasta Raszków nie działa sieć ciepłownicza, domy i budynki wielorodzinne są zasilane z indywidualnych kotłowni na paliwo stałe (przy czym często stosuje się paliwo złej jakości); jedynie niewielka część budynków korzysta z sieci gazowej i jest ogrzewana nowoczesnymi piecami na paliwo gazowe;
- emisja z transportu – podobnie jak w wielu innych gminach, liczba pojazdów zarejestrowanych na terenie Gminy i Miasta Raszków dynamicznie rośnie; zarejestrowane są pojazdy samochodowe z silnikami o przestarzałej konstrukcji, emitującymi znaczącą ilość substancji szkodliwych;
- brak termomodernizacji budynków użyteczności publicznej oraz brak wykorzystania odnawialnych źródeł energii w zasobach komunalnych;
- daleka od optymalnej sieć dróg rowerowych, które mogą częściowo zmniejszyć zapotrzebowanie na transport samochodowy.

Określono również cele PGN:

Cele strategiczne Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2015-2020 (dalej zwanego również „PGN”) to:

- redukcja emisji gazów cieplarnianych o 5,1%, o 808,3 Mg w 2020 r. w stosunku do przyjętego roku bazowego;
- zwiększenie do 2020 r. udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych o 3,0%, o 1698,5 MWh;

– o 20% zwiększyć efektywność energetyczną, w stosunku do prognoz BAU (ang. *business as usual*) na rok 2020.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

- redukcja zużycia energii finalnej do 2020 r. o 4,6%, o 2621,9 MWh w odniesieniu do prognozy zapotrzebowania w wariantcie bez wdrożenia PGN.

Gmina i Miasto Raszków ma ograniczone możliwości działań w obszarach związanych z transportem samochodowym. Może natomiast zaplanować działania służące poprawie jakości powietrza poprzez inwestycje w obszarach problemowych związanych z niską emisją i niską efektywnością energetyczną budynków. W szczególności zadania związane z poprawą efektywności energetycznej budynków (termomodernizacją i wymiana źródeł ciepła) oraz budowy ścieżek rowerowych (co pozwoli na zmniejszenie natężenia ruchu samochodowego) mogą zostać zaplanowane w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023*.

PLAN FINANSOWY

Osiągnięcie efektów *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023* wymaga doboru źródeł finansowania poszczególnych zadań. Podstawowym źródłem finansowania są środki pomocowe UE przeznaczone bezpośrednio na rewitalizację lub inne działania merytoryczne, pozytywnie wpływające na poprawę sytuacji na obszarze wsparcia. Zakłada się jednak możliwość angażowania środków pochodzących z różnorodnych źródeł finansowania, wykorzystywanych przez wielu Interesariuszy. Znaczącą wagę będą miały takie czynniki jak: własność, właściwości prawne podmiotów, dostępność i możliwość uruchomienia środków, możliwość zastosowania różnych instrumentów finansowych.

Konieczny jest monitoring źródeł finansowania, aktualnych możliwości oraz współpraca w budowaniu montażu finansowania przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych z Interesariuszami *LPR*. Niezbędna jest koordynacja możliwości korzystania ze środków pomocowych funduszy europejskich ze środkami dedykowanymi w ramach polityk sektorowych i instrumentów krajowych. Zasada dodatkowości przejawiać się będzie w elastycznym zaangażowaniu środków publicznych pochodzących z budżetu państwa, czy gminy, ale również budżetów osób fizycznych i osób prawnych uczestniczących w procesie rewitalizacji. W połączeniu z właściwym harmonogramem i logiką interwencji, zwiększa to szanse na powodzenie realizacji *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023*.

Tabela 23. Indykatywne ramy finansowe.

Nr i nazwa projektu / przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Źródła finansowania [zł]				
	Środki krajowe publiczne, w tym Gminy i Miasta Raszków	EFRR	EFS	Prywatne	RAZEM
1. Przebudowa zabytkowego pałacu w Przybysławicach oraz jego adaptacja w celu wykorzystania jako instytucji kultury	810.000	4.590.000			5.400.000
2. Klub Seniora	60.000				60.000
3. Przygotowanie przestrzeni	200.000				200.000

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

publicznej w obszarze rewitalizacji					
4. Wigilia dla osób starszych, niepełnosprawnych, samotnych	35.000				35.000
5. Działalność grupy wsparcia dla rodzin dzieci niepełnosprawnych	12.000				12.000
6. Biesiada dożynkowa				7.000	7.000
7. Zawody wędkarskie				14.000	14.000
8. Turniej strzelecki z broni pneumatycznej				7.000	7.000
9. Działania integracyjne				35.000	35.000
10. Spotkania informacyjne dla mieszkańców z obszaru rewitalizacji	35.000				35.000
11. Warsztaty prowadzone przez seniorów	14.000				14.000
12. Organizacja wypoczynku	35.000				35.000
13. Punkty interwencji kryzysowej na podobszarach rewitalizacji	40.000				40.000
14. Wymiana źródeł ciepła na paliwo stałe	40.000			10.000	50.000
RAZEM	1.281.000	4.590.000	0	73.000	5.944.000

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Raszków.

Poniżej wymieniono przedstawicieli trzech sektorów, tj. publicznego, prywatnego i organizacji pozarządowych. Mogą oni uczestnicząc w procesie rewitalizacji występować zarówno w roli donatora jak i beneficjenta środków finansowych. Taki mechanizm ma pozytywny wpływ na funkcjonowanie systemu finansowania procesu rewitalizacji oraz poprawia efektywność i trwałości tego procesu.

W ramach środków publicznych planuje się wykorzystanie środków:

- wspólnotowych:

Podstawowym źródłem finansowania *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023* są środki pomocowe na poziomie regionalnym pochodzące z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego alokowane w *Wielkopolskim Regionalnym Programie Operacyjnym na lata 2014-2020 (WRPO 2014+)*. Ponadto na działania rewitalizacyjne, na poziomie krajowym, można będzie wykorzystać (obecnie w ramach *LPR* nie planuje się korzystania z dalej wymienionych źródeł wspólnotowych, jednakże nie zamyka się takiej możliwości, w przypadku gdy pojawią się pomysły realizacji kolejnych projektów rewitalizacyjnych) środki pochodzące z *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020*, gdzie

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

współfinansowane mogą być projekty związane z termomodernizacją, remontami obiektów zabytkowych, transportem, czy ochroną środowiska naturalnego, natomiast w sferze społecznej środki Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach *Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój*, które przyczynią się do łagodzenia skutków bezrobocia, pobudzenia gospodarczego obszaru, prowadzenia działań z zakresu edukacji, opieki nad dziećmi czy aktywizacji seniorów.

- krajowych:

Część środków finansowych pochodzących z budżetu państwa może zostać zaangażowana w formie wkładu krajowego w projekty współfinansowane ze środków pomocowych UE, inicjatyw Komisji Europejskiej i innych. Również dotacje, w ramach kierunkowych programów poszczególnych ministerstw, będą stanowić uzupełnienie finansowania działań rewitalizacyjnych.

- Gminy i Miasta Raszków:

Zaangażowanie finansowe Gminy i Miasta Raszków w zadania związane z rewitalizacją, określone w Wieloletniej Prognozie Finansowej, będzie komplementarnym źródłem finansowania zadań. Obok inwestycji publicznych, lokalne środki gminy mogą stanowić, np. zabezpieczenie wkładu własnego w projektach zarówno społecznych jak i infrastrukturalnych realizowanych przez organizacje pozarządowe.

W ramach przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych planuje się wykorzystanie środków:

- osób fizycznych:

Środki prywatne będą angażowane na obszarze wsparcia w różnym stopniu i czasie, trudnym od określenia na obecnym etapie przygotowywania *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023*. Zaangażowanie środków prywatnych zależne będzie w dużej mierze od atrakcyjności inwestycyjnej obszaru oraz uwarunkowań formalnych i prawnych, jak również możliwości współfinansowania zadań środkami publicznymi.

- organizacji pozarządowych:

Ważnym, z punktu widzenia efektów społecznych procesu rewitalizacji, jest kapitał, którym dysponuje lub który jest na ten cel pozyskiwany przez organizacje działające w ramach trzeciego sektora. Organizacje pozarządowe występujące w roli grantodawców mogą dysponować środkami publicznymi i prywatnymi. To źródło finansowania ma szczególne znaczenie m.in. dla nieformalnych grup społecznych. Przy pomocy niewielkich często środków finansowych pozyskiwanych w formie mikrograntów, np. przez grupy nieformalne, realizowane są małe projekty, spełniające konkretne oczekiwania, również wpisujące się w *LPR*.

SYSTEM WDRAŻANIA, MONITORINGU I OCENY LPR

KONSULTACJE SPOŁECZNE

W trakcie prac nad *Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023* przeprowadzono konsultacje społeczne na poszczególnych etapach jego opracowywania. Konsultowano projekt uchwały w sprawie przyjęcia *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023*.

Konsultacje miały na celu poinformowanie mieszkańców o planowanych działaniach w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023* oraz zebranie od uczestników propozycji i uwag dotyczących przedmiotowego projektu.

Konsultacje społeczne w zakresie projektu ww. uchwały, przeprowadzone zostały w dniach od 8 listopada 2017 r. do dnia 8 grudnia 2017 r. Informacja o konsultacjach społecznych zamieszczona była na stronie internetowej Gminy i Miasta Raszków (<http://www.raszkow.pl>), jak również się w Biuletynie Informacji Publicznej oraz udostępnione w siedzibie Urzędu Gminy i Miasta Raszków.

Konsultacje odbyły się w formie:

- zbierania uwag i opinii w formie papierowej i elektronicznej;
- spotkania dotyczącego *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023*, które odbyło się w dniu 16 listopada 2017 r. w Urzędzie Gminy i Miasta Raszków;
- ankiet składanych w formie papierowej i elektronicznej.

Na spotkanie zaproszone zostały (poprzez: ogłoszenia, informację prasową, informację na stronie internetowej i biuletynie informacji publicznej) następujące podmioty:

- organizacje pozarządowe i podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1817 z późn. zm.) mające swoją siedzibę na terenie Gminy i Miasta Raszków i prowadzące działalność na terenie Gminy i Miasta Raszków;
- mieszkańcy Gminy i Miasta Raszków;
- mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystych nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

- organy władzy publicznej;
- inne podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Udział miał formę otwartą. Podczas spotkania wyjaśniono i przedstawiono w formie prezentacji multimedialnej podstawowe zagadnienia oraz założenia dotyczące rewitalizacji, omówiono definicję obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w oparciu o ustawę o rewitalizacji, a także diagnozę społeczno-gospodarczą i przestrzenną Gminy i Miasta Raszków obrazującą zróżnicowanie wewnątrz gminne zjawisk, procesów i problemów poszczególnych terenów. Wyczerpująco przedstawiono sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz dokonano prezentacji wybranych obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji, dla których sporządzony zostały *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023*, jak również omówiono listy przedsięwzięć ujętych w *LPR*. Po zakończeniu prezentacji głos zabierały osoby z sali.

Zgodnie z listą obecności w konsultacjach uczestniczyło 25 osób. Uczestnikom zostały rozdysponowane ankiety konsultacyjne, których celem było pozyskanie ich opinii na temat *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023*, a także formularze zgłaszania uwag. Ankiety konsultacyjne dostępne były również na stronie internetowej Urzędu Gminy i Miasta Raszków, BIP Urzędu oraz w siedzibie Urzędu Gminy i Miasta Raszków. Ogółem zebrano 40 ankiet, w których mieszkańcy wskazali największe problemy nurtujące gminę i odnieśli się do wizji gminy po realizacji *LPR*.

W poniższej tabeli zebrano informacje uzyskane z ankiet konsultacyjnych, wskazując ile zaznaczeń uzyskano w poszczególnych punktach.

Tabela 24. Zestawienie danych ankietowych.

Lp.	Sfera	Działanie	Obszar rewitalizacji
1.	społeczna	Szkolenia/kursy zawodowe podnoszące kwalifikacje	26
2.		Porady psychologa w zakresie uzależnień, problemu przemocy w rodzinie, opieki nad dziećmi	14
3.		Organizacja zajęć muzycznych, kulinarnych, sportowych	12
4.		Organizacja spotkań/zajęć dla osób starszych	16
5.		Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży np. organizacja kół zainteresowań	20
6.		Wzbogacenie oferty kulturalnej gminy/organizacja imprez kulturalnych	19
7.		Wsparcie dla osób wkluczonych społecznie/zagrożonych wykluczeniem	15
8.		Poprawa bezpieczeństwa - monitoring	7
9.		Inne –jakie?	

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

10.	środowiskowa	Zwiększenie liczby/poprawa istniejących terenów zielonych	14
11.		Poprawa stanu środowiska przyrodniczego	10
12.		Lepsze wykorzystanie potencjału przyrodniczo-turystycznego terenu	10
13.		Inne –jakie?	
14.	przestrzenno-funkcjonalna	Utworzenie i rozwój miejsc spotkań, wypoczynku i rekreacji	25
15.		Zwiększenie estetyki przestrzeni publicznej	19
16.		Poprawa stanu dróg	23
17.		Zwiększenie liczby chodników	14
18.		Doświetlenie miejscowości	16
19.		Tworzenie ścieżek rowerowych	10
20.		Rewitalizacja parków	15
21.		Wykonanie kanalizacji	14
22.		Inne –jakie?	
23.		techniczna	Poprawa stanu technicznego/ rozbudowa / doposażenie budynków użyteczności publicznej
24.	Doposażenie i rozbudowa świetlic wiejskich		16
25.	Termomodernizacja budynków		27
26.	Poprawa stanu technicznego budynków komunalnych/ zwiększenie liczby mieszkań komunalnych		10
27.	Poprawa stanu zasobów historycznych, zabytkowych i kulturowych		20
28.	Inne –jakie?		

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Raszków.

Ankietowani sporadycznie wnosili komentarze i własne opinie, których zebrano pięć:

- „Pogrzybów i Przybysławice zjawiska sąsiednie więc podobne. Proponuje Radłów.”
- „Bugaj – typowa wieś popegeerowska mało rozwinięta”
- „zastanawiam się nad wyborem miejscowości”
- „Do miejscowości, w których mamy do czynienia z wysoką koncentracją zjawisk kryzysowych, w mojej ocenie należy zaliczyć wieś Bugaj.”
- „Nie posiadam wiedzy na temat danych, dlatego nie potrafię odpowiedzieć na to pytanie.”

Powszechna akceptacja wskazanych w konsultacjach społecznych obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji wskazuje na dokonanie właściwego wyboru na etapie diagnozy i przygotowania projektu uchwały.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Ponadto dokument był konsultowany wewnętrznie przez pracowników Urzędu Gminy i Miasta Raszków. Zebrano kilkadziesiąt uwag i poprawek, które w całości zostały uwzględnione przez osoby opracowujące *LPR*.

Projekt *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023* został również przesłany do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. Urząd również zgłosił zalecenia, które zostały wzięte pod uwagę podczas prac nad nową wersją dokumentu.

Wszystkie zgłoszone uwagi, opinie i sugestie zostały wzięte pod uwagę i w większości uwzględnione. Miały one w większości charakter porządkowy lub uzupełniający. Największa zmiana dotyczyła dodania miejscowości Bugaj jako podobszaru rewitalizacji oraz weryfikacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

WDRAŻANIE

System wdrażania *LPR* określa struktury zarządcze i organizacyjne *LPR* oraz przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych, co ułatwi działanie w trakcie jego wdrażania. Jest to konieczne również ze względu na możliwość zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych.

W ramach wdrażania *LPR* konieczna będzie:

- kontynuacja procesu planowania działań rewitalizacyjnych oraz możliwość pojawienia się nowych interesariuszy lub przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych,
- realizacja *LPR*, w znaczeniu koordynacji i wsparcia przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych,
- kontrola przestrzegania zasad wdrożenia, wymagań wewnętrznych i zewnętrznych, a także spójności *LPR*,
- organizacja procesu promocji i komunikacji społecznej,
- monitoring i ocena,
- sprawozdawczość.

Skuteczne, terminowe i efektywne wdrażanie *LPR* wymaga utworzenia zespołu osób realizujących szereg różnorodnych działań kooperacyjnych, organizacyjnych, koordynacyjnych, kontrolnych oraz informacyjnych. Zespół taki (Zespół ds. rewitalizacji) zostanie powołany zarządzeniem Burmistrza Gminy i Miasta Raszków niezwłocznie po przyjęciu *LPR*. Będzie to między innymi organ opiniodawczo-doradczy, który stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy w sprawach dotyczących przygotowania, przeprowadzenia i oceny procesu rewitalizacji. Zespół pełni również funkcję opiniodawczo-doradczą w sprawach obejmujących wdrażanie *LPR* oraz oceny przebiegu procesu rewitalizacji. Funkcjonowanie Zespołu ds. rewitalizacji jest oparte na

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

partycypacyjnym modelu współpracy pomiędzy przedstawicielami samorządu gminnego oraz interesariuszami procesu rewitalizacji. Decyzje w ramach prac Zespołu ds. rewitalizacji będą podejmowane większością głosów. Uprawnieni do głosowania są wszyscy członkowie Zespołu ds. rewitalizacji.

Nie jest konieczne sytuowanie wyżej wskazanego Zespołu w strukturze organizacyjnej Urzędu Gminy i Miasta Raszków jako odrębnej komórki organizacyjnej, bowiem jest to organ niezależny, a w jego skład wchodzić będą między innymi osoby z różnych istniejących już komórek organizacyjnych Urzędu Gminy i Miasta Raszków - delegowani pracownicy, zajmujący się problematyką opieki społecznej, kultury, gospodarki komunalnej, edukacji, planowania przestrzennego, pozyskiwania funduszy zewnętrznych, ochrony środowiska, gospodarki odpadami oraz finansów, a także przedstawiciele jednostek organizacyjnych, które mają wpływ na realizację zadań własnych Gminy.

W skład Zespołu wchodzi:

- Burmistrz Gminy i Miasta Raszków (jako Przewodniczący Zespołu),
- Przewodniczący tej Komisji Rady Gminy i Miasta Raszków, w zakresie której znajdują się zagadnienia związane z procesem wdrażania programu rewitalizacji,
- Skarbnik Gminy i Miasta Raszków,
- Sekretarz Gminy i Miasta Raszków,
- kierownicy wybranych jednostek organizacyjnych Gminy i Miasta Raszków,
- przedstawiciele mieszkańców (sołtysi),
- przedstawiciele przedsiębiorców,
- przedstawiciele organizacji pozarządowych.

Ostateczny skład Zespołu będzie przedmiotem decyzji Burmistrza Gminy i Miasta Raszków. Skład Zespołu będzie zmienny, w takim przypadku Burmistrz Gminy i Miasta Raszków, będzie powoływał (zapraszał) na stałe lub czasowo do prac w Zespole osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań inwestycyjnych, przedstawiciele partnerów współdziałania strategicznego związanego z rewitalizacją, a także ekspertów w poszczególnych dziedzinach. Zaangażowanie różnych podmiotów we wdrażanie *LPR* będzie prowadzić do uzupełniania się działań różnych instytucji zarówno na etapie opracowywania programu, jak i jego wdrażania oraz monitorowania prac.

Ze względu na zakresy kompetencji proponowanych wyżej członków Zespołu, rola członków Zespołu nie będzie polegać na bezpośrednim przygotowywaniu materiałów, ale na nadzorowaniu ich opracowania przez autorów (ich podwładnych lub zleceniobiorców gminy i jej jednostek organizacyjnych). Nadzór ten dotyczył będzie terminowości, jakości merytorycznej oraz zgodności z *LPR* i innymi obowiązującymi dokumentami planistycznymi, za co poszczególne członkowie zespołu zostaną obciążeni odpowiedzialnością.

Wyniki prac Zespołu ds. rewitalizacji będą przedmiotem analizy w ramach cyklicznych spotkań, odbywających się raz na kwartał w siedzibie Urzędu Gminy i Miasta

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Raszków. W ramach Zespołu zostanie wybrany koordynator, który będzie odpowiedzialny za organizowanie spotkań Zespołu, współpracę z zainteresowanymi stronami, proponowanie aktualizacji zapisów dokumentu, sprawozdawczość, działania informacyjne.

Poszczególni interesariusze, w tym mieszkańcy, za pomocą swoich przedstawicieli będą uczestniczyć w pracach przy *LPR*, w tym będą mogli:

- uczestniczyć w realizacji samych projektów,
- oceniać przeprowadzone działania poprzez zgłaszanie swoich opinii,
- zgłaszać uwagi do sposobu przeprowadzania projektów,
- zgłaszać nowe propozycje projektów i przedsięwzięć.

W realizacji poszczególnych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych będą brały udział dwa typy podmiotów:

- zarządzające - jednostki zarządzające oraz koordynujące wdrażanie całości *LPR*, które równocześnie prowadzą ewaluację, monitoring oraz ocenę *LPR*, tj. Burmistrz Gminy i Miasta Raszków, Zespół ds. rewitalizacji,
- wykonawcze - jednostki odpowiedzialne za realizację poszczególnych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych.

Szczególne role w zarządzaniu *Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023* przypada organom Gminy i Miasta Raszków i polega na jego ukierunkowaniu, uchwaleniu, kontrolowaniu i ocenie z punktu widzenia *Strategii Rozwoju Gminy Raszków na lata 2015-2023* oraz *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Raszków na lata 2015–2020*. Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na znaczenie realizacji *LPR* dla sprawnej implementacji pozostałych instrumentów rozwoju gminy, a także np. dla możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Najważniejszym etapem wdrażania *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023* będzie jego przyjęcie stosowną uchwałą Rady Gminy i Miasta Raszków.

Za proces wdrażania i zarządzania *Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023* odpowiedzialni będą, poprzez wyżej wspomniany Zespół, przedstawiciele następujących Interesariuszy:

- Rady Gminy i Miasta Raszków,
- Urzędu Gminy i Miasta Raszków,
- jednostek organizacyjnych Urzędu Gminy i Miasta Raszków, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury,
- mieszkańców obszarów rewitalizacji (sołtysi),
- przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w granicach obszarów rewitalizacji,
- organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów prowadzących działalność o charakterze społecznym,
- inne podmioty zainteresowane procesem rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Koordinatorem tak szeroko zaplanowanego procesu rewitalizacji jest specjalnie oddelegowana komórka organizacyjna Urzędu Gminy i Miasta Raszków podległa bezpośrednio Burmistrzowi Gminy i Miasta Raszków. Nie posiada ona uprawnień decyzyjnych, a pełni jedynie funkcję techniczną. Funkcjonuje ona w strukturze organizacyjnej Urzędu Gminy i Miasta Raszków, a w jej skład wchodzi etatowi pracownicy. Komórka współpracuje w procesie zarządzania rewitalizacją ze wszystkimi innymi właściwymi merytorycznie komórkami Urzędu Gminy i Miasta Raszków. Wyznaczenie ww. komórki organizacyjnej do koordynowania procesem rewitalizacji wynika z faktu, że samorząd gminny zaangażowany będzie w kilka projektów rewitalizacyjnych, z których większość znajduje się na jego terenie.

Pracownicy ww. komórki organizacyjnej mają w zakresy swoich obowiązków wpisaną między innymi koordynację *LPR*. Do zadań ww. komórki organizacyjnej należą również następujące zadania istotne z punktu widzenia wdrożenia *LPR*, w tym:

- nadzór nad procesem opracowania *LPR*,
- przeprowadzenie naboru propozycji przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych,
- zbieranie danych niezbędnych do monitorowania, oceny i sprawozdawczości *LPR*,
- obsługa Zespołu ds. rewitalizacji,
- promocja *LPR*.

Ostatnim elementem prac w ramach *LPR* będzie opracowanie *Raportu z realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023*, podsumowującego cały proces rewitalizacji i wskazującego dalsze, ewentualne kierunki działań.

Burmistrz Gminy i Miasta Raszków po zapoznaniu się z wynikami monitoringu będzie miał możliwość wprowadzenia autopoprawek do *LPR*. Jednocześnie przewiduje się możliwość aktualizowania listy podstawowych projektów i przedsięwzięć oraz pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu uwzględnienia w *LPR* nowych projektów i przedsięwzięć zgłoszonych przez podmioty zainteresowane oraz doprecyzowania założeń pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i uwzględnienia ich na liście podstawowych projektów i przedsięwzięć.

W przypadku stwierdzenia konieczności uaktualnienia, uzupełniania lub modyfikacji *LPR*, wprowadzenie jakichkolwiek zmian do uchwalonego już dokumentu będzie wiązało się koniecznością przyjęcia odpowiedniej uchwały przez Radę Gminy i Miasta Raszków oraz wpisania do Wykazu programów rewitalizacji gmin województwa wielkopolskiego (po uprzednich uzgodnieniach). Wszelkie dokumenty związane z ewaluacją, sprawozdawczością z realizacji inwestycji oraz sprawozdawczością okresową z realizacji *LPR* będą adresowane do Rady Gminy i Miasta Raszków.

Wszelkie wprowadzone zmiany i korekty, będą wymagały, aby *LPR* przeszedł całą ścieżkę ponownych ustaleń, uzgodnień i konsultacji. Obsługą całego procesu (w tym

opracowaniem uchwały aktualizującej *LPR*) będzie się zajmowała ww. komórka organizacyjna, aż do uzyskania ponownego wpisu do Wykazu programów rewitalizacji gmin województwa wielkopolskiego, poprzedzonego przyjęciem stosownej uchwały Rady Gminy i Miasta Raszków.

MONITORING I OCENA *LPR*

W celu zapewnienia należytej prawidłowości w realizacji *LPR* konieczne jest zastosowanie systemu jego monitorowania. Proces ten będzie polegał na systematycznym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących poszczególnych wskaźników społeczno-ekonomicznych na terenach zdegradowanych oraz realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Analiza danych ilościowych i jakościowych umożliwi odpowiednio wczesne wykrywanie niezgodności, a także umożliwi prewencję możliwych do przewidzenia komplikacji.

Wyróżnić należy dwie formy monitoringu, które znajdą zastosowanie w ocenie realizacji założeń *LPR*:

- Monitoring rzeczowy polegający na bieżącej kontroli przeprowadzanych w danym czasie zadań, pozyskiwaniu informacji nt. postępów w ich realizacji, zapewnieniu zgodności z założeniami *LPR*.
- Monitoring finansowy umożliwiający kontrolę finansowych aspektów inwestycji oraz zapewniający trwałość osiągniętych rezultatów. Dodatkowym efektem monitoringu finansowego będzie pomoc interesariuszom w uzyskaniu informacji nt. możliwych źródeł finansowania zewnętrznego inwestycji.

Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne objęte będą jednakowym systemem ewaluacji. Odpowiedzialny za to będzie podmiot zarządzający w postaci organów Gminy i Miasta Raszków, a w nim specjalnie oddelegowana komórka organizacyjna Urzędu Gminy i Miasta Raszków. Monitoring *LPR* będzie dokonywany co do zasady raz w roku. Kontrola poprawności procesu rewitalizacji będzie odbywać się poprzez monitorowanie efektów i celów założonych we wdrażanych projektach. Wszystkie podmioty, których propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zostaną wpisane do *LPR*, będą zobligowane do dostarczenia w określonym terminie informacji nt. stanu realizacji zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, na podstawie której tworzona będzie karta oceny realizacji przedsięwzięcia. Referat odpowiedzialny będzie za przygotowanie rocznego sprawozdania z monitoringu *LPR*. Sprawozdania te podlegać będą akceptacji przez Burmistrza Gminy i Miasta Raszków. w sprawozdaniach analizie poddane zostaną wskaźniki wykorzystane do delimitacji oraz porównane ich wartości do stanu wyjściowego i stanu planowanego. Należy jednak mieć na uwadze, że na etapie aktualizacji *LPR* możliwe będzie włączanie do niego nowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, co będzie wiązać się z aktualizacją wartości wskaźników.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Po 2023 r., tj. roku zakończenia obowiązywania *LPR*, zostanie przeprowadzona kompleksowa ocena efektów realizacji *LPR*, porównanie osiągniętych wskaźników z prognozowanymi, a także zostaną podjęte kroki w celu wyznaczenie kierunków rewitalizacji na następne lata.

Przygotowany został wzór karty oceny realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, która będzie wypełniana przez poszczególne podmioty wykonawcze każdorazowo po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia. Dzięki temu możliwe będzie skwantyfikowanie wskaźników z perspektywy pojedynczego przedsięwzięcia, co z kolei umożliwi opisanie i porównanie efektów w sposób jednoznaczny i przejrzysty. Mając do dyspozycji karty projektów, ocenić będzie można ich skuteczność. Wszystko to stanowić będzie punkt odniesienia w następnych latach procesu rewitalizacji, pozwoli nadać mu pożądany kierunek oraz uniknąć błędów dotychczas popełnionych.

Tabela 25. Karta oceny realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego (wzór).

Tytuł przedsięwzięcia	
Podmiot wykonawczy	
Lokalizacja	
Opis przedsięwzięcia	
Harmonogram realizacji	
Koszty i źródła finansowania	
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Raszków.

System monitorowania i oceny *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023* przewiduje:

- mechanizmy włączania mieszkańców (oraz innych interesariuszy) w proces ewaluacji i monitoringu poprzez udział przedstawicieli w Zespole ds. rewitalizacji,
- ocenę poziomu realizacji wskaźników,
- analizę i ocenę stopnia realizacji przyjętych celów oraz adekwatność doboru do nich wskaźników,
- monitoring ogólnego poziomu rozwoju obszarów zdegradowanych,
- analizę i ocenę harmonogramu wdrażania,
- dokonywanie odniesień do aktualnych dokumentów strategicznych Gminy i Miasta Raszków,

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

- możliwość dokonywania korekt wartości wskaźników w procesie realizacji zamierzonych działań,
- analizę realizacji LPR w celu jego ewentualnej aktualizacji,
- wykonanie ocen realizacji LPR,
- monitorowanie postępu prac w zakresie wdrażania założeń LPR oraz realizacji przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych.

Tabela 26. Wskaźniki monitorowania dla poszczególnych celów szczegółowych LPR na podobszarach rewitalizacji.

L.p.	Wskaźniki dla <u>Celu szczegółowego 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji</u>	Wartość bazowa 2017 r.	Wartość docelowa 2023 r.
1.	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności [%]	62,0	60,0
2.	Liczba świadczeń społecznych na 1000 mieszkańców [os.]	62,02	60,83
3.	Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym [%]	43,5	33,5
4.	Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą [szt.]	87	95
	<u>Wskaźniki dla Celu szczegółowego 2. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji</u>		
5.	Liczba obiektów publicznych poddanych termomodernizacji [szt.]	0	4
6.	Liczba obiektów zrewitalizowanych pod różne formy aktywizacji mieszkańców [szt.]	0	3
7.	Liczby gospodarstw domowych segregujących odpady na 100 mieszkańców [%]	21,44	21,51

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Raszków.

INTERESARIUSZE LPR

Rewitalizacja realizowana jest przede wszystkim na rzecz i przy współudziale osób zamieszkujących obszary zdegradowane i w dużej mierze wiąże się z pobudzeniem społeczności lokalnej do włączania się w działania na różnych poziomach. Głównym wymiarem procesu rewitalizacji jest problematyka społeczna, która to wprost określa społeczność lokalną jako grupę docelową i naczelnego aktora działań rewitalizacyjnych.

Kompleksowy i wielowątkowy charakter procesu rewitalizacji determinuje katalog Interesariuszy – osób i podmiotów zaangażowanych w realizację procesu rewitalizacji oraz korzystających z efektów zmian.

Definiując interesariuszy procesu rewitalizacji w Gminie i Mieście Raszków wskazuje się:

- mieszkańców obszarów zdegradowanych,
- właścicieli nieruchomości położonych na obszarach zdegradowanych,
- przedsiębiorców, inwestorów,
- organy Gminy i Miasta Raszków,
- organy administracji rządowej, służby publiczne,
- instytucje pomocy społecznej,
- kościoły i związki wyznaniowe,
- podmioty publiczne i prywatne,
- organizacje pozarządowe, grupy nieformalne,
- gestorów sieci infrastrukturalnych,
- służbę zdrowia.

Z uwagi na dynamikę, wielowątkowość, długi horyzont czasowy działań rewitalizacyjnych, katalog Interesariuszy jest szeroki, zmienny i ma charakter otwarty.

Uczestnicy procesu rewitalizacji mogą pełnić różne role, jednak w najpełniejszym wymiarze występują: jako inicjator, realizator i odbiorca efektów działań. Jest to najbardziej pożądanym modelem włączania osób i podmiotów w realizację działań rewitalizacyjnych.

Poszczególni interesariusze, w tym mieszkańcy, za pomocą swoich przedstawicieli będą uczestniczyć w pracach przy LPR, w tym będą mogli:

- uczestniczyć w realizacji samych projektów,
- oceniać przeprowadzone działania poprzez zgłaszanie swoich opinii,
- zgłaszać uwagi do sposobu przeprowadzania projektów,
- zgłaszać nowe propozycje projektów i przedsięwzięć.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Kluczową rolę w procesie rewitalizacji odgrywa Gmina i Miasto Raszków – podmiot inicjujący proces rewitalizacji na wyznaczonych obszarach oraz stwarzający uwarunkowania formalne do jego realizacji. Znaczący udział planowanych do realizacji działań w wymiarze społecznym, przestrzennym czy funkcjonalnym, tworzenie podstaw prawnych i formalnych w postaci programów wspierających i różnych preferencji stwarza możliwość pełniejszego zaistnienia pozostałych aktorów w procesie zmian. A więc to gmina w sposób bezpośredni wywiera wpływ na poprawę jakości życia jej mieszkańców, w tym mieszkańców obszarów zdegradowanych.

PRZEDSIĘWZIĘCIA I PROJEKTY REWITALIZACYJNE

PODSTAWOWE PROJEKTY I PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

Podstawowe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne stanowią działania, bez których osiągnięcie celów *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Raszków na lata 2017-2023* nie będzie możliwa, a obszar rewitalizacji będzie miał trudności w wyjściu ze stanu kryzysowego.

Tabela 27. Podstawowe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Tytuł przedsięwzięcia	1. Przebudowa zabytkowego pałacu w Przybysławicach oraz jego adaptacja w celu wykorzystania jako instytucji kultury
Podmiot wykonawczy	Gmina i Miasto Raszków
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji - miejscowości: Przybysławice
Opis przedsięwzięcia	<p>Planowana przebudowa i remont obiektu, budynku pałacu, który ponadto poddawany jest zmianie sposobu użytkowania z przeznaczeniem na potrzeby Gminy. Powierzchnia całkowita 2 407,88 m² - bez zmian. Zgodnie z zapisem zawartym w Wyrysie ze zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Raszków, zatwierdzonej Uchwałą Nr VIII/64/2003 Rady Gminy i Miasta Raszków z dnia 29 sierpnia 2003r., następuje przebudowa istniejącego pałacu, oraz zmiana sposobu użytkowania w celu wykorzystania jako instytucji kultury.</p> <p>W piwnicach budynku zaprojektowano sale gospodyń z koniecznym zapleczem cateringowym i sanitariatami, a także kotłownię na olej oraz magazyn oleju. Na parterze znajdują się sale muzealne / wystawowe, poprzedzone reprezentacyjnym holem, pomieszczenie biurowe i sanitariaty. Na piętrze zaprojektowano salę poprzedzoną holem, pomieszczenia biurowe z zapleczem, a także dwie sale i pomieszczenie szkoleń. Przebudowa budynku jest konieczna ze względu na brak w Gminie i Mieście Raszków obiektów przeznaczonych na potrzeby mieszkańców, w tym mieszkańców obszaru rewitalizacji. Pomieszczenia przebudowanego pałacu posłużą przede wszystkim jako miejsca organizacji spotkań w ramach Klubu Seniora, wigilijnych, grup wsparcia dla rodzin dzieci niepełnosprawnych, biesiad dożynkowych, działań integracyjnych, spotkań informacyjnych dla mieszkańców</p>

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

	<p>obszarów rewitalizacji, warsztatów prowadzonych przez seniorów - a więc jako miejsce realizacji innych projektów podstawowych wskazanych w niniejszym LPR.</p> <p>Dzięki kotłowni na olej oraz magazynowi oleju ograniczona zostanie ilość zanieczyszczeń przedostających się do atmosfery, a więc ograniczona zostanie niska emisja, którą wskazano jako obszar problemowy na terenach rewitalizacji.</p>
Cele Projektu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców. 2. Rozwój gospodarczy. 3. Poprawa jakości przestrzeni publicznej.
Odpowiadające cele szczegółowe rewitalizacji i komplementarność	<p>Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój różnych form działalności społecznej skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; 4. Zaangażowanie społeczności lokalnej przy projektowaniu i pielęgnowaniu przestrzeni wspólnych oraz tworzenie miejsc potrzebnych i atrakcyjnych dla mieszkańców; 6. Tworzenie uwarunkowań do rozwoju oddolnych inicjatyw gospodarczych, m.in. w formie targowisk, festynów, jarmarków, wystaw i innych. <p>Cel szczegółowy 2. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój infrastruktury; 2. Zachowanie, rewaloryzacja i modernizacja substancji budowlanej, szczególnie o znaczeniu historycznym, architektonicznym, przestrzenno-funkcjonalnym (renowacja i modernizacja zabytkowych obiektów); 3. Utworzenie miejsc spotkań, wypoczynku i rekreacji.
Harmonogram realizacji	lata 2018-2020
Koszty i źródła finansowania [zł]	5.400.000,00 środki własne gminy 15%, EFRR 85%
Prognozowane produkty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki produktu: - zmodernizowany obiekt: 1.
Prognozowane rezultaty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki rezultatu: - Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury: 400. - Liczba oficjalnych imprez zorganizowanych w zrewitalizowanych obiektach - 2/rok.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Tytuł przedsięwzięcia	2. Klub Seniora
Podmiot wykonawczy	Gmina i Miasto Raszków, MGOPS Raszków
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji - miejscowości: Bugaj, Drogosław, Grudzielec Nowy, Pogrzebów, Przybysławice
Opis przedsięwzięcia	Wsparcie osób 60+ poprzez: - korzystanie z oferty na rzecz aktywności społecznej, - korzystanie z oferty prozdrowotnej obejmującej aktywność ruchową, edukacyjną, kulturalną i rekreacyjną/ uzależnioną od potrzeb środowiska seniorów/, - wycieczki, spotkania i prelekcje, - zajęcia rehabilitacyjne, - zapewnienie seniorom wsparcia oraz pomocy adekwatnej do potrzeb i możliwości wynikających z wieku i stanu zdrowia, w tym wsparcia specjalistycznego, - integracja społeczna środowiska seniorów, w tym rozwoju działań samopomocowych, - zwiększenie zaangażowania seniorów w życie społeczności lokalnych.
Cele Projektu	1. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców.
Odpowiadające cele szczegółowe rewitalizacji i komplementarność	Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji. 1. Rozwój różnych form działalności społecznej skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; 2. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem; 3. Poprawa jakości życia seniorów;
Harmonogram realizacji	lata 2019-2023
Koszty i źródła finansowania [zł]	10.000 (rocznie) - (60.000 w okresie realizacji LPR) - środki własne gminy
Prognozowane produkty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki produktu: - Liczba osób 60+ objętych działaniami aktywizacyjnymi: 30. - Pozyskanie wolontariuszy do pomocy osobom starszym - 3 osoby.
Prognozowane rezultaty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki rezultatu: - Nowe organizacje pozarządowe dla osób 60+ - 2 szt.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Tytuł przedsięwzięcia	3. Przygotowanie przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji
Podmiot wykonawczy	Gmina i Miasto Raszków, mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji - miejscowości: Bugaj, Drogosław, Grudzielec Nowy, Pogrzybów, Przybysławice
Opis przedsięwzięcia	Zakres realizowanych działań: - budowa i przebudowa placów, chodników i dojazdów, - budowa i przebudowa ogrodzeń, - budowa obiektów małej architektury, w tym altan drewnianych, ławek, koszy na śmieci, tablic ekspozycyjnych, stojaków na rowery, siłowni zewnętrznych.
Cele Projektu	1. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców. 2. Rozwój gospodarczy. 3. Poprawa jakości przestrzeni publicznej.
Odpowiadające cele szczegółowe rewitalizacji i komplementarność	Cel szczegółowy 2. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. 1. Rozwój infrastruktury; 3. Utworzenie miejsc spotkań, wypoczynku i rekreacji.
Harmonogram realizacji	lata 2018-2020
Koszty i źródła finansowania [zł]	200.000 - środki własne gminy, - prace społeczne mieszkańców
Prognozowane produkty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki produktu: - Liczba obiektów zrewitalizowanych pod różne formy aktywizacji mieszkańców: 3. - Liczba osób korzystających z nowopowstałej infrastruktury: 400.
Prognozowane rezultaty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki rezultatu: - Liczba oficjalnych imprez (jarmarków, festynów, spotkań, wystaw, itp.) zorganizowanych w zrewitalizowanych obiektach - 2/rok.

Tytuł przedsięwzięcia	4. Wigilia dla osób starszych, niepełnosprawnych, samotnych
Podmiot wykonawczy	Gmina i Miasto Raszków, MGOPS Raszków
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji - miejscowości: Bugaj, Drogosław, Grudzielec Nowy, Pogrzybów, Przybysławice
Opis przedsięwzięcia	Obejmuje spotkanie integracyjne: - koncert kolęd, jasełka - wspólne biesiadowanie - śpiewanie pieśni - wspólny posiłek wigilijny

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Cele Projektu	1. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców.
Odpowiadające cele szczegółowe rewitalizacji i komplementarność	Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji. 1. Rozwój różnych form działalności społecznej skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; 2. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem; 3. Poprawa jakości życia seniorów;
Harmonogram realizacji	lata 2017-2023
Koszty i źródła finansowania [zł]	5.000 (rocznie) - (35.000 w okresie realizacji LPR) - środki własne gminy
Prognozowane produkty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki produktu: - Liczba osób objętych działaniami aktywizacyjnymi: 100.
Prognozowane rezultaty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki rezultatu: - Liczba spotkań wigilijnych
Tytuł przedsięwzięcia	5. Działalność grupy wsparcia dla rodzin dzieci niepełnosprawnych
Podmiot wykonawczy	Gmina i Miasto Raszków, MGOPS Raszków
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji - miejscowości: Bugaj, Drogosław, Grudzielec Nowy, Pogrzybów, Przybysławice
Opis przedsięwzięcia	Zapewnienie wsparcia i poradnictwa specjalistycznego dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi z podobszarów rewitalizacji. Doradztwo psychologiczne, porady prawne, doradztwo zawodowe.
Cele Projektu	1. Zmniejszenie natężenia problemów społecznych.
Odpowiadające cele szczegółowe rewitalizacji i komplementarność	Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji. 1. Rozwój różnych form działalności społecznej skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; 2. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem; 3. Poprawa jakości życia seniorów;
Harmonogram realizacji	lata 2019-2023
Koszty i źródła finansowania [zł]	2.400 (rocznie) - (12.000 w okresie realizacji LPR) - środki własne gminy
Prognozowane produkty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki produktu: - Liczba rodzin objętych działaniami: 6.
Prognozowane rezultaty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki rezultatu:

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Tytuł przedsięwzięcia	6. Biesiada dożynkowa
Podmiot wykonawczy	Koło Gospodyń Wiejskich w Pogrzebowie, Ochotnicza Straż Pożarna, Sołectwo
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji - miejscowość: Pogrzebów
Opis przedsięwzięcia	Obejmuje spotkanie integracyjne: wystawianie produktów lokalnych, - wspólne biesiadowanie, - śpiewanie pieśni, prezentacja lokalnego rzemiosła.
Cele Projektu	1. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców.
Odpowiadające cele szczegółowe rewitalizacji i komplementarność	Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji. 1. Rozwój różnych form działalności społecznej skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; 2. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem; 3. Poprawa jakości życia seniorów; 6. Tworzenie uwarunkowań do rozwoju oddolnych inicjatyw gospodarczych, m.in. w formie targowisk, festynów, jarmarków, wystaw i innych.
Harmonogram realizacji	lata 2017-2023
Koszty i źródła finansowania [zł]	1.000 (rocznie) - (7.000 w okresie realizacji LPR) - mieszkańcy, - Koło Gospodyń Wiejskich
Prognozowane produkty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki produktu: - Liczba osób objętych działaniami aktywizacyjnymi: 300.
Prognozowane rezultaty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki rezultatu: - Liczba biesiad: 7.

\

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Tytuł przedsięwzięcia	7. Zawody wędkarskie
Podmiot wykonawczy	Raszkowskie Towarzystwo Wędkarskie
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji - miejscowości: Bugaj, Drogosław, Grudzielec Nowy, Pogrzybów, Przybysławice
Opis przedsięwzięcia	Obejmuje spotkanie integracyjne: zawody, - wspólne biesiadowanie, - prezentacja sprzętu wędkarskiego
Cele Projektu	1. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców.
Odpowiadające cele szczegółowe rewitalizacji i komplementarność	Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji. 1. Rozwój różnych form działalności społecznej skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; 2. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem; 6. Tworzenie uwarunkowań do rozwoju oddolnych inicjatyw gospodarczych, m.in. w formie targowisk, festynów, jarmarków, wystaw i innych.
Harmonogram realizacji	lata 2017-2023
Koszty i źródła finansowania [zł]	2.000 (rocznie) - (14.000 w okresie realizacji LPR) - mieszkańcy, - Raszkowskie Towarzystwo Wędkarskie
Prognozowane produkty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki produktu: - Liczba osób objętych działaniami aktywizacyjnymi: 100.
Prognozowane rezultaty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki rezultatu: - Liczba spotkań: 14.

Tytuł przedsięwzięcia	8. Turniej strzelecki z broni pneumatycznej
Podmiot wykonawczy	Raszkowskie Bractwo Kurkowe
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji - miejscowości: Bugaj, Drogosław, Grudzielec Nowy, Pogrzybów, Przybysławice
Opis przedsięwzięcia	Obejmuje spotkanie integracyjne: zawody strzeleckie, - wspólne biesiadowanie, - prezentacja sprzętu strzeleckiego
Cele Projektu	1. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców.
Odpowiadające cele szczegółowe rewitalizacji i komplementarność	Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji. 1. Rozwój różnych form działalności społecznej skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; 2. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem;

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

	3. Poprawa jakości życia seniorów; 6. Tworzenie uwarunkowań do rozwoju oddolnych inicjatyw gospodarczych, m.in. w formie targowisk, festynów, jarmarków, wystaw i innych.
Harmonogram realizacji	lata 2017-2023
Koszty i źródła finansowania [zł]	1.000 (rocznie) - (7.000 w okresie realizacji LPR) - mieszkańcy, - Raszkowskie Bractwo Kurkowe
Prognozowane produkty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki produktu: - Liczba osób objętych działaniami aktywizacyjnymi: 100.
Prognozowane rezultaty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki rezultatu: - Liczba spotkań: 7.

Tytuł przedsięwzięcia	9. Działania integracyjne
Podmiot wykonawczy	sołectwa, Koła Gospodyń Wiejskich, organizacje społeczne
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji - miejscowości: Bugaj, Drogosław, Grudzielec Nowy, Pogrzebów, Przybysławice
Opis przedsięwzięcia	Festyny i pikniki integracyjne dla mieszkańców organizowane z okazji: świąt, tj.: Dzień Babci i Dziadka, Dzień Dziecka, spotkanie bożonarodzeniowe. Spotkania z zakresu profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia dla mieszkańców. Wydarzenia kulturalne – wystawa malarska twórców regionalnych.
Cele Projektu	1. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców.
Odpowiadające cele szczegółowe rewitalizacji i komplementarność	Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji. 1. Rozwój różnych form działalności społecznej skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; 2. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem; 3. Poprawa jakości życia seniorów; 6. Tworzenie uwarunkowań do rozwoju oddolnych inicjatyw gospodarczych, m.in. w formie targowisk, festynów, jarmarków, wystaw i innych.
Harmonogram realizacji	lata 2017-2023
Koszty i źródła finansowania [zł]	5.000 (rocznie) - (35.000 w okresie realizacji LPR) - mieszkańcy, - organizacje społeczne
Prognozowane produkty w	Wskaźniki produktu:

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

odniesieniu do celów rewitalizacji	- Liczba osób objętych działaniami aktywizacyjnymi: 500.
Prognozowane rezultaty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki rezultatu: - Liczba spotkań: 35.

Tytuł przedsięwzięcia	10. Spotkania informacyjne dla mieszkańców z obszaru rewitalizacji
Podmiot wykonawczy	Gmina Raszków, Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji - miejscowości: Bugaj, Drogosław, Grudzielec Nowy, Pogrzybów, Przybysławice
Opis przedsięwzięcia	Spotkania informacyjne dla mieszkańców obszaru rewitalizacji o zaletach tworzenia nowych miejsc pracy i otwierania własnej działalności gospodarczej oraz o możliwości zdobycia dofinansowania takiej działalności
Cele Projektu	1. Rozwój gospodarczy.
Odpowiadające cele szczegółowe rewitalizacji i komplementarność	Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji. 1. Rozwój różnych form działalności społecznej skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; 2. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem; 5. Poprawa warunków dla rozwoju przedsiębiorczości;
Harmonogram realizacji	lata 2017-2023
Koszty i źródła finansowania [zł]	5.000 (rocznie) - (35.000 w okresie realizacji LPR) - Gmina Raszków, - Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich
Prognozowane produkty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki produktu: - Liczba osób objętych działaniami aktywizacyjnymi: 500.
Prognozowane rezultaty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki rezultatu: - Liczba spotkań: 14.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Tytuł przedsięwzięcia	11. Warsztaty prowadzone przez seniorów
Podmiot wykonawczy	MGOPS Raszków
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji - miejscowości: Bugaj, Drogosław, Grudzielec Nowy, Pogrzybów, Przybysławice
Opis przedsięwzięcia	Spotkania, podczas których seniorzy poprowadzą dla dzieci i młodzieży warsztaty z rękodzieła oraz inne – tematyka warsztatów zależy będzie od zainteresowań, umiejętności i pomysłów seniorów, którzy będą zaangażowani w wydarzenie.
Cele Projektu	1. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców. 2. Zmniejszenie natężenia problemów społecznych.
Odpowiadające cele szczegółowe rewitalizacji i komplementarność	Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji. 1. Rozwój różnych form działalności społecznej skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; 2. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem; 3. Poprawa jakości życia seniorów;
Harmonogram realizacji	lata 2017-2023
Koszty i źródła finansowania [zł]	2.000 (rocznie) - (14.000 w okresie realizacji LPR) - MGOPS Raszków
Prognozowane produkty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki produktu: - Liczba osób objętych działaniami aktywizacyjnymi: 50.
Prognozowane rezultaty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki rezultatu: - Liczba spotkań: 21.

Tytuł przedsięwzięcia	12. Organizacja wypoczynku
Podmiot wykonawczy	MGOPS Raszków
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji - miejscowości: Bugaj, Drogosław, Grudzielec Nowy, Pogrzybów, Przybysławice
Opis przedsięwzięcia	Organizacja wypoczynku z programem profilaktycznym i socjoterapeutycznym dla dzieci z grup ryzyka z terenu obszaru rewitalizacji.
Cele Projektu	1. Zmniejszenie natężenia problemów społecznych.
Odpowiadające cele szczegółowe rewitalizacji i komplementarność	Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji. 1. Rozwój różnych form działalności społecznej skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; 2. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem;
Harmonogram realizacji	lata 2017-2023

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Koszty i źródła finansowania [zł]	5.000 (rocznie) - (35.000 w okresie realizacji LPR) - MGOPS Raszków, (środki na przeciwdziałanie alkoholizmowi i zwalczanie narkomanii).
Prognozowane produkty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki produktu: - Liczba osób objętych działaniami aktywizacyjnymi: 35.
Prognozowane rezultaty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki rezultatu: -

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Raszków.

POZOSTAŁE PROJEKTY I PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

Pozostałe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne również realizują kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji, stanowią one uzupełnienie ww. projektów i przedsięwzięć podstawowych.

Tabela 28. Pozostałe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Tytuł przedsięwzięcia	13. Punkty interwencji kryzysowej na podobszarach rewitalizacji
Podmiot wykonawczy	Gmina Raszków, MGOPS Raszków
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji - miejscowości: Bugaj, Drogosław, Grudzielec Nowy, Pogrzybów, Przybysławice
Opis przedsięwzięcia	Zapewnienie wsparcia i poradnictwa specjalistycznego dla osób i rodzin dotkniętych przemocą z podobszarów rewitalizacji. Doradztwo psychologiczne, porady prawne, doradztwo zawodowe. Gminna Konferencja Społeczno - Edukacyjna na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
Cele Projektu	1. Zmniejszenie natężenia problemów społecznych.
Odpowiadające cele szczegółowe rewitalizacji i komplementarność	Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji. 1. Rozwój różnych form działalności społecznej skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; 2. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem; 3. Poprawa jakości życia seniorów;
Harmonogram realizacji	lata 2018-2021
Koszty i źródła finansowania [zł]	10.000 rocznie (40.000 w okresie realizacji LPR) - środki własne gminy
Prognozowane produkty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki produktu: - Liczba osób zagrożonych wykluczeniem objętych wsparciem: 200. - Gminna Konferencja Społeczno - Edukacyjna - 1 szt.
Prognozowane rezultaty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki rezultatu: -Zmniejszenie liczby niebieskich kart o 20%.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Tytuł przedsięwzięcia	14. Wymiana źródeł ciepła na paliwo stałe
Podmiot wykonawczy	Gmina Raszków, mieszkańcy
Lokalizacja	Gmina Raszków, w tym obszar rewitalizacji. W przypadku projektów dotyczących ograniczenia niskiej emisji konieczne są kompleksowe działania, prowadzenie na obszarze całej gminy, a nie fragmentarycznie, gdyż tylko takie pozwolą na poprawę sytuacji. Realizacja projektu polegającego na wymianie źródeł ciepła, z racji swojego charakteru, będzie oddziaływał więc pozytywnie na mieszkańców podobszarów rewitalizacji, nawet w przypadku prac poza nimi.
Opis przedsięwzięcia	Obniżenie niskiej emisji w Gminie Raszków poprzez wymianę starych niskosprawnych źródeł ciepła na nowoczesne źródła ciepła spalające paliwo stałe.
Cele Projektu	1. Poprawa jakości przestrzeni publicznej.
Odpowiadające cele szczegółowe rewitalizacji i komplementarność	Cel szczegółowy 2. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. 1. Rozwój infrastruktury; 2. Ograniczenie niskiej emisji (termomodernizacja, wymiana źródła ciepła); 4. Utworzenie miejsc spotkań, wypoczynku i rekreacji.
Harmonogram realizacji	lata 2018-2019
Koszty i źródła finansowania [zł]	50.000 - środki własne gminy, - WFOŚiGW, - środki prywatne (mieszkańcy)
Prognozowane produkty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki produktu: - Liczba budynków z czystszyimi źródłami ciepła w obszarze rewitalizacji: 20.
Prognozowane rezultaty w odniesieniu do celów rewitalizacji	Wskaźniki rezultatu: -Poprawa jakości powietrza.

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Raszków.

HARMONOGRAM REALIZACJI PODSTAWOWYCH I POZOSTAŁYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ I PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH.

Tabela 29. Harmonogram realizacji podstawowych i pozostałych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych.

Nr i nazwa projektu / przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1. Modernizacja Pałacu w Przybysławicach							
2. Klub Seniora							
3. Przygotowanie przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji							
4. Wigilia dla osób starszych, niepełnosprawnych, samotnych							
5. Działalność grupy wsparcia dla rodzin dzieci niepełnosprawnych							
6. Biesiada dożynkowa							
7. Zawody wędkarskie							
8. Turniej strzelecki z broni pneumatycznej							
9. Działania integracyjne							
10. Spotkania informacyjne dla mieszkańców z obszaru rewitalizacji							
11. Warsztaty prowadzone przez seniorów							
12. Organizacja wypoczynku							
13. Punkty interwencji kryzysowej na podobszarach rewitalizacji							
14. Wymiana źródeł ciepła na paliwo stałe							

Źródło: Urząd Gminy i Miasta Raszków.

OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r., poz. 1405 ze zm.) projekt niniejszego dokumentu należy, przed podjęciem uchwały w sprawie przyjęcia LPR, skonsultować z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w celu ustalenia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ).

Zgodnie z ww. ustawą przez SOOŚ rozumie się postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planu lub LPR, obejmujące w szczególności:

- a) uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- b) sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko,
- c) uzyskanie wymaganych ustawą opinii,
- d) zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu.

Zgodnie z art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r., poz. 1405 ze zm.) możliwe jest odstąpienie od konieczności przeprowadzenia SOOŚ, gdy po uzgodnieniu katalogu proponowanych działań, organ prowadzący postępowanie stwierdzi brak znaczącego oddziaływania na środowisko.

Gmina i Miasto Raszków wystąpiła Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz do Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023*. Wspomniane pisma zawierają informacje o uwarunkowaniach, o których mowa w art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353 ze zm.).

W uzasadnieniu napisano:

1. Charakter działań przewidzianych w dokumencie

- a) stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023 określa długoterminowe, cele i zobowiązania Gminy i Miasta Raszków na wskazanych obszarach zdegradowanych. Przeprowadzona w dokumencie analiza sytuacji społeczno - gospodarczej Gminy Raszków pozwoliła na określenie działań służących poprawie sytuacji na obszarach zdegradowanych, w tym również poprawie jakości środowiska naturalnego. Zadania planowane do realizacji zostały zestawione powyżej. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w projekcie *LPR* są to przede wszystkim zadania nie mające wpływu na środowisko. Rozwój i modernizacja infrastruktury zaplanowana w projekcie *LPR* są inwestycjami określonymi w tym dokumencie na poziomie strategicznym. Z tego względu projekt *LPR* ustala jedynie ramy dla późniejszej realizacji tych przedsięwzięć. Jednakże można jednoznacznie stwierdzić, iż Inwestycje modernizacyjne zaplanowane w *LPR*, nie będą potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, a w ich rama nie powstaną przedsięwzięcia wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 71).

b) powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach

Wskazane w projekcie *LPR* zadania powiązane są z charakterem działań określonych w dokumentach strategicznych na poziomie Unii Europejskiej, na szczeblu krajowym, wojewódzkim i lokalnym. Hierarchiczna zgodność celów w ww. dokumentach nadrzędnych z opracowywanym na szczeblu lokalnym *LPR* sprawia, że cele zdefiniowane na poziomie wojewódzkim, krajowym i wspólnotowym będą także aplikowane i realizowane na poziomie lokalnym. Uwarunkowania lokalne, opis stanu obecnego, identyfikacja obszarów problemowych oraz obszary działań ujętych w *LPR*, zgodne są z lokalnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi Gminy i Miasta Raszków.

c) przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska.

Zgodnie z przyjętym w 2009 r. pakietem energetyczno - klimatycznym do 2020 r. Unia Europejska:

- o 20% zredukuje emisje gazów cieplarnianych w stosunku do poziomu emisji z 1990 r.,
- o 20% zwiększy udział energii odnawialnej w finalnej konsumpcji energii (dla Polski 15%),
- o 20% zwiększy efektywność energetyczną, w stosunku do prognoz BAU (ang. business as usual) na 2020 r.

LPR jest dokumentem, który realizował będzie również powyższe założenia środowiskowe wspólnej polityki Unii Europejskiej, a także definiuje między innymi działania, których realizacja przyczyni się do poprawy jakości środowiska na obszarze gminy.

Ponadto dokument ten stanowi dokument uzupełniający do ubiegania się o środki wsparcia na działania efektywnościowe i proekologiczne związane z realizacją celów poprawy jakości środowiska w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020.

d) powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska

Zagadnienia podjęte w *LPR* odwołują się między innymi do problemów: redukcji emisji CO₂, zwiększania udziału energii odnawialnej w wytwarzaniu energii, zwiększaniu efektywności energetycznej, w tym m.in. problemów jakości powietrza, czy oddziaływania na środowisko, uwzględniając jednocześnie poprawę warunków życia mieszkańców oraz aspekty wynikające ze zrównoważonego rozwoju.

2. Rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko

a) prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań

Spośród zadań zaplanowanych do realizacji w ramach *LPR*, mogących mieć negatywny wpływ na środowisko wymienić należy przedsięwzięcia inwestycyjne:

- termomodernizacje budynków,
- inwestycje kubaturowe.

Pozostałe przedsięwzięcia inwestycyjne mają charakter edukacyjno-promocyjny, kulturalny, społeczny. W tych przypadkach nie przewiduje się wystąpienia ryzyka negatywnego oddziaływania na środowisko.

LPR wskazuje zadania do realizacji nie wiążące się ze znacznym zasięgiem ponadlokalnym, długotrwałym i nieodwracalnym oddziaływaniem związanym z emisją, wykorzystaniem zasobów naturalnych czy wystąpieniem awarii przemysłowej.

Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka zagrożenia dla środowiska przyrodniczego w wyniku realizacji działań przewidzianych w *LPR*, w szczególności w przypadku prac remontowych i termomodernizacyjnych budynków jest niskie. Oddziaływanie zadań na środowisko przyrodnicze, w tym na rośliny, zwierzęta i grzyby oraz na różnorodność biologiczną może być ewentualnie pozytywne. Zaplanowane zadania nie przewidują realizacji projektów w nowych lokalizacjach, a w istniejących budynkach zlokalizowanych na terenach zurbanizowanych.

W odniesieniu do realizacji projektów inwestycyjnych można spodziewać się zwiększonej lokalnie emisji zanieczyszczeń do powietrza pochodzących ze spalania paliw w silnikach spalinowych pojazdów mechanicznych obsługujących roboty budowlano-remontowe, zwiększonej ilości zapylenia oraz emisji hałasu spowodowanego pracą sprzętu mechanicznego. Należy zaznaczyć fakt, iż powyższe uciążliwości będą miały charakter krótkoterminowy i w dużej mierze odwracalny.

W przypadku zadań termomodernizacyjnych przed podjęciem prac przeprowadzone zostaną inwentaryzacje budynków pod kątem występowania chronionych gatunków ptaków i nietoperzy. W razie stwierdzenia występowania chronionych gatunków ptaków i nietoperzy, termin i sposób wykonania prac zostanie dostosowany do ich okresów lęgowych i rozrodczych.

b) prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych

Gmina i Miasto Raszków położona jest w znacznej odległości od granic kraju, a działania planowane w *LPR* mają zasięg lokalny, w związku, z czym nie przewiduje się oddziaływań skumulowanych ani transgranicznych.

c) prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska

Realizacja działań realizowanych w *LPR* nie jest związana z możliwością wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi ani nie powoduje zagrożenia dla środowiska. Zgodnie z założonymi celami *LPR* zakłada się, że realizacja zaplanowanych działań spowoduje korzyści między innymi dla środowiska, przyczyniając się do ograniczenia niskiej emisji (dotyczy projektu termomodernizacji budynków użyteczności publicznej oraz projektu związanego z wymianą źródła ciepła).

W celu dotrzymania standardów jakości środowiska i zapobiegania występowania negatywnych skutków na zdrowie ludzi zastosowane zostaną wszelkie dostępne rozwiązania techniczne, technologiczne i organizacyjne oraz przestrzegane będą wymagania określone w przepisach dotyczących ochrony środowiska oraz zdrowia ludzi.

3. Cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko

a) obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu

Na terenie Gminy Raszków nie występują obszary o szczególnych właściwościach naturalnych, ani obszary wymagające specjalnej ochrony ze względu na występowanie gatunków roślin i zwierząt lub ich siedlisk lub siedlisk przyrodniczych w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym.

Obiekty mające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego zostały określone w lokalnych ewidencjach zabytków.

Na terenach rewitalizowanych wskazanych w *LPR* nie występują obszary posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Istniejące przekroczenia norm jakości powietrza, dotyczą zanieczyszczenia powietrza pyłem PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenem, których źródłem jest przede wszystkim niska emisja z indywidualnych pieców i kotłów.

Realizacja zadań przewidzianych w *LPR* nie wpłynie negatywnie na stan obszarów i obiektów objętych ochroną konserwatorską, nie spowoduje także przekroczenia standardów jakości środowiska.

a) formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym.

Na terenie Gminy i Miasta Raszków znajdują się następujące formy ochrony przyrody i krajobrazu:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków-Rochy”,
- pomnik przyrody ożywionej,
- Obszary NATURA 2000 – Dąbrowy Krotoszyńskie obszar PLH300002 oraz PLB300007.

Realizacja działań realizowanych w *LPR* nie jest związana z negatywnym wpływem na ww. formy ochrony przyrody.

Gmina i Miasto Raszków wystąpiła do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o odstąpienie o przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Powyższe instytucje wyraziły zgodę. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu po zgłoszeniu swoich uwag, natomiast Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny bez szczególnych uwag (Opinia sanitarna z dnia 5 grudnia 2017 r., DN-NS.9012.1810.2017).

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Gmina i Miasto Raszków i powiat ostrowski na tle województwa wielkopolskiego.....	9
Rysunek 2. Gmina i Miasto Raszków.....	10
Rysunek 3. Schematyczna prezentacja miejscowości zakwalifikowanych do obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji.....	53

SPIS TABEL

Tabela 1. Wykaz miejscowości Gminy i Miasta Raszków.....	11
Tabela 2. Ludność Gminy i Miasta Raszków w poszczególnych miejscowościach w 2016 r.....	12
Tabela 3. Liczba ludności w Gminie i Mieście Raszków w latach 2012-2016.....	13
Tabela 4. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w Gminie i Mieście Raszków w latach 2012-2016.....	13
Tabela 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2016 r.....	14
Tabela 6. Przyrost naturalny w Gminie i Mieście Raszków w latach 2012-2016.....	14
Tabela 7. Liczba świadczeń społecznych ogółem w poszczególnych miejscowościach Gminy i Miasta Raszków w 2016 r.....	19
Tabela 8. Populacja osób, u których występują różne kategorie problemów uzależnień.....	21
Tabela 9. Liczba osób korzystających z pomocy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2016 r.....	21
Tabela 10. Liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta” w latach 2013-2015.....	25
Tabela 12. Pracujący na 1000 mieszkańców.....	26
Tabela 13. Liczba rodzin bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej w latach 2012- 2015.....	27
Tabela 14. Liczba bezrobotnych w poszczególnych miejscowościach w 2016 r.....	27
Tabela 15. Liczba organizacji porządowych w poszczególnych miejscowościach Gminy i Miasta Raszków w 2016 r.....	31
Tabela 16. Liczba podmiotów gospodarczych w poszczególnych miejscowościach Gminy i Miasta Raszków w 2016 r.....	33
Tabela 17. Liczba gospodarstw domowych segregujących odpady w latach 2013-2016.....	40
Tabela 18. Liczba gospodarstw domowych niesegregujących odpady [31 grudnia 2016 r.].....	41

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Raszków na lata 2017-2023

Tabela 19. Wykaz lokali mieszkalnych, użytkowych, socjalnych (stan na 31 stycznia 2017 r.).....	42
Tabela 20. Długość sieci rozdzielczej wodociągowej obsługiwanej przez Zakład Gospodarki Komunalnej na terenie Gminy i Miasta Raszków w poszczególnych miejscowościach.....	45
Tabela 21. Długość sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie i Mieście Raszków w latach 2015-2016.....	46
Tabela 22. Zestawienie wskaźników społecznych.....	50
Tabela 23. Zestawienie wskaźników gospodarczych i środowiskowych.....	52
Tabela 24. Indykatywne ramy finansowe.....	71
Tabela 25. Zestawienie danych ankietowych.....	76
Tabela 26. Karta oceny realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego (wzór).....	83
Tabela 27. Wskaźniki monitorowania dla poszczególnych celów szczegółowych <i>LPR</i> na podobszarach rewitalizacji.....	84
Tabela 28. Podstawowe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	87
Tabela 29. Pozostałe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	98
Tabela 30. Harmonogram realizacji podstawowych i pozostałych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych.	100

Załącznik 1. Świadczenia społeczne.

Lp.	Nazwa miejscowości	Zasiłek stały	Zasiłek okresowy	Zasiłek celowy i w naturze	Specjalny zasiłek celowy	Dożywianie	Przemoc	Alkoholizm	Pomoc żywnościowa	Fundusz Alimentacyjny	Zasiłek rodzinny z dodatkami	Zasiłek pielęgnacyjny	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	Świadczenie pielęgnacyjne
1	BIEGANIN	1	7	13	1	22	0	5	0	1	19	12	2	5
2	BUGAJ	0	8	16	8	17	0	0	0	2	10	6	0	2
3	DROGOSŁAW	4	7	17	0	13	1	3	0	1	7	1	1	2
4	GŁOGOWA	0	15	42	9	49	3	7	0	2	25	10	1	6
5	GRUDZIELEC	2	31	34	1	73	0	5	0	3	27	14	8	4
6	GRUDZIELEC NOWY	0	11	23	2	50	0	0	0	2	19	3	2	1
7	JANKÓW ZALEŚNY	2	2	9	7	27	0	0	0	1	21	13	9	1
8	JASKÓŁKI	3	19	56	8	81	0	18	0	3	33	11	2	2
9	JELITÓW	0	0	0	0	12	0	0	0	0	4	3	1	3
10	JÓZEFÓW	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	1	1
11	KORYTA	0	5	4	4	15	0	0	0	0	43	9	6	2
12	KORYTNICA	12	33	37	2	43	0	10	0	4	21	14	8	4
13	LIGOTA	3	36	79	5	104	0	6	0	4	54	37	4	8
14	MOSZCZANKA	1	16	16	4	32	0	10	0	10	33	18	2	3
15	NIEMOJEWIEC	0	5	5	0	9	0	0	0	1	5	3	1	1
16	POGRZYBÓW	4	14	9	0	36	0	0	0	2	15	4	4	1
17	PRZYBYSŁAWICE	3	21	30	3	41	0	7	0	4	43	10	5	4
18	RADŁÓW	3	13	40	0	56	7	4	0	2	48	35	19	12
19	RASZKÓW	11	56	110	16	127	1	13	0	17	101	41	27	9
20	RĄBCZYŃ	4	6	10	1	18	2	5	0	6	17	11	2	4
21	SKRZEBOWA	0	8	9	1	8	0	0	0	1	10	2	2	1
22	SULISŁAW	3	5	15	0	24	1	0	0	2	12	6	1	3
23	SZCZURAWICE	1	7	10	1	39	0	4	0	2	15	11	5	2
24	WALENTYNÓW	0	5	6	0	4	0	1	0	0	13	5	5	1
		57	330	590	73	900	15	98	0	70	597	281	118	82

Załącznik 2. Świadczenia społeczne w latach 2012-2016.

Lp.	Miejscowość	Zasiłek rodzinny					Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka					Zasiłek pielęgnacyjny					Świadczenie pielęgnacyjne				
		2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
1	Bieganin	19	17	12	15	17	2	6	7	5	1	12	14	13	11	14	5	4	4	4	3
2	Bugaj	10	17	16	13	14	0	1	1	1	1	6	6	5	4	6	2	1	1	0	0
3	Drogosław	7	6	5	3	5	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	2	2	0	0	0
4	Głogowa	25	24	23	21	26	1	2	3	5	2	10	12	11	13	11	6	5	4	4	4
5	Grudzielec	27	30	26	25	29	8	3	4	5	6	14	15	15	14	16	4	4	2	2	2
6	Grudzielec Nowy	19	20	19	16	19	2	2	2	5	1	3	3	2	3	2	1	2	0	0	0
7	Janków Zalesny	21	26	21	20	21	9	3	1	5	4	13	14	13	14	15	1	2	2	2	3
8	Jaskółki	33	30	26	23	30	2	5	2	4	2	11	10	11	9	10	2	2	1	1	1
9	Jelitów	4	3	2	1	4	1	0	1	4	0	3	2	3	4	2	3	3	1	1	1
10	Józefów	2	3	2	2	2	1	1	1	1	0	2	3	3	4	4	1	1	0	1	1
11	Koryta	43	36	35	35	36	6	2	6	2	4	9	8	8	7	7	2	1	0	0	0
12	Korytnica	21	22	20	17	21	8	4	1	7	6	14	13	12	11	11	4	4	1	2	2
13	Ligota	54	45	40	43	48	4	3	13	6	15	37	39	37	37	39	8	8	6	6	5
14	Moszczanka	33	26	27	26	29	2	2	4	5	8	18	17	15	17	18	3	3	0	0	0
15	Niemojewiec	5	2	1	2	2	1	0	1	1	2	3	2	1	2	3	1	1	0	1	1
16	Pogrzebów	15	18	19	14	15	4	3	4	1	4	4	3	3	3	4	1	1	0	0	0
17	Przybysławice	43	40	36	35	36	5	4	11	10	13	10	11	9	11	11	4	4	1	1	1
18	Radłów	48	43	41	40	48	19	11	10	10	18	35	38	38	37	37	12	14	7	7	7
19	Raszków	101	82	86	87	96	27	10	15	14	22	41	45	44	45	45	9	10	3	10	11
20	Rąbczyn	17	17	16	12	16	2	2	3	1	4	11	10	10	11	11	4	4	1	1	1
21	Skrzebowa	10	10	9	8	9	2	1	3	5	2	2	1	1	0	0	1	1	2	2	2
22	Sulisław	12	11	10	9	11	1	3	1	5	3	6	4	3	5	5	3	2	3	3	3
23	Szczurawice	15	15	15	14	16	5	2	6	5	4	11	9	8	8	8	2	2	1	1	1
24	Walentynów	13	13	12	5	10	5	2	2	2	1	5	4	3	3	3	1	1	0	0	1
25	Razem	597	556	519	486	560	118	73	102	109	123	281	284	268	273	282	82	82	40	49	50

Lp.	Miejscowość	Świadczenie rodzicielskie					Specjalny zasiłek opiekuńczy					Fundusz alimentacyjny				
		2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
1	Bieganin	0	0	0	0	3	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1
2	Bugaj	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2	2	1
3	Drogosław	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1
4	Głogowa	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	2	3	3	0	0
5	Grudzielec	0	0	0	0	2	4	2	3	2	2	3	3	3	3	2
6	Grudzielec Nowy	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	2	2	3	3	4
7	Janków Zalesny	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	1	1	2	2	2
8	Jaskółki	0	0	0	0	0	0	1	3	2	1	3	3	3	4	4
9	Jelitów	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Józefów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1
11	Koryta	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
12	Korytnica	0	0	0	0	4	0	1	2	2	2	4	3	2	3	2
13	Ligota	0	0	0	0	5	1	0	0	0	1	4	5	5	8	8
14	Moszczanka	0	0	0	0	4	1	1	0	0	0	10	11	10	10	9
15	Niemojewiec	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	2	1
16	Pogrybów	0	0	0	0	2	0	0	0	1	2	2	1	1	1	1
17	Przybysławice	0	0	0	0	5	0	1	1	1	2	4	5	4	3	2
18	Radłów	0	0	0	0	6	1	0	2	3	2	2	3	3	2	2
19	Raszków	0	0	0	0	14	1	1	2	3	3	17	16	16	15	14
20	Rąbczyn	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	6	6	4	3	5
21	Skrzebowa	0	0	0	0	2	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1
22	Sulisław	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	2	1	1	1	1
23	Szczurawice	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	2	2	2	1	1
24	Walentynów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25	Razem	0	0	0	0	60	9	7	14	19	19	70	72	69	67	64